



RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-597667-VII-7020/11006/10/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, *20 lipca 2010 r.*

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Wzajemnie szanując się

W dniach 23-24 czerwca 2010 r. w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, sprawdzili na miejscu stan realizacji zaleceń wydanych w wyniku wizytacji tej placówki, przeprowadzonej w dniach 9-10 września 2008 r.

Czynności podjęte w ramach przeprowadzonej rekontroli jednostki pozwalają na stwierdzenie, iż większość nieprawidłowości związanych z jej funkcjonowaniem, które ujawniono w trakcie poprzedniej wizytacji, nie zostało usuniętych. Istotnym problemem nadal pozostaje bezprawne umieszczanie wychowanków w izbach przejściowych na długi okres czasu. Zasady i warunki pobytu w izbach przejściowych, dyscyplina i rygor, którym poddawani są tam wychowanowie, powoduje w nich stan silnej frustracji i jest źródłem gniewu, napięcia i agresji. Przejawem tego są niewłaściwe zachowania chłopców, takie jak: powodowanie zagrożenia dla życia własnego lub innych osób, demolowanie pomieszczenia, itp. Analizując protokoły z zastosowania środków przymusu bezpośredniego odnotowano, iż w wielu przypadkach środki te stosowano właśnie wobec wychowanków umieszczonych w izbach przejściowych lub wobec tych, którzy byli do niej doprowadzani.

Nieletni - osadzeni w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku - zwracali również uwagę na ograniczone możliwości korzystania z codziennych zajęć lub spaceru na świeżym powietrzu (w jednej grupie wychowawczej możliwe jest to tylko raz w

tygodniu). Należy wskazać, że w aktach prawnych dotyczących postępowania w sprawach nieletnich nie ma regulacji, które zapewniłyby im możliwość codziennych spacerów bądź zajęć na świeżym powietrzu. Jednakże umożliwienie wychowankom takich wyjść byłoby korzystne dla zapewnienia im dobrego fizycznego i psychicznego samopoczucia, a także pozwoliło na rozładowanie napięć emocjonalnych. W przypadku młodzieży nieprzystosowanej społecznie jest to szczególnie zalecane.

Poważne zaniepokojenie wizytujących wzbudziły zasady funkcjonowania jednej z grup wychowawczych (grupa readaptacyjna) oraz sposób traktowania przebywających w niej nieletnich. Za pomocą nakazowo – zakazowego modelu postępowania z wychowankami, surowych zasad, dyscypliny oraz stosowania różnych ograniczeń stworzono w grupie system dyscyplinarno – izolacyjny. Ponadto, oddziaływania dyscyplinujące skierowane wobec wychowanków tej grupy wskazują na brak znajomości przez kadrę zasad stosowania kar i nagród oraz umiejętności posługiwania się nimi. W wyniku przeprowadzonej analizy rodzi się przekonanie, że kary stosowane przez pracowników placówki odbierają wychowankowi ludzką godność. Często też mają one na celu wykazanie przewagi wychowawcy nad wychowankiem, co jest niezgodne ze wskazaniami nauki i doświadczeniem pedagogicznym.

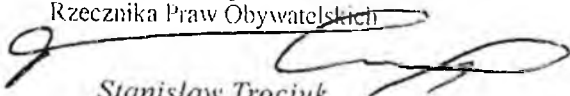
Przytoczone przykłady postępowania z nieletnimi w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku mają charakter poniżającego traktowania oraz karania wychowanków. Informacja o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w wyżej wymienionej placówce, którą przesyłam w załączeniu, zawiera szczegółowy opis stwierdzonych naruszeń wolności i praw człowieka i obywatela.

Dlatego, mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 14 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r., Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o zapoznanie się z sytuacją występującą w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku oraz zastosowanie przewidzianych prawem środków, które przyczynią się do usunięcia nieprawidłowości w działalności tej placówki.

Załącz. 1

Z poważaniem

ZASTĘPCA
Rzecznika Praw Obywatelskich


Stanisław Trociuk

Okręgowy Zespół Nadzoru Pedagogicznego
nad Zakładami Poprawczymi
i Schroniskami dla Nieletnich i WOPK
przy Sądzie Okręgowym w Białymstoku

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPE. 2010-08-12

ZAL. ... NR 1333.968

Białystok 2010-08-06

OZNP 0370 - 12 / 10 / Z

597667 08

Biuro
Rzecznika Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

W zawiązku z informacją zawartą w piśmie RPO-597667-VII-7020/11006.3/10/JJ z dnia 21 lipca 2010 r. o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w dniach 23-24 czerwca 2010 r. w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku, uprzejmie przedstawiam stanowisko Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego przy Sądzie Okręgowym w Białymstoku do zawartych uwag i wniosków w powyższym piśmie.

Z poważaniem

KIEROWNIK
Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego
przy Sądzie Okręgowym
w Białymstoku
mgr Krystyna Krysiewicz

T: 30/08/2010

Do wiadomości:

1. Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Ministerstwa Sprawiedliwości w Warszawie
2. Prezes Sądu Okręgowego
w Białymstoku

✓ do sekretarza Sądu okr. 16.08.2010. Sprawa Strykowski / p. ...
do Sąd. Zakł. Poprawcz. 9. Pierwszemu Podinsp. ...
o remisy. 16.08.2010

W nawiązaniu do pisma RPO-597667-VII-7020/11006.3/10/JJ z dnia 21 lipca 2010 r. uprzejmie przedstawiam stanowisko do zawartych uwag i wniosków w treści „Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku”. W bieżącej działalności OZNP w związku z realizacją nadzoru nad zakładami dla nieletnich, zostaną podjęte wszelkie niezbędne działania w celu wyeliminowania dostrzeżonych nieprawidłowości, co do których odniosę się w dalszej części pisma.

W odniesieniu do zalecenia:

Zaprzestać praktykowania umieszczania nieletnich w izbie przejściowej na podstawie przesłanek nie znajdujących odzwierciedlenia w obowiązujących przepisach prawnych.

- W dniu 04.08.2010 r. podczas pobytu w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku poddano szczegółowej analizie urządzenie ewidencyjne „księga izby przejściowej” od czerwca br. tj. od czasu wizyty przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, mając na względzie realizację przez Dyrektora ZP w Białymstoku wydanych zaleceń w tym względzie. Z analizy dokumentacji w tym zakresie wynika, że w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku wychowankowie są umieszczani w izbach przejściowych na podstawie przesłanek znajdujących odzwierciedlenie w obowiązujących przepisach tj. § 44 ust. 1-2 oraz § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. Nr 124, poz. 1359). Ponadto Regulamin izby przejściowej, stanowiący załącznik Nr 9 do Regulaminu Zakładu Poprawczego w Białymstoku – ostatnia wersja zatwierdzona przez Prezesa Sądu Okręgowego w Białymstoku w dniu 05.03.2010 r. oprócz umieszczenia w izbie przejściowej nieletniego nowoprzybyłego dopuszcza w rozdz. III umieszczenie w izbie przejściowej nieletniego dla zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w zakładzie, dla którego przesłankę stanowi § 25 ust. 1 pkt 4 przedmiotowego rozporządzenia.

Z analizy „księgi izby przejściowej” wynika, że w tym okresie ze względów wychowawczych tj. (zagrożenie wychowawcy, przemyt papierosów, niestosowne wulgarne i agresywne zachowanie wobec wychowawcy, wyjaśnienie sytuacji podejrzenia udziału w bójce, dowieziony z ucieczki itp.) w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie w izbie przejściowej umieszczono 18 wychowanków. Ich pobyt w izbie przejściowej wynosił od 1 dnia do 8 dni.

Ustalono także, że aktualnie w izbie przejściowej przebywa 9 wychowanków, w tym 2 nowoprzybyłych do ZP w Białymstoku (jeden ze Świdnicy dowieziony drugi zaś z wolności). Dwóch wychowanków 20.07.2010 r. zostało dowiezionych, którzy podjęli próbę ucieczki.¹ W przypadku 5 wychowanków pobyt w izbie datuje się od maja. Są to wychowankowie, którzy odmówili i nadal odmawiają wyjścia na grupę wychowawczą. Swój wybór pozostania w izbie potwierdzili w rozmowie z kierownikiem OZNP w dniu 04.08.2010 r. Są to wychowankowie mocno zainteresowani podkulturą przestępczą, mimo to kadra Zakładu pracuje z wychowankami w taki sposób, by zmotywować ich do podjęcia pracy nad sobą i przejście do grupy resocjalizacyjnej. W dniu pobytu w Zakładzie nieletni długo przebywający w izbie wykonywali prace remontowe izb usytuowanych obok. Nie zgłaszali żadnych uwag i zastrzeżeń co do pobytu w izbach, wręcz przeciwnie prosili o przedłużenie ich pobytu w tym miejscu.

W rozmowie z Dyrektorem placówki ustalono, że w przypadku nieletnich odrzucających ofertę zakładu, oczekujących na zakład poprawczy o wzmożonym nadzorze wychowawczym, mocno zainteresowanych podkulturą przestępczą itp. najbardziej optymalnym rozwiązaniem jest stworzenie dodatkowej grupy wychowawczej z możliwością specjalistycznych oddziaływań wobec nieletnich. Jednak na chwilę obecną jest to niemożliwe ze względu na brak etatów w grupie pracowników pedagogicznych. Jednak Dyrektor zobowiązał się, iż będzie dążył do rozwiązania tej sytuacji, łącznie z wnioskiem o pozyskanie dodatkowych etatów.

W odniesieniu do zalecenia:

Zmienić zasady funkcjonowania nieletnich przebywających w izbie przejściowej w zakresie wspomnianym w niniejszej informacji;

- Zasady pobytu nieletnich w izbie przejściowej są opisane w załączniku Nr 9 „Regulamin izby przejściowej”, stanowiący załącznik do Regulaminu Zakładu Poprawczego w Białymstoku zatwierdzonego przez Prezesa Sądu Okręgowego w Białymstoku w dniu 05.03.2010r. – ostatnia wersja. Przywołany Regulamin uwzględnia:
 - Umieszczenie w izbie przejściowej nieletniego nowoprzybyłego
 - Schemat obowiązkowych kontaktów w izbie przejściowej
 - Umieszczenie w izbie przejściowej nieletniego dla zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w zakładzie
 - Postanowienia szczegółowe
 - Obowiązki wychowanka
 - Przepisy końcowe (w przypadku zachowania nieletniego, mogącego spowodować zagrożenie dla jego zdrowia i życia albo dla zdrowia i życia innych bądź, które mogą wyrządzić szkody materialne powodujące poważne zakłócenia porządku stosuje się dostępne środki przymusu bezpośredniego)
 - Rozkład dnia w izbie przejściowej
- Dotyczy zdania: „...wychowanek ma obowiązek stać na baczność i wypowiedzieć powitanie (...) W ocenie wizytujących taka komenda nie niesie za sobą żadnego pedagogicznego przesłania.”

W ocenie kierownika OZNP oraz jak wyjaśnia Dyrektor placówki, zasadniczym celem takiego powitania osób odwiedzających nieletniego w izbie jest uświadomienie nieletniemu określonego porządku przyjętego w izbie przejściowej.

- zdanie „Wychowankowie podczas pobytu w izbie przejściowej (nowoprzyjęci) przez całą dobę chodzą w piżamach”.

Z ustaleń kierownika OZNP wynika, że dyrektor niezwłocznie wykonał zalecenie i wychowankowie nowoprzybyli zostali wyposażeni w podkoszulki i krótkie spodenki, a w okresie jesienno-zimowym będą mieli do dyspozycji dresy – podobnie jak wychowankowie umieszczani w izbie przejściowej ze względów wychowawczych.

- Dotyczy zdania „W porze nocnej swoje potrzeby fizjologiczne nieletni zafakują do wiadra, które znajdują się w izbie.”

Dyrektor wyjaśnił, iż zagadnienie powyższe było omówione z Przedstawicielami BRPO. Plastikowe kubły z przykrywkami istotnie znajdowały się w izbach przejściowych. Z całą stanowczością podaje, że wychowankowie nigdy nie byli zmuszani do załatwiania w nich swoich potrzeb fizjologicznych. Stały one na wypadek „nagłej” potrzeby fizjologicznej podczas nieobecności strażnika (w ciągu dnia strażnik opuszcza posterunek przy izbach przejściowych – ponieważ m.in. nadzoruje wychowanków z izb przejściowych podczas spacerów na świeżym powietrzu, w porze nocnej natomiast w budynku Zakładu Poprawczego przebywa jedynie dwóch strażników – jeden na stanowisku z monitoringiem Zakładu przy drzwiach wejściowych, drugi w internacie).

Kubły z izb przejściowych zostały usunięte.

- Dotyczy zdania: „...jeden z chłopców umieszczony w izbie przejściowej z powodu użycia niewłaściwego słownictwa wobec strażnika pozbawiony został wszelkich rzeczy, które znajdowały się na wyposażeniu izby: tj. łóżka, stołu, krzesła, książek, prasy.”

Dyrektor szczegółowo nie potrafił odnieść się do postawionego zarzutu – twierdzi, że jest nieprawdziwy. Regulamin Zakładu Poprawczego w Białymstoku pozwala na usunięcie z izby przejściowej wyposażenia w sytuacji używania go niezgodnie z przeznaczeniem np. z jego niszczeniem.

- Dotyczy zdania: „Nieletni, z którymi rozmawiano, wskazali, że nie mieli dostępu zarówno do prasy jak i do książek.”

Odnosząc się do powyższego stwierdzenia, pragnę podkreślić, iż wychowankowie mają dostęp zarówno do prasy jak i książek. Nieletni z izb przejściowych korzystają z biblioteczki znajdującej się w świetlicy przy izbach przejściowych, a także – w przypadku poprawnego zachowania – z biblioteki Zakładu. Codziennie do izb przejściowych dostarczana jest im świeża prasa (Gazeta Wyborcza, Kurier Poranny, Gazeta Współczesna). W dniu pobytu w placówce tj. 04.08.2010 r. nieletni dysponowali zarówno prasą „świeżą” jak i trochę starszą, pismami kolorowymi oraz w ich dyspozycji były książki. Wychowankowie nie zgłaszali w tym zakresie żadnych uwag. Nie mieli też uwag do korzystania ze świeżego powietrza, podkreślali natomiast, że korzystają ze spacerów codziennie.

Umieszczanie nieletnich w izbie przejściowej nie jest regułą w sytuacjach trudnych, ani sytuacją docelową, a jedynie koniecznością. Sytuacje trudne wychowawczo występują niemalże codziennie, a wychowawcy starają się rozwiązywać je na bieżąco o ile jest to możliwe bez stosowania izby przejściowej, bowiem w zakładzie poprawczym przebywa młodzież z poważnymi deficytami, zdemoralizowana, z zaburzeniami rozwoju osobowości, mająca trudności z internalizacją norm i zasad współżycia społecznego.

Odnosząc się do powyższego należy stwierdzić, iż wychowankowie byli i będą umieszczani w izbach przejściowych tylko w sytuacjach trudnych, które są jasno określone w przepisach resortowych.

W odniesieniu do zalecenia:

Kontynuować realizowanie obowiązku szkolnego wobec wychowanków umieszczanych w izbie przejściowej.

- Nieletni, którzy nie zrezygnowali z nauki szkolnej, realizowali i realizują obowiązki szkolne według obowiązujących w tym względzie przepisów. Indy-

widualna praca w izbie przejściowej organizowana jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie organizacji roku szkolnego w szkołach, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich. Za realizację materiału szkolnego przez wychowanków odpowiedzialny jest dyrektor szkół. Uczestnictwo wychowanka w zajęciach dydaktycznych jest dokumentowane w „dzienniku zajęć dydaktycznych”.

Oprócz nauczycieli i wychowawców z nieletnimi umieszczonymi w izbie pracują pedagog i psycholog. Konsultują indywidualne przypadki z lekarzem psychiatrą. Dokonują psychologiczno-pedagogicznej analizy przyczyn sytuacji trudnych wychowawczo oraz incydentalnych nadzwyczajnych wydarzeń, aktów agresji, autoagresji.

W odniesieniu do zalecenia:

Zaprzestać praktyki stosowania kar uwłaczających godności wychowanka.

- Dyrektor zaprzeczył, aby w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku stosowano kary uwłaczające godności wychowanka. Wychowankowie w rozmowie z wizytatorem nie potwierdzili, aby takie kary stosowano wobec nich.

W odniesieniu do zalecenia:

Stosować tylko te środki dyscyplinujące, na które zezwalają przepisy rozporządzenia.

Analiza księgi środków dyscyplinarnych prowadzonej w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku wykazuje, że w placówce stosuje się tylko te środki dyscyplinarne, które są przewidziane w § 71 przedmiotowego rozporządzenia. Najczęściej stosowanymi środkami dyscyplinarnymi były: nagana, upomnienie, powiadomienie sądu o niewłaściwym zachowaniu, zakaz przepustek i urlopów na 3 miesiące, obniżenie kieszonkowego.

W odniesieniu do zalecenia:

Umożliwić wszystkim wychowankom codzienny dostęp do zajęć na świeżym powietrzu.

- Przyjęto do realizacji od 05 lipca 2010. Wychowankowie wszystkich grup wychowawczych korzystają z dostępu do świeżego powietrza przez godzinę dziennie.

W odniesieniu do zalecenia:

Przestrzegać przepisów upn. w zakresie udzielania odwiedzin i kontroli korespondencji.

- Ustalono, że przepisy upn w zakresie udzielania odwiedzin i kontroli korespondencji były i są przestrzegane. Nie planuje się wprowadzenia w tym względzie żadnej zmiany.
- Odnosząc się do zdania str. 15 „Informacji...” „Jednakże jeden z respondentów opisał sytuację, w której nie udzielono mu zgody na widzenie z wujkiem, uzasadniając iż odwiedziny można odbywać tylko z rodzicami.” Wyjaśniając kwestie odwiedzin dyrektor podał, że rzeczony „wujek” nie był

członkiem rodziny nieletniego. Takie wyjaśnienia dyrektor oświadczył, złożył również podczas rozmowy z Przedstawicielami BRPO.

W odniesieniu do zalecenia:

Stworzyć warunki do używania wyrobów tytoniowych przez osoby pełnoletnie.

- Do zdania str. 18: „W ocenie pracowników BRPO, należałoby jednak dopuścić możliwość używania wyrobów tytoniowych przez chociażby wychowanków pełnoletnich.”

Zakaz palenia w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku (resocjalizacyjno-terapeutycznym) ma uzasadnienie merytoryczne i jako taki powinien być utrzymany, bowiem przebywają tu wychowankowie uzależnieni od różnych środków psychoaktywnych.

Minister Sprawiedliwości korzystając z delegacji prawnej określonej w ustawie z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. Nr 10, poz. 55 z późn. zm.) wydał rozporządzenie w sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości (Dz. U. Nr 140, poz. 658 z późn. zm.) Obiektami w rozumieniu tego rozporządzenia są zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich. W § 6 wskazano, że w zakładach dla nieletnich zabrania się używania wyrobów tytoniowych poza przypadkami określonymi w regulaminie oraz wyraźnie wyodrębnionymi miejscami. Decyzję pozostawiono dyrektorowi , z której to Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku skorzystał, tym bardziej, że jest to zakład dla uzależnionych, gdzie praca terapeutyczna koncentruje się na budowaniu motywacji do uczestnictwa w terapii, uczeniu asertywności, konstruowaniu planów na przyszłość, tworzeniu i realizacji nowego scenariusza życia, pogłębieniu zaufania i budowy otwartości, pokonywaniu barier interpersonalnych w kontaktach społecznych, samokontroli i brania odpowiedzialności za siebie i własne decyzje, uczeniu konstruktywnego wyrażania negatywnych emocji, potrzeby utrzymania abstynencji, uczeniu rozpoznawania ukrytych zagrożeń, środków psychoaktywnych.

W odniesieniu do zalecenia:

Zweryfikować informacje na temat wykonywania przez wychowanków pracy na rzecz pracowników Zakładu, a w razie ich potwierdzenia wyciągnąć właściwe konsekwencje wobec pracowników odpowiedzialnych za ujawniony proceder.

- W dniu powzięcia informacji na powyższy temat Dyrektor Zakładu Poprawczego wprowadził zarządzenie zakazujące tego rodzaju praktyk (niezależnie od stanu faktycznego). Podkreślił także, iż z chwilą powzięcia informacji o nieprzestrzeganiu niniejszego zarządzenia wyciągnie najsurowsze konsekwencje wobec pracowników. Podczas Rady Zakładu z udziałem wizytatora OZNP w dniu 24 czerwca 2010 r. Dyrektor przekazał informację Przedstawicielei BRPO pracownikom pedagogicznym Zakładu Poprawczego w Białymstoku.
- Stwierdzone przez Pracowników BRPO przypadki wykonywania przez wychowanków pracy na rzecz pracowników Zakładu w gospodarstwie rolnym i przy remoncie mieszkania miały miejsce odpowiednio rok i dwa lata temu.

W odniesieniu do zalecenia:

Wzmocnić ofertę placówki oddziaływaniami psychoedukacyjnymi i terapeutycznymi, skierowanymi do wszystkich wychowanków.

- Dyrektor podał, że zagadnienie powyższe będzie przedmiotem analizy w roku szkolnym 2010/2011 i zostanie uwzględnione przy planowaniu pracy w przyszłym roku szkolnym.

Pragnę dodać, że od kilku lat pracownicy Zespołu realizują z wychowankami Zakładu Poprawczego w Białymstoku „Program zajęć z socjoterapii”. Realizatorami tych zajęć są dwie osoby – psycholog i pedagog. W toku upływu czasu program ulegał przemianom, jest dostosowywany do warunków Zakładu i specyfiki wychowanków. Program przeznaczony jest głównie dla wychowanków, którzy nie wyrażają gotowości do udziału w programach grup resocjalizacyjnych lub mają za sobą nieudane próby uczestnictwa w programach tychże grup. W roku bieżącym tym programem objęci są wychowankowie grupy V (readaptacyjnej) i wychowanków grupy II (wstępnej).

Głównym założeniem programu socjoterapii grupy V było kształtowanie umiejętności świadomego o odpowiedzialnego podejmowania decyzji, wyborów życiowych i ponoszenia związanych z tym kosztów. Wśród głównych celów pracy pedagogicznej wymienić można:

- umożliwienie nieletnim dokonania autorefleksji nad dotychczasowymi wyborami
- zachęcanie do określania społecznie akceptowanych celów życiowych
- ukazywanie świata wartości, granic wolności człowieka (wolność, samowola, odpowiedzialność)
- uczenie konstruktywnego radzenia sobie w różnych sytuacjach, bez sięgania po używki
- podjęcie próby kształtowania pozytywnych relacji wychowanków z rówieśnikami jak też do świata dorosłych;
- uświadomienie nieletnim ograniczeń wynikających z niedostatków ich własnego środowiska i aktualnej sytuacji społeczno – prawnej;

Głównym założeniem programu socjoterapii grupy II było kształtowanie umiejętności interpersonalnych, korygowanie nieprawidłowych postaw i zaburzonych zachowań nieletnich, stworzenie możliwości zdobywania nowych, pozytywnych doświadczeń społecznych, kształtowanie świata wartości.

Głównym celem programu, poprzez stworzenie sytuacji psychokorekcyjnych jest:

- dostarczenie wychowankom wiedzy na temat życia emocjonalnego człowieka
- uczenie rozpoznawania i nazywania własnych stanów emocjonalnych oraz przeżyć innych
- kształtowanie empatii, umiejętności nawiązywania i utrzymywania prawidłowych relacji społecznych osób

Powyższe programy są integralną częścią szeroko pojętych oddziaływań resocjalizacyjnych podejmowanych w Zakładzie, w związku z tym celem tychże programów jest motywowanie do zaangażowanie w dalsze działania zgodne z ofertą Zakładu.

Praca z nieletnimi zmierzała w kierunku prób zmiany stylu komunikacji podopiecznego ze światem ludzi dorosłych; od komunikacji zamkniętej, ukrytej, jednostronnej do w miarę jawnej, otwartej, a przede wszystkim dwustronnej. Prowadzone zajęcia dodatkowo przyczyniały się do nabycia nowych umiejętności interpersonalnych.

Zajęcia socjoterapeutyczne realizowane są w formie cotygodniowych spotkań grupowych, w miarę potrzeb jego uczestników, uzupełniane o kontakt indywidualny. Grupa socjoterapeutyczna nie ma charakteru zamkniętego z uwagi na dynamikę grupy. Spotkania odbywają się przy współudziale wychowawców grup.

W odniesieniu do zalecenia:

Zaprzestać stosowania środka przymusu bezpośredniego w postaci kasku ochronnego.

- Z ustaleń kierownika OZNP wynika - na podstawie prowadzonej w tym zakresie dokumentacji, że istotnie stosowanie kasku ochronnego miało miejsce w wyjątkowej sytuacji, kiedy to nieletni uderzał głową w drzwi i ściany. Założenie kasku miało na celu ochronę głowy wychowanka. Konieczność zastosowania środka przymusu bezpośredniego jest każdorazowo rozpatrywane jako jednostkowy problem wychowawczy. Wychowankowie nie korzystali w badanym okresie z prawa złożenia skargi na zastosowanie wobec nich środków przymusu bezpośredniego.

W każdym przypadku użycia środka przymusu bezpośredniego były przestrzegane procedury. O zaistniałym fakcie Dyrektor Zakładu powiadamiał właściwy sąd rejonowy, sędziego nadzorującego Zakład oraz Okręgowy Zespół Nadzoru Pedagogicznego. Z podjętych czynności sporządzano protokół, w którym zawarto wszystkie informacje określone w § 12 ust.2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych... „ (Dz. U. Nr 25, poz. 203)

Zgodnie z zaleceniem Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w placówce nie będzie stosowany kask ochronny.

W odniesieniu do zalecenia:

Zweryfikować cele, metody i rodzaje oddziaływań realizowanych w grupie readaptacyjnej, które w obecnym kształcie naruszają godność wychowanków.

- Zalecenie będzie przedmiotem analizy we wrześniu 2010r. podczas ewaluacji dotychczasowego programu i opracowywania programu pracy z grupą w nowym roku szkolnym.
- Dotyczy zdania str. 7 „Informacji”: „Nieletni traktowani są jako „przestępcy”, którzy powinni odbyć swój „wyrok”.

Trudno jednak zgodzić się z powyższym stwierdzeniem przedstawicieli BRPO. Readaptacja polega na zwiększeniu ilości zadań i czynności o charakterze porządkowym oraz prac społecznie użytecznych. Program grupy jest ofertą placówki skierowaną przede wszystkim do wychowanków, którzy podjęli w efekcie nieudane próby uczestnictwa w programach grup i nie są gotowi w chwili obecnej do pracy nad sobą, którzy deklarują brak gotowości do pracy nad sobą, przy gotowości przestrzegania regulaminu zakładu i zasad funkcjonowania grupy V - readaptacyjnej.

Celem programu jest zdyscyplinowanie, wdrażanie do świadomego postępowania zgodnego z regulaminem zakładu, wyposażenie w umiejętności praktyczne, wyrabianie systematyczności, dokładności i odpowiedzialności. Ponadto remotywacja wychowanków rokujących nadzieję na pełne korzystanie z oferty zakładu oraz utrzymanie kontaktów ze środowiskiem domowym – współpraca z rodzicami i opiekunami.

Dotychczasowa realizacja programu potwierdziła (na podstawie obserwacji i dokumentacji prowadzonej przez pracowników) wcześniejsze założenia mówiące o tym, że nieletni poddani oddziaływaniom będą osiągać określone cele na jakich powinna opierać się resocjalizacja nieletnich:

- osiągać poprawę w zachowaniu,
 - proces ich demoralizacji jest przerwany lub choćby zahamowany.
 - wykazywać pogłębioną samoświadomość – moje emocje i uczucia
 - mieć pogłębioną refleksję nad dotychczasowym funkcjonowaniem
- Dotyczy zdania str. 7, „Informacji”: „Tymczasem oddziaływania skierowane wobec wychowanków grupy readaptacyjnej, w ocenie wizytujących mają jedynie na celu upokorzenie i podporządkowanie sobie niepokornych.”

Zdanie powyższe można chyba uznać za nacechowane osobistym stosunkiem wizytujących. Istotnie – jednym z celów grupy readaptacyjnej jest podporządkowanie nieletnich – które jest warunkiem koniecznym do podjęcia jakichkolwiek bardziej złożonych oddziaływań wychowawczych.

Istotne znaczenie ma fakt, iż osoby realizujące omawiany program stale obserwują nastroje nieletnich oraz mają wgląd w przeżywane przez wychowanków stany. W przypadku wystąpienia trudności emocjonalnych, bądź „silnej frustracji, dezintegrującej psychikę dziecka”, działania pracowników nastawione są na niwelowanie stresu i udzielanie rozsądnego wsparcia.

Dotyczy zdania str. 8: „...z oferty resocjalizacyjnej Zakładu w dniu wizytacji korzystało 16 wychowanków spośród 39 obecnych w placówce (tj. 41%). Wobec pozostałych wychowanków (23 – tj. 59%), czyli przebywających w izbach przejściowych (11), grupie wstępnej (3) i grupie readaptacyjnej (9) nie stosowano oddziaływań resocjalizacyjno-terapeutycznych.”

- Nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, że wychowankowie grupy wstępnej i grupy readaptacyjnej nie są poddawani oddziaływaniom resocjalizacyjnym i terapeutycznym. Wychowankowie grupy wstępnej i readaptacyjnej poddawani są innym oddziaływaniom resocjalizacyjno-terapeutycznym niż wychowankowie grup resocjalizacyjnych. Z tego m.in. powodu grupy wstępna i readaptacyjna wyodrębnione są w systemie terapeutyczno-wychowawczym jako grupy specjalne. Szczegółowe oddziaływania terapeutyczno-resocjalizacyjne oraz funkcja, jaką grupy te spełniają w systemie Zakładu Poprawczego w Białymstoku opisane są w programach tych grup i Regulaminie Zakładu.
- Dotyczy zdania str. 18, „Informacji”: „W rozmowach indywidualnych wychowankowie zasygnalizowali chęć uczestnictwa w zajęciach dotyczą-

cych szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień. Wykazywali się znikomą wiedzą na temat przyczyn i skutków alkoholizmu i narkomanii."

Z ustaleń kierownika OZNP wynika, że w grupie readaptacyjnej raz w tygodniu odbywają się zajęcia socjoterapeutyczne prowadzone przez psychologa i pedagoga. Ponadto w grupie readaptacyjnej raz w tygodniu odbywa się grupowa terapia uzależnień prowadzona przez lekarza psychiatrę. Służba zdrowia w ramach promocji zdrowia w oparciu o szczegółowy grafik przeprowadza cykliczne zajęcia dotyczące zagadnień związanych z uzależnieniem, wirusem HIV i HCV, etc – również dla wychowanków grupy readaptacyjnej." Aby jednak zrealizować sygnalizowaną przez Przedstawicieli BRPO potrzebę zajęć dotyczących szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień od września b.r. oferta profilaktyczna zostanie rozszerzona o klasyczną terapię uzależnień – ze szczególnym uwzględnieniem grupy readaptacyjnej.

Dotyczy stwierdzenia: „Każdorazowo wychowanek, który złoży wniosek o zmianę zakładu poprawczego, umieszczony jest w izbie przejściowej.”

- Z posiadanej wiedzy przez OZNP i poczynionych ustaleń wynika, że wychowanek, który złoży wniosek o zmianę zakładu poprawczego, umieszczony jest w grupie readaptacyjnej.

Stwierdzenie na str. 10, iż „Złożenie do sądu rodzinnego prośby o zmianę placówki nie jest podstawą do umieszczenia wychowanka w izbie przejściowej” jest słuszne i nie można z nim polemizować. Jednak pragnę podkreślić, że wychowankowie Zakładu Poprawczego nie są i nie byli umieszczani w izbie przejściowej z powodu chęci zmiany placówki.

Dotyczy zdania str. 14 „Informacji...”: „Braku jasno i przejrzystości sformułowanych IPR-ów:

- Strona 3 „Informacji...” zawiera stwierdzenia: „Do grupy (wstępnej) trafiają nowo przybyli do Zakładu wychowankowie, którzy zapoznawani są z ofertą placówki i dla których przygotowywane są kierunki pracy wychowawczej i terapeutycznej. (...) Podczas tego okresu wychowanek nie może korzystać z oferty resocjalizacyjnej placówki, gdyż jest to czas, w którym zostaje z nią dopiero zapoznawany (...) Pokonanie powyższych etapów umożliwi wybór ścieżki resocjalizacyjnej.”

Dowodzi to, że nie można zapisać w IPR rodzajów i form oddziaływań resocjalizacyjnych, do których wychowanek zostanie włączony, z podaniem przewidywanego czasu ich trwania, etc. – bowiem jak sami Państwo potwierdzili – podczas przyjęcia wychowanka do grupy wstępnej nie wiadomo jeszcze, jaką ścieżkę resocjalizacyjną wychowanek wybierze. Z kolei ścieżkę resocjalizacyjną opisuje zarówno program grup wychowawczych, IPT oraz indywidualne kontrakty wychowanków.

Opracowywane plany korekcyjne zawierające cele terapeutyczne, założenia, planowany scenariusz jest autonomiczny dla każdego wychowanka.

Opracowane diagnozy nieletnich są bardzo szczegółowe zawierające ewaluację (mocne i słabe strony zmiany postępowania wychowanka).

Diagnoza wstępna jest to krótka informacja o nieletnim (ile ma lat, jaki intelekt, od czego uzależniony, wygląd, sytuacja prawna, sytuacja zdrowotna)

Diagnoza właściwa zawiera: uwarunkowania rodzinne- struktura rodziny, krótka historia rodziny. Funkcjonowanie emocjonalne – podstawowe problemy emocjonalne, sposoby radzenia sobie z problemami (objawy i strategie obronne). Funkcjonowanie w rolach społecznych (w rodzinie, w szkole, w roli wychowanka, w grupie rówieśniczej). Funkcjonowanie zadaniowe (deficyty, posiadane umiejętności). Prognoza efektów terapeutycznych (motywacja do zmiany, stopień demoralizacji).

Bardzo cenna dla wszystkich osób pracujących z nieletnim jest informacja podsumowująca diagnozę, daje to również wskazówki do postępowania z nieletnim oraz odpowiednie reagowanie na jego zachowanie.

Na dużą uwagę w ocenie kierownika OZNP zasługują opracowane indywidualne programy terapeutyczne, szczegółowe zawierające cenne informacje o wychowanku. W realizacji IPR opisane są : odstępstwa od planu, efekty podzielone na dwa etapy, ocenę realizacji, ocenę koncepcji, ocenę współpracy, problemy wychowawcy występujące podczas realizacji programu, alternatywne pomysły, wnioski).

Analizując dostępne IPR pod względem zgodności ich z wymogami § 59 pkt 3 przedmiotowego rozporządzenia należy stwierdzić, że opracowane IPR nie zawierają poszczególnie rodzajów i form oddziaływań resocjalizacyjnych, czasu ich trwania itd., jednak uwzględnia wszystkie niezbędne elementy wyszczególnione w cyt. rozporządzeniu według schematu opracowanego przez kadre pedagogiczną placówki.

IPR wychowanka składa się z oddzielnych kartek formatu A 4 spiętych w skoroszycie, które zawierają następujące informacje:

1. Dane personalne wychowanka
2. Tatuaże, blizny
3. Historia pobytu w zakładzie
4. Bieżące spostrzeżenia i informacje o wychowanku
5. Program przygotowań wychowanka do życia po wyjściu z zakładu
6. Okresowy plan korekcyjny wychowanka, wypełniany wg. następującego schematu:

Dział	Zadania	Sposób realizacji	Efekt
szkoła			
warsztaty			
internat			

Wyrównoważona kontrola IPR wychowanków wskazuje, że zawierają one dużo cennych informacji na temat problemów wychowanka, jego funkcjonowania w placówce oraz działań podjętych w celu korekcji jego funkcjonowania.

Będą systematycznie opatrywane datą i podpisem wychowawcy i wychowanka.

- Dotyczy stwierdzenia str. 16 „Informacji...”: „Na terenie Zakładu funkcjonuje sklepik, w którym wychowankowie mogą zakupić niezbędne rzeczy. W

rozmowach indywidualnych, odnotowano uwagę dotyczącą zbyt wysokich cen (np. mleko – 4 zł)"

Ustalono, że cennik na środki spożywcze w sklepiku przedstawiał się następująco: zupki (Nudle Knorr) – 1,50zł; napoje – 1,30zł (oranżada 1,5l), 3,20zł (Cola Hoop 2 l); woda mineralna – 1,10zł (primavera); 1,60zł (Jurajska) obie 1,5 l; mleko - 2,1zł (Zambrowskie, Karton 1l); batoniki – 1,1zł (lion), 1,35zł (Mars, Snickers), 1,40zł (Pawetek-wedel); wafelki – 1,1zł (Princessa) , 2,80zł (Familijne – duże opakowanie 180g); cukierki – 0,60gr (krówka Ciągutka); płatki kukurydziane (Corn Flakes) – 3,15zł; cukier – 2,40zł (1kg); kawa – od 2,30 (Gala 100g.), 5 zł (Gala 250g); kawa rozpuszczalna Nestle 2in1 (saszetki) – 0.80gr/szt.

- Powyższe stwierdzenie należy uznać za krzywdzące i niesprawiedliwe. Sklepik powstał wiele lat temu jako inicjatywa jednego z wychowawców – jako koło gastronomiczno-handlowe. W początkowym okresie był prowadzony przez wychowanków grupy wychowawczej – jako jedno z zadań wychowawczych. Pieniądze na uruchomienie przedsięwzięcia przekazali Pracownicy tuż Zakładu – np. Dyrektor zakupił 4 „akcje”, za kwotę 80 zł (akcje są do wglądu). Celem przedsięwzięcia była nauka organizacji pracy, rozliczania, odpowiedzialności, etc. Po kilku latach program grupy uległ przekształceniu, a sklepik był prowadzony przez wychowawców bądź kierownika internatu. Towary były sprzedawane w sklepie w cenie zakupu ich w hurtowni. Nadmienię, że w Białymstoku nie było dotychczas sklepu z tak tanim towarem (włączając w to również super- i hipermarkety typu Auchan, Makro czy Real), a zarzut zawyżania cen jest w istocie oskarżeniem.

Dyrektor podał, że po przeprowadzeniu rozmów z kierownikiem i kadrą internatu – podjął decyzję o jego likwidacji. W chwili obecnej poszczególne grupy wychowawcze raz w tygodniu składają zamówienia na zakupy – które dokonywane są przez magazyniera w pobliskim sklepie PSS SPOŁEM. Rozwiązanie to daje możliwość wychowankom zakupu niezbędnych środków spożywczych i środków higieny osobistej – nie obciążając pracowników merytorycznych dodatkowymi obowiązkami oraz nie będzie przedmiotem oskarżeń i pomówień. Wychowankowie nie czują się zadowoleni z przyjętego rozwiązania, bowiem ceny w „prawdziwym” sklepie są znacznie wyższe.

Nadmienić należy, że funkcjonowanie sklepiku było też dwukrotnie przedmiotem kontroli Najwyższej Izby Kontroli – nie wydano żadnych zaleceń, ani nie stwierdzono nieprawidłowości.

W odniesieniu wskazanych nieprawidłowości w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku, pragnę poinformować, że dyrektor placówki podjął natychmiastowe działania zmierzające do ich wyeliminowania, mając na względzie przestrzeganie praw nieletnich i obowiązujące przepisy prawa w tym zakresie.

Ponadto OZNP w ramach sprawowanego nadzoru nad zakładami dla nieletnich zobowiązuje się do bieżącego monitorowania pracy placówki w celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości.

Z poważaniem
KIEROWNIK
Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego
przy Sądzie Okręgowym
w Białymstoku
mgr Krystyna Krusiewicz

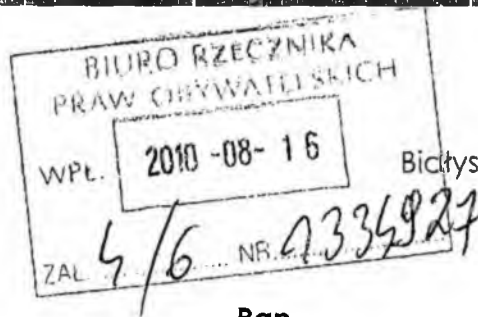
ZAKŁAD POPRAWCZY W BIAŁYMSTOKU

15-181 Białystok ul. 27 Lipca 89

<http://www.zp.bialystok.pl/>e-mail: biuro@zp.bialystok.pl

RPO-597667/08

Dok. 517/10



Pan

2010-08-18

dr Janusz Zagórski

Dyrektor Zespołu

Prawa Karnego Wykonawczego

Biuro Rzecznika

Praw Obywatelskich

W odpowiedzi na zalecenia i uwagi wydane w „Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku” uprzejmie przesyłam informację o sposobie ich realizacji:

Ad. Zaprzestąć praktykowania umieszczania nieletnich w izbie przejściowej na podstawie przesłanek nie znajdujących odzwierciedlenia w obowiązujących przepisach.

- w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku wychowankowie są umieszczani w izbach przejściowych na podstawie przesłanek znajdujących odzwierciedlenie w obowiązujących przepisach;
- Ad. zdania: „Każdorazowo wychowanek, który złoży wniosek o zmianę zakładu poprawczego, umieszczony jest w izbie przejściowej.” Przedstawiciele BRPO mijają się z prawdą. Wychowanek, który złoży wniosek o zmianę zakładu poprawczego, umieszczany jest w grupie readaptacyjnej – jako wychowanek rezygnujący z oferty Zakładu Poprawczego w Białymstoku.
- Ad. zdania: „...praktyka, potwierdzona przez Dyrektora Zakładu w czasie wizytacji, jest niezgodna z obowiązującym prawem” Niczego takiego nie potwierdzałem, ani nie potwierdzam.
- Ad. zdania: „Złożenie do sądu rodzinnego prośby o zmianę placówki nie jest podstawą do umieszczenia wychowanka w izbie przejściowej.” Zgadza się z powyższym w całej rozciągłości. Wychowankowie Zakładu Poprawczego nie byli, nie są i nie będą umieszczani w izbie przejściowej z powodu chęci zmiany placówki. Umieszczani są w grupie readaptacyjnej.
- Ad. zdania: „Dyrektor placówki uważa, iż zakomunikowanie przez wychowanka chęci zmiany placówki jest równoznaczne z odmową korzystania z oferty Zakładu.” Zdanie – podobnie jak wiele innych zawartych w Informacji – jest zwyczajną nadinterpretacją. Nie uważam i nie uważałem, że „zakomunikowanie” chęci zmiany placówki jest równoznaczne z odmową ko-

- rzystania z oferty Zakładu. Uważam natomiast, że **podjęcie** przez wychowanka działań zmierzających do zmiany placówki – np. napisanie podania do MS, sądu rodzinnego o zmianę zakładu na inny, złożenie wniosku o zwolnienie w trybie art. 86, etc. jest tożsame z rezygnacją z oferty Zakładu. Ze zdziwieniem przyjmuję, że można uważać inaczej.
- Ad. zdania: „Po przeanalizowaniu Księgi pobytu w izbie przejściowej oraz powodów, z jakich wychowankowie są w niej umieszczani, niektóre zapisy mogą budzić poważne wątpliwości co do legalności praktyki stosowanej w tym Zakładzie. Odnotowano na przykład przypadki umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej z powodu: samookaleczenia, złamania zakazu palenia, obserwacji po spożyciu dużej ilości herbaty, na własną prośbę, wyjazdu grupy macierzystej na wycieczkę.” Umieszczenie w izbie przejściowej wychowanka dokonującego samookaleczenia – wypełnia przesłankę opisaną w Rozporządzeniu MS w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich oraz Regulaminie Zakładu Poprawczego w Białymstoku. Złamanie zakazu palenia w placówce, w której obowiązuje całkowity zakaz palenia jest również podstawą umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej – dla zabezpieczenia porządku i bezpieczeństwa w zakładzie – celem wyjaśnienia skąd i w jaki sposób nieletni miał dostęp do wyrobów tytoniowych. Przypadek opisany przez Przedstawicieli BRPO jako „Spożycie dużej ilości herbaty” dotyczył nieletniego, którego zachowanie i reakcje źrenic wskazywały na użycie przez niego środków psychoaktywnych. Podjęte działania wyjaśniające wykazały, że nieletni spożył dużą ilość herbaty („czaju”), która w środowiskach więziennych jest jednym ze sposobów odurzania się. Wychowanek został umieszczony w izbie przejściowej również ze względu na zachowanie bezpieczeństwa i porządku w Zakładzie, o którym mówi Rozporządzenie MS. Umieszczenie w izbie przejściowej wychowanka „na własną prośbę” budzi również moją wątpliwość. Jednak sporadycznie zdarzają się sytuacje, gdy wychowankowie przeżywający różne trudne dla nich przeżycia – związane np. z niejasną sytuacją rodzinną, porzuceniem przez dziewczynę, trudnościami adaptacyjnymi, etc. – proszą o umieszczenie w izbie przejściowej – ponieważ „chcą sobie różne sprawy w spokoju przemyśleć”, bądź „boją się, że sobie, albo komuś coś zrobią”. Zdaję sobie sprawę z dyskusyjności powyższego i podzielam wątpliwości Przedstawicieli BRPO – twierdzę jednak, że w tych sytuacjach kierujemy się interesem, dobrem i potrzebą wychowanka – nie mogą stanowić one podstawy do zarzutu o niehumanitarne traktowanie. Podkreślić muszę, że w powyższych przypadkach pobyt nieletniego w izbie przejściowej trwał zwykle kilka, kilkanaście godzin, a nieletni byli objęci wzmoczoną opieką psychologiczno-pedagogiczną. Sytuacja umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej ze względu na „wyjazd grupy macierzystej na wycieczkę” była nowa również dla nas. Dotyczyła nieletniego, którego grupa wychowawcza wyjechała na wycieczkę, a nieletni nie zdążył poprawić ocen szkolnych (na koniec roku). Wychowanek sam zaproponował „umieszczenie się” w izbie przejściowej – w celu maksymalnego poświęcenia czasu na naukę. Uznał, że przebywając w innej grupie wychowawczej będzie rozpraszany przez innych wychowanków i nie uda mu się powtórzyć materiału do zaliczenia przedmiotów. Dodam, że nieletni przebywał w izbie po południu i w nocy – w dzień uczestniczył w zajęciach szkolnych (przebywał w izbie trzy dni) i zaliczył zaległy materiał szkolny. Po zaliczeniu zaległości

otrzymał urlop celem dotarcia do macierzystej grupy przebywającej na wycieczce.

- Wymienione przez Przedstawicieli BRPO przypadki stanowią nieledwie ułamek procenta wszystkich przypadków umieszczeń w izbie przejściowej – formułowanie na ich podstawie generalnego wniosku o nadużywaniu przepisów jest mocno przesadzone. Podsumowując powyższe, mogę nieco filozoficznie stwierdzić, że codzienne życie zakładu poprawczego pisze scenariusze, których Minister Sprawiedliwości nie przewidział wydając w 2001r. Rozporządzenie w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich. Literalna interpretacja tych przepisów, bez uwzględnienia indywidualnych, specyficznych i jednostkowych sytuacji jawić się może jako mało humanitarna.
- Ad. zdania: „przepisy dotyczące izb przejściowych są nadużywane, zaś nagminne umieszczanie w nich nieletnich jest regułą w postępowaniu w sytuacjach trudnych”. Obawiam się, że nie rozumiem zarzutu umieszczania wychowanków w izbie przejściowej w sytuacjach trudnych. Wychowankowie Zakładu Poprawczego w Białymstoku byli, są i będą umieszczani w izbach przejściowych w sytuacjach trudnych, które są jednoznacznie i jasno określone w przepisach resortowych.
- Ad. zdania: „Praktyka stosowania izb przejściowych jest nadużywana, w wielu wypadkach odnotowano niezgodne z prawem powody umieszczenia w nich nieletnich.” Zapis jest poważnym oskarżeniem, a oskarżanie innych ludzi wymaga podania faktów i dowodów, a przynajmniej gruntownego zbadania okoliczności poszczególnych sytuacji – szczególnie w przypadku Rzecznika Praw Obywatelskich, który – jak miemam – jest również rzecznikiem praw moich i Pracowników Zakładu.

Ad. Zmienić zasady funkcjonowania nieletnich przebywających w izbie przejściowej w zakresie wspomnianym w niniejszej Informacji

- Zasady pobytu nieletnich w izbie przejściowej są opisane w Regulaminie Zakładu Poprawczego w Białymstoku zatwierdzonego przez Pana Prezesa Sądu Okręgowego w Białymstoku;
- Ad. zdania: „...wychowanek ma obowiązek stać na baczność i wypowiedzieć powitanie (...) W ocenie wizytujących taka komenda nie niesie za sobą żadnego pedagogicznego przesłania.” Nie potrafię odnieść się do osobistych ocen wizytujących. Nie widzę również istotnych powodów do zmiany powyższego zwyczaju, którego zasadniczym celem jest uświadomienie nieletniemu określonego porządku przyjętego w izbie przejściowej.
- Ad. zdania „Wychowankowie podczas pobytu w izbie przejściowej (nowoprzyjęci) przez całą dobę chodzą w piżamach”. Zagadnienie powyższe było omówione z Przedstawicielami BRPO – wychowankowie nowoprzybyli zostali wyposażeni w podkoszulki i krótkie spodenki, a w okresie jesienno-zimowym będą mieli do dyspozycji dresy – podobnie jak wychowankowie umieszczeni w izbie przejściowej ze względów wychowawczych.
- Ad. zdania „W porze nocnej swoje potrzeby fizjologiczne nieletni zatawiają do wiadra, które znajdują się w izbie.” Zagadnienie powyższe było omówione z Przedstawicielami BRPO. Plastikowe kubły z przykrywkami istotnie znajdowały się w izbach przejściowych. **Wychowankowie nigdy nie byli zmuszani do zataławiania w nich swoich potrzeb fizjologicznych.** Stały one

na wypadek „nagłej” potrzeby fizjologicznej podczas nieobecności strażnika (w ciągu dnia strażnik opuszcza posterunek przy izbach przejściowych – ponieważ m.in. nadzoruje wychowanków z izb przejściowych podczas spacerów na świeżym powietrzu, w porze nocnej natomiast w budynku Zakładu Poprawczego przebywa jedynie dwóch strażników – jeden na stanowisku z monitoringiem Zakładu przy drzwiach wejściowych, drugi w internacie). Rozumiem, że pomimo, jak mi się wydaje, wyjaśnienia powyższego zagadnienia, brak jest intencji zrozumienia, że rozwiązanie to zostało wprowadzone dla wygody wychowanków. **Zgodnie z życzeniem Przedstawicieli BRPO kubły z izb przejściowych zostały usunięte.**

- Ad. zdania: „...jeden z chłopców umieszczony w izbie przejściowej z powodu użycia niewłaściwego słownictwa wobec strażnika pozbawiony został wszelkich rzeczy, które znajdowały się na wyposażeniu izby: tj. łóżka, stołu, krzesła, książek, prasy.” Nie potrafię odnieść się do postawionego zarzutu – twierdzę, że jest nieprawdziwy. Regulamin Zakładu Poprawczego w Białymstoku pozwala na usunięcie z izby przejściowej wyposażenia w sytuacji używania go niezgodnie z przeznaczeniem i nieletni byli tego wyposażenia pozbawiani – w związku np. z jego niszczeniem.
- Ad. zdania: „Nieletni, z którymi rozmawiano, wskazali, że nie mieli dostępu zarówno do prasy jak i do książek.” Szkoda, że Pracownicy BRPO nie weryfikują zasłyszanych doniesień. Nieletni z izb przejściowych korzystają z biblioteczki znajdującej się w świetlicy przy izbach przejściowych, a także – w przypadku poprawnego zachowania – z biblioteki Zakładu. **Codziennie osobiście przekazuję do izb przejściowych świeżą prasę (Gazeta Wyborcza, Kurier Poranny, Gazeta Współczesna).** Wyjaśnienie to składam niejako pro forma – rozumiem przecież, że nie jest ono ani wystarczające, ani wiarygodne, wobec stwierdzonych przez Pracowników BRPO „faktów”.
- Ad. zdania: „Ponadto ustalono, iż w księdze pobytu w izbie przejściowej oraz w arkuszach obserwacji nie ma zawartych informacji dotyczących prowadzonych oddziaływań (rozmowy z psychologiem, wychowawcą) oraz realizacji obowiązku szkolnego.” Nie wiem, dlaczego w Informacji jest tak wiele zdań stwierdzających nieprawdę. Wychowawcy, pedagodzy i psycholog regularnie kontaktują się z wychowankami umieszczonymi w izbach przejściowych, a kontakty te są dokumentowane, albo w księdze izby przejściowej, albo w „Arkuszu obserwacji wychowanka w izbie przejściowej”. Rzeczywiście – arkusze obserwacji i księga izb przejściowych nie zawierają informacji o realizacji przez wychowanków obowiązku szkolnego – informacja ta zawarta jest w dziennikach zajęć szkolnych – zajęcia szkolne prowadzone są bowiem przez nauczycieli szkół.

Ad. Kontynuować realizowanie obowiązku szkolnego wobec wychowanków umieszczanych w izbie przejściowej.

- Nieletni, którzy nie zrezygnowali z nauki szkolnej, a którzy okresowo przebywają w izbach przejściowych, realizowali, realizują i będą realizować obowiązki szkolne według obowiązujących w tym względzie przepisów;

Ad. Zaprzestać praktyki stosowania kar uwłaczających godności wychowanka.

- W Zakładzie Poprawczym w Białymstoku nie stosuje się kar (środków dyscyplinarnych) uwłaczających godności wychowanka.

Ad. Stosować tylko te środki dyscyplinujące, na które zezwalają przepisy rozporządzenia.

- W Zakładzie Poprawczym w Białymstoku stosuje się tylko te środki dyscyplinarne, na które zezwalają przepisy rozporządzenia.

Ad. Umożliwić wszystkim wychowankom codzienny dostęp do zajęć na świeżym powietrzu.

- Przyjęto do realizacji od 05 lipca 2010r. Wychowankowie wszystkich grup wychowawczych korzystają z dostępu do świeżego powietrza przez godzinę dziennie.

Ad. Przestrzegać przepisów upn. w zakresie udzielania odwiedzin i kontroli korespondencji.

- Przepisy upn w zakresie udzielania odwiedzin i kontroli korespondencji były i są przestrzegane. Opisanie są w Regulaminie Zakładu, rozporządzeniu MS oraz upn. Nie planuję wprowadzenia w tym względzie żadnej zmiany.
- Ad. zdania: *„Jednakże jeden z respondentów opisał sytuację, w której nie udzielono mu zgody na widzenie z wujkiem, uzasadniając iż odwiedziny można odbywać tylko z rodzicami.”* Podczas rozmowy z Przedstawicielami BRPO wyjaśniałem, że rzeczony „wujek” nie był członkiem rodziny nieletniego. Ze zdziwieniem również przyjmuję, że jedna sytuacja, budząca wątpliwość Przedstawicieli BRPO skutkuje wydaniem zalecenia – sugerującego stwierdzenie poważnych nieprawidłowości w zakresie udzielania odwiedzin w ogóle.

Ad. Stworzyć warunki do używania wyrobów tytoniowych przez osoby pełnoletnie.

- Do zdania: *„W ocenie pracowników BRPO, należałoby jednak dopuścić możliwość używania wyrobów tytoniowych przez chociażby wychowanków pełnoletnich.”* Wyjaśnianie zasadności istnienia zakazu palenia papierosów w zakładzie poprawczym dla wychowanków uzależnionych mogłoby być odebrane jako ironiczno-sarkastyczne, a tego zdecydowanie chciałbym uniknąć. Dlatego też poprzestanę na przekazaniu informacji, że zakaz palenia w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku ma uzasadnienie merytoryczne i jako taki zostanie przeze mnie utrzymany.

Ad. Zweryfikować informacje na temat wykonywania przez wychowanków pracy na rzecz pracowników Zakładu, a w razie ich potwierdzenia wyciągnąć właściwe konsekwencje wobec pracowników odpowiedzialnych za ujawniony proceder.

- W dniu powzięcia informacji na powyższy temat wprowadziłem zarządzenie zakazujące tego rodzaju praktyk (Załącznik Nr 2). Podczas Rady Zakła-

du przekazałem informację Przedstawicieli BRPO pracownikom pedagogicznym Zakładu Poprawczego w Białymstoku.

- Stwierdzone przez Pracowników BRPO przypadki wykonywania przez wychowanków pracy w gospodarstwie rolnym i przy remoncie mieszkania miały miejsce odpowiednio ponad rok i dwa lata temu. Innych przypadków nie stwierdzono.

Ad. Wzmocnić ofertę placówki oddziaływaniami psychoedukacyjnymi i terapeutycznymi, skierowanych do wszystkich wychowanków.

- Zagadnienie powyższe będzie przedmiotem analizy w roku szkolnym 2010/2011.

Ad. Zaprzestać stosowania środka przymusu bezpośredniego w postaci kasku ochronnego.

- Zgodnie z zaleceniem Biura Rzecznika Praw Obywatelskich nie będziemy chronić głowy wychowankom usiłującym ją sobie rozbić podczas stosowania pasów obojętniających, bądź kaftana bezpieczeństwa.
- W załączniku przesyłam uprzejmie zdjęcie przedstawiające efekt uderzenia głową w ścianę przez wychowanka (wydarzenie nie miało miejsca w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku – wychowanek trafił do nas bezpośrednio po wydarzeniu, jako wychowanek uzależniony) (Załącznik Nr 3).

Ad. Zweryfikować cele, metody i rodzaje oddziaływań realizowanych w grupie readaptacyjnej, które w obecnym kształcie naruszają godność wychowanków.

- Ad. zdania: „Wskazane jest zatem usunięcie powyższego zapisu z Programu grupy readaptacyjnej oraz zaprzestanie takiej praktyki.” Niefortunny zapis zostanie usunięty. Praktyki takiej nigdy nie stosowano.
- Ad. zdania: „Wychowankowie noszą czerwone uniformy celem zaznaczenia ich odrębności i większego poziomu demoralizacji (na wzór jednostek penitencjarnych, w którym osadzeni niebezpieczni korzystają wyłącznie z więziennej odzieży koloru czerwonego” Wybór koloru czerwonego wynikał z czystego przypadku – wychowankowie izb przejściowych używają ubrań koloru żółtego, wychowankowie grupy remotywacyjnej mieli ubrania koloru granatowego, uczniowie podstawówki nosili zielone mundurki do szkoły, a gimnazjum – niebieskie. Celem jest rzeczywiście zaznaczenie odrębności wychowanków – pozostałe intencje przypisywane przez Pracowników BRPO są mi obce (nigdy nie byłem w żadnej jednostce penitencjarnej, nie znam jej rzeczywistości i nie wiem, jakim kolorem „zaznacza się” niebezpiecznych osadzonych).
- Ad. zdań: „Otrzymują jedną parę skarpet i majtek na miesiąc (bez możliwości wymiany), w związku z czym w czasie prania i suszenia zmuszeni są chodzić bez bielizny.” W załączniku przesyłam uprzejmie Zarządzenie Nr 4/06 szczegółowo określające normy przydziału dla wychowanków środków czystości, środków higienicznych, etc. Normy dotyczą wszystkich wychowanków – niezależnie od rodzaju grupy, w której przebywają. Być może zapoznanie się z treścią ww. będzie wystarczającą przesłanką, by uznać

sensacyjne opowieści za nieprawdziwe. Stwierdzenie o konieczności chodzenia bez majtek jest absurdalne i oczywiście kłamliwe.

- Ad. zdania: „*W sypialniach nie posiadają żadnych osobistych rzeczy*” Stwierdzenie jest nieprawdziwe. Wychowankowie nie posiadają uprawnień do użytkowania własnych ubrań, których posiadanie i nimi dysponowanie w rozumieniu Rozporządzenia MS w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich jest nagrodą. Wychowankowie grupy readaptacyjnej mogą posiadać własne listy, zdjęcia, zeszyty. Szczegółowe zasady korzystania z nagród określone są w Regulaminie Zakładu Poprawczego w Białymstoku.
- Ad. zdania: „*Podczas kąpieli używają tylko szarego mydła.*” Zarządzenie Nr 4/06 potwierdza, że to oczywiste kłamstwo.
- Ad. zdania: „*Pozbawieni są możliwości korzystania z własnych środków na utrzymanie higieny osobistej.*” Wychowankowie grupy readaptacyjnej – podobnie jak wychowankowie innych grup wychowawczych mieli możliwość zakupu dodatkowych środków higieny osobistej w zakładowym sklepie – nie potrafiliśmy ich jednak do zakupu tych środków zmusić.
- Ad. zdania: „*Uczestnictwo w zajęciach jest ograniczane do minimum (np. raz w tygodniu zajęcia świetlicowe, socjoterapeutyczne, czytelnia oraz możliwość skorzystania z sali gimnastycznej, ale tylko wtedy jeżeli po jej wcześniejszym sprzątnięciu pozostanie wolny czas).*” O ile właściwie rozumiem sens cytowanego zdania, Przedstawiciele BRPO twierdzą, że uczestnictwo w zajęciach jest ograniczane. Zajęcia prowadzone w grupie readaptacyjnej są zróżnicowane – każdego dnia organizowany jest inny rodzaj zajęć programowych, a ich częstotliwość jest optymalna. Zarzut organizowania zajęć socjoterapeutycznych w wymiarze raz w tygodniu uznać muszę za dziwny – tego typu zajęcia realizuje się zwykle tylko raz w tygodniu. Dodam, że „prawdziwą” terapię grupową prowadzi się również nie częściej niż raz w tygodniu. Wychowankowie wszystkich grup – w tym grupy readaptacyjnej – korzystają z sali gimnastycznej również podczas zajęć szkolnych.
- Ad. zdania: „*Telewizję oglądać mogą tylko wychowankowie z dobrym zachowaniem, raz w tygodniu.*” Wszyscy wychowankowie grupy readaptacyjnej – niezależnie od oceny z zachowania – średnio dwa razy w tygodniu **obowiązkowo** oglądają Teleekspres. Z wybranego materiału filmowego sporządzają rozprawkę, którą referują innym wychowankom. Wychowankowie z oceną naganną i nieodpowiednią nie mają uprawnień do oglądania telewizji. Praktyka taka znajduje zastosowanie w większości polskich domów – wobec dzieci, które zachowują się nagannie bądź nieodpowiednio stosuje się zwykle „szlaban” na telewizję, lub komputer.
- Ad. zdania: „*Ograniczony jest również kontakt z rodzicami. Wychowanek może przeprowadzić w ciągu dnia tylko jedną rozmowę telefoniczną, której czas nie przekroczy 5 minut.*” Wychowanek z naganną oceną ze sprawowania istotnie może rozmawiać przez telefon tylko przez pięć minut dziennie, jednak po otrzymaniu oceny nieodpowiedniej uzyskuje możliwość rozmowy przez 10 minut, a z dobrą oceną – 15 minut dziennie. Nie zanotowaliśmy, by 18-20 letni wychowankowie grupy readaptacyjnej przejawiali potrzebę codziennej rozmowy z rodzicami i vice versa. Wychowanek grupy readaptacyjnej – podobnie jak wszyscy wychowankowie Zakładu może

uzyskać możliwość rozmowy na koszt Zakładu – w ramach nagrody – zgodnie z Regulaminem Zakładu oraz Rozporządzeniem MS w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.

- Ad. zdania: „Najczęściej wymienianą karą była konieczność wykonania dodatkowej liczby tzw. „froterek”, czyli zmycia podłogi. Nieletni wskazali również na wykonywanie tzw. „sacharek”, polegających na wyczyszczeniu muszli klozetowej, a następnie wybraniu z niej wody za pomocą kubka, tak by wychowawca mógł ocenić, czy zadanie zostało wykonane prawidłowo. Jeszcze inną karą jest czyszczenie fug szczoteczką do zębów” Styszałem, że tego rodzaju praktyki stosowano w przeszłości w niektórych ośrodkach leczenia uzależnień. W Zakładzie Poprawczym w Białymstoku tego rodzaju praktyk nie stosowało się i nie stosuje – są dziwaczne i już na pierwszy rzut oka nieefektywne. W przypadku niewłaściwego wykonywania zadań wychowanek grupy readaptacyjnej uzyskuje punkty ujemne, które mają wpływ na jego ocenę z zachowania. Wyższa ocena z kolei uprawnia do dostępu do większej ilości przywilejów (m.in. do korzystania z telewizji). Rozwiązanie to wynika z mechanizmu, które rządzi wszystkimi cywilizowanymi społeczeństwami – większe starania i włożony wysiłek jednostki dają jej większą ilość różnego rodzaju dóbr, bądź uprawniają do dostępu do większej ilości przywilejów i odwrotnie.
- Ad zdania: „W ocenie wizytujących, system stworzony w tej grupie ma swoisty charakter dyscyplinarno-izolacyjny. Nieletni traktowani są jako „przestępcy”, którzy powinni odbyć swój „wyrok”. Stwierdzenie powyższe potraktować muszą jako kolejne zawierające jedynie subiektywną ocenę Przedstawicieli BRPO – bez żadnego oparcia w faktach. System grupy readaptacyjnej zawiera rzeczywiście więcej elementów dyscyplinujących niż systemy innych grup. Grupa readaptacyjna, jej program i funkcja w systemie Zakładu Poprawczego w Białymstoku przeznaczone są dla wychowanków, którzy spełniają kryteria przyjęte przez Ministra Sprawiedliwości w Rozporządzeniu MS z dnia 20 lipca 2009r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – § 9¹. 1. Zakłady readaptacyjne są przeznaczone dla nieletnich, którzy: 1) przebywając w schronisku dla nieletnich, odmawiali uczestniczenia w procesie wychowania, edukacji i terapii, 2) w czasie pobytu w schronisku dla nieletnich uciekli z niego lub co najmniej dwukrotnie nie wrócili z przepustki, a istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że będą to czynić nadal, 3) w czasie pobytu w schronisku dla nieletnich co najmniej dwukrotnie dopuścili się czynów zabronionych, **4) przebywając w zakładzie poprawczym innego rodzaju, odmawiali uczestniczenia w procesie wychowania, edukacji i terapii, 5) w czasie pobytu w zakładzie poprawczym innego rodzaju uciekli z niego lub co najmniej dwukrotnie nie wrócili z przepustki lub urlopu, a istnieją podstawy do przypuszczenia, że będą to czynić nadal, 6) w czasie pobytu w zakładzie poprawczym innego rodzaju dwukrotnie dopuścili się czynów zabronionych. 2. Readaptacja polega na: 1) zaplanowaniu i realizacji indywidualnych oddziaływań reedukacyjnych, 2) stosowaniu metod i form pracy służących ułatwieniu dostosowania się nieletniego do ustalonego w zakładzie porządku, 3) ograniczeniu możliwości korzystania z form zajęć charakterystycznych dla zakładów poprawczych innego rodzaju, polegającym na: a) kształceniu oraz zatrudnieniu wychowanków wyłącznie na terenie zakładu, b) prowadzeniu zajęć w czasie wolnym od nauki i pracy wyłącznie na terenie zakładu i pod bezpośrednim nadzorem pra-**

owników zakładu, 4) zwiększeniu ilości zadań i czynności o charakterze porządkowym oraz prac społecznie użytecznych.

- Ad. zdania: „Czynnikiem stymulującym wszelkie oddziaływania nie są potrzeby wychowanków lecz model nakazowo-zakazowy.” Wychowankowie grupy readaptacyjnej, to wychowankowie, którzy **odmawiają** skorzystania z oferty Zakładu. Zasadniczym ich deficytem i problemem (który Przedstawiciele BRPO nazywają „potrzebą”) jest oczekiwanie, że świat będzie funkcjonował według ich oczekiwań, a inni ludzie służyć będą spełnianiu ich zachcianek. Osobiście nie słyszałem o skutecznych metodach stymulacji tego rodzaju klientów poprzez realizowanie ich życzeń i roszczeń („potrzeb”). Patrząc na grupę readaptacyjną jako element całego systemu terapeutyczno-wychowawczego Zakładu, przy odrobinie dobrej woli, dostrzec można i zrozumieć jej funkcję – podobnie jak można dostrzec funkcję zakładu readaptacyjnego w systemie zakładów dla nieletnich.
- Ad. zdania: „Stosowanie takich metod jest wbrew przepisom upn., która w Preambule określa podstawowe cele, na jakich powinna opierać się resocjalizacja nieletnich. Jednym z nich jest postępowanie z nieletnimi w taki sposób, aby osiągnąć poprawę w jego zachowaniu, przerwać rozpoczęty proces demoralizacji lub zahamować skłonności do przestępstwa i przywrócić go do normalności.” Chyba nie do końca rozumiem, co Przedstawiciele BRPO mieli na myśli pisząc powyższe, bowiem metody pracy przyjęte w grupie readaptacyjnej pozwalają osiągnąć określone w Preambule upn cele, na jakich powinna opierać się resocjalizacja nieletnich – wychowankowie grupy readaptacyjnej osiągają poprawę w zachowaniu, a proces ich demoralizacji jest przerywany, lub zahamowany. Zdecydowana większość z nich po kilkumiesięcznym pobycie w grupie readaptacyjnej trafia do grup resocjalizacyjnych.
- Ad. zdania: „Tymczasem oddziaływania skierowane wobec wychowanków grupy readaptacyjnej, w ocenie wizytujących mają jedynie na celu upokorzenie i podporządkowanie sobie niepokornych.” Zdanie powyższe również uznać muszę za nacechowane osobistym stosunkiem. Istotnie – jednym z celów grupy readaptacyjnej jest podporządkowanie nieletnich – które jest w ogóle warunkiem koniecznym do podjęcia jakichkolwiek bardziej złożonych oddziaływań wychowawczych. Jeżeli Przedstawiciele BRPO znają sposoby resocjalizacji, czy choćby tylko wychowania bez uzyskania wcześniejszej zależności wychowanka od osób dorosłych i obowiązujących norm – proszę o przekazanie przynajmniej ogólnych informacji na temat tych metod – niezwłocznie je zastosujemy.
- Ad. zdania: „Taka sytuacja może powodować silną frustrację, dezintegrującą psychikę dziecka.” Nie zaobserwowaliśmy dezintegracji psychiki jakiegokolwiek naszego wychowanka na skutek pobytu w grupie readaptacyjnej. Zdanie jest czystą spekulacją nie popartą faktami.
- Ad. zdania: „...oddziaływania dyscyplinujące skierowane wobec wychowanków tej grupy wskazują na brak znajomości przez kadrę zasad stosowania kar i nagród oraz umiejętności postępowania się nimi – co jest warunkiem koniecznym do tego, by dyscyplinowanie spełniało swoją funkcję.” Działania dyscyplinujące nie mają nic wspólnego ze stosowaniem kar czy – jak kto woli – środków dyscyplinarnych.

- Ad. zdania: „W rozmowach indywidualnych wychowankowie zasygnalizowali chęć uczestnictwa w zajęciach dotyczących szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień.” Wyjaśniałem już dwa lata temu, odpowiadając na poprzednią informację po kontroli Przedstawicieli BRPO: „W grupie readaptacyjnej raz w tygodniu odbywają się zajęcia socjoterapeutyczne prowadzone przez psychologa i pedagoga. W grupie readaptacyjnej raz w tygodniu odbywa się grupowa terapia uzależnień prowadzona przez lekarza psychiatrę. Służba zdrowia w ramach promocji zdrowia w oparciu o szczegółowy grafik przeprowadza cykliczne zajęcia dotyczące zagadnień związanych z uzależnieniem, wirusem HIV i HCV, etc – również dla wychowanków grupy readaptacyjnej.” Stan ten jest utrzymywany do dzisiaj. Nadmienię, że ani ja, ani Pracownicy Zakładu nie możemy potwierdzić dostrzeżonej przez Przedstawicieli BRPO chęci uczestnictwa naszych wychowanków w powyższych zajęciach.

Jednocześnie – niejako tradycyjnie – pozwolę sobie na odniesienie się do niektórych stwierdzeń zawartych w Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich:

Ad. zdania: „Swoim zachowaniem dawali oni rzeczywiste powody do (...) użycia [środków przymusu bezpośredniego], np. powodowali zagrożenie dla własnego życia (poprzez uderzenie głową w ścianę) lub życia innych osób (np. agresja wobec strażnika), demolowali izbę przejściową. (...) Taki stan rzeczy może być wyrazem silnej frustracji wychowanków, która z kolei jest przyczyną zachowań takich, jak: agresja, napięcie, stesy.”

- Zdanie to – podobnie jak wiele innych – nie znajduje potwierdzenia w faktach. Twierdzenie, że zachowania skutkujące koniecznością zastosowania środków przymusu bezpośredniego jest wywoływane przez sposób postępowania z wychowankami jest kolejną teoretyczną spekulacją.

Ad. zdania: „Braku jasno i przejrzystości sformułowanych IPR-ów”

- Przedstawiciele BRPO na stronie 3 sami stwierdzają: „Do grupy [wstępnej] trafiają nowo przybyli do Zakładu wychowankowie, którzy zapoznawani są z ofertą placówki i dla których przygotowywane są kierunki pracy wychowawczej i terapeutycznej. (...) Podczas tego okresu wychowanek nie może korzystać z oferty resocjalizacyjnej placówki, gdyż jest to czas, w którym zostaje z nią dopiero zapoznawany (...) Pokonanie powyższych etapów umożliwi wybór ścieżki resocjalizacyjnej.” Wydaje się, że sami Państwo zrozumieli, że nie można zapisać w IPR rodzajów i form oddziaływań resocjalizacyjnych, do których wychowanek zostanie włączony, z podaniem przewidywanego czasu ich trwania, etc. – bowiem jak sami Państwo potwierdzili – podczas przyjęcia wychowanek do grupy wstępnej nie wiadomo jeszcze, jaką ścieżkę resocjalizacyjną wychowanek wybierze. Z kolei ścieżkę resocjalizacyjną opisują programy grup wychowawczych, Indywidualne Programy Terapeutyczne oraz indywidualne kontrakty wychowanków. Biorąc pod uwagę powyższe – uwaga o niejasnych zapisach w IPR może tylko dziwić.

Ad. zdania: „Na terenie Zakładu funkcjonuje sklepik, w którym wychowankowie mogą zakupić niezbędne rzeczy. W rozmowach indywidualnych, odnotowano uwagę dotyczącą zbyt wysokich cen (np. mleko – 4 zł)”

- Cennik na środki spożywcze w sklepiku przedstawiał się następująco: zupki (Knorr) – 1,50zł; napoje – 1,30zł (Oranżada 1,5l), 3,20zł (Cola Hoop 2 l); woda mineralna – 1,10zł (Primavera); 1,60zł (Jurajska) obie 1,5 l; **mleko - 2,10zł (Zambrowskie, karton 1l)**; batoniki – 1,10zł (Lion), 1,35zł (Mars, Snickers), 1,40zł (Pawetek); wafelki – 1,10zł (Princessa), 2,80zł (Familijne – duże opakowanie, 180g); cukierki – 0,60gr (krówka Ciągutka); płatki kukurydziane (Corn Flakes) – 3,15zł; cukier – 2,40zł (1kg); kawa – od 2,30zł (Gala 100g.), 5zł (Gala 250g); kawa rozpuszczalna Nestle 2in1 (saszetki) – 0.80gr/szt. Nadmienię, że w Białymstoku nie było sklepu z tak tanim towarem (włączając w to również super- i hipermarkety typu Auchan, Makro czy Real).
- Zarzut powyższy jest kłamliwy i krzywdzący – jako taki godzi też w godność osobistą moją i Pracowników Zakładu. Sklepik powstał wiele lat temu z inicjatywy jednego z wychowawców – jako koto gastronomiczno-handlowe. Przez kilka lat był prowadzony przez wychowanków grupy wychowawczej – jako jedno z zadań wychowawczych. Pieniądze na uruchomienie przedsięwzięcia przekazali Pracownicy tuż Zakładu – np. piszący te słowa zakupił 4 „akcje”, za kwotę 80 zł (na życzenie udostępnię Przedstawicielom BRPO dowód w postaci zakupionych „akcji”). Celem przedsięwzięcia była nauka organizacji pracy, rozliczania, odpowiedzialności, etc. Po kilku latach program grupy uległ przekształceniu, a sklepik był prowadzony przez wychowawców bądź kierownika internatu. Towary były sprzedawane w cenie zakupu ich w hurtowniach.
- Zarzut zawyżania cen jest w istocie oskarżeniem o popełnieniu przestępstwa przeze mnie, kierownika internatu oraz innych wychowawców prowadzących sklepik. **Dlatego też podjąłem decyzję o jego likwidacji** (Załącznik Nr 4). W chwili obecnej poszczególne grupy wychowawcze raz w tygodniu składają zamówienia na zakupy – które dokonywane są przez magazyniera w pobliskim sklepie PSS SPOŁEM. Rozwiązanie to daje możliwość wychowankom zakupu niezbędnych środków spożywczych i środków higieny osobistej – nie obciążając pracowników merytorycznych niepotrzebnymi, dodatkowymi obowiązkami oraz (co najistotniejsze) nie będąc przedmiotem dalszych oskarżeń i pomówień. Dodam, że wychowankowie nie czują się zadowoleni z przyjętego rozwiązania, bowiem ceny w „prawdziwym” sklepie są znacznie wyższe niż w zakładowym sklepiku.
- Istnienie i funkcjonowanie sklepiku było dwukrotnie przedmiotem kontroli Najwyższej Izby Kontroli – nie wydano żadnych zaleceń, ani nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ad. zdania: *„...z oferty resocjalizacyjnej Zakładu w dniu wizytacji korzystało 16 wychowanków spośród 39 obecnych w placówce (tj. 41%). Wobec pozostałych wychowanków (23 – tj. 59%), czyli przebywających w izbach przejściowych (11), grupie wstępnej (3) i grupie readaptacyjnej (9) nie stosowano oddziaływań resocjalizacyjno-terapeutycznych.”*

- Stwierdzenie, że wychowankowie grupy wstępnej i grupy readaptacyjnej nie są poddawani oddziaływaniom resocjalizacyjnym i terapeutycznym uznać muszę za kuriozalne. **Wychowankowie grupy wstępnej i readaptacyjnej poddawani są innym oddziaływaniom resocjalizacyjno-terapeutycznym niż wychowankowie grup resocjalizacyjnych.** Z tego m.in. powodu grupy wstępna i readaptacyjna wyodrębnione są w systemie terapeutyczno-wychowawczym jako grupy specjalne. Szczegółowe oddzia-

tywania terapeutyczno-resocjalizacyjne oraz funkcja, jaką grupy te spełniają w systemie Zakładu Poprawczego w Białymstoku opisane są w programach tych grup i Regulaminie Zakładu.

Ad. zdania: „[Wychowankowie] wykazywali się znikomą wiedzą na temat przyczyn i skutków alkoholizmu i narkomanii.”

- Stwierdzenie „znikoma wiedza” nie zawiera niestety żadnej wiążącej informacji – poza osobistym stosunkiem i oceną, a jak pisałem wcześniej – nie będę odnosił się do ocen. Nie znam standardów Przedstawicieli BRPO i nie wiem, jaki poziom wiedzy uznają oni za zadowalający. Mogę jedynie domniemywać na podstawie rozmów z Przedstawicielami BRPO oraz przestanej „Informacji o czynnościach...”, że ich ocena mojej wiedzy pedagogicznej, psychologicznej i resocjalizacyjnej jest również mizerna. W tym kontekście ocena „znikomej” wiedzy moich wychowanków wcale mnie nie dziwi.

Ad. zdania: „Czynności podjęte w ramach przeprowadzonej rekontroli pozwalają na stwierdzenie, iż większość nieprawidłowości związanych z jej funkcjonowaniem, które ujawniono w trakcie poprzedniej wizytacji, nie zostało usuniętych.”

- Przestana Informacja o wynikach kontroli na stronie 8 zawiera zdanie: „Stan realizacji zaleceń wydanych w wyniku wizytacji Ośrodka, przeprowadzonej w dniach 9-10 września 2008. Zgłoszone uwagi dotyczyły: 1. Stosowania izby przejściowej w sposób niezgodny z przepisami prawa. 2. Ograniczenia w dostępie do zajęć na świeżym powietrzu. 3. Braku jasno i przejrzysto sformułowanych Indywidualnych Programów Resocjalizacji. 4. Braku w Regulaminie Zakładu oraz w poszczególnych Programach Grup dołączonego Rozkładu dnia wychowanka w dzień powszedni oraz w soboty i święta. 5. Podjęcia, w miarę możliwości, pracy z rodziną nieletniego. 6. Stworzenia wychowankom możliwości zakupu na terenie Zakładu niezbędnych środków czystości i higieny osobistej. 7. Przeprowadzania intensywniejszego nadzoru resortowego, aby zapobiec działaniom sprzecznym lub zmierzającym do nadużywania wobec nieletnich obowiązujących przepisów.
- Powyższe zdanie jest wyraźnym nieporozumieniem. Informacja o wynikach kontroli, jaką otrzymaliśmy po poprzedniej kontroli BRPO zawierała trzy zalecenia: **1. Wskazane jest podejmowanie pracy z rodziną, niezależnie od jej niewydolności pedagogicznej, ponieważ Zakład jest placówką, której zadaniem jest ochrona więzi rodzinnych. 2. Wskazane jest przygotowanie zindywidualizowanej oferty dla każdego nieletniego skierowanego do tej placówki, w oparciu o § 59 pkt 1 rozporządzenia. 3. Konieczne jest traktowanie nieletniego w izbie przejściowej w sposób nienaruszający jego prawa do edukacji i godziwego rozwoju.** Wymienione zalecenia zostały zrealizowane. Udzieliłem na ten temat wyczerpujących informacji, którą poniżej cytuję (bez dołączania załączników):

„Ad. 1. Wskazane jest podejmowanie pracy z rodziną, niezależnie od jej niewydolności pedagogicznej, ponieważ Zakład jest placówką, której zadaniem jest ochrona więzi rodzinnych.

- *Zakład Poprawczy w Białymstoku od wielu lat podejmuje planową pracę z rodzinami naszych wychowanków.*
- *Organizujemy cykliczne spotkania z rodzicami, których celem jest zapoznanie z ofertą naszej placówki, programami wszystkich grup wychowawczych, przedstawienie warunków pobytu nieletnich oraz perspektyw ich rozwoju.*

- *Wychowawcy poszczególnych grup resocjalizacyjnych wyjeżdżają do domów rodzinnych wychowanków – w celu zapoznania ich rzeczywistej sytuacji i podjęcia, czy też pogłębienia współpracy z rodzicami.*
- *Wychowawcy poszczególnych grup wychowawczych są w stałym kontakcie telefonicznym z rodzicami wychowanków – czego dowodem są zapisy w dziennikach zajęć oraz IPR-ach wychowanków.*
- *Wychowawcy klas szkolnych na zakończenie każdego semestru przesyłają informacje do rodziców opisujące postępy edukacyjne ich dzieci.¹*
- *Istotną przeszkodą w podjęciu długofalowej współpracy z rodziną jest odległość dzieląca rodziny wychowanków od Białegostoku – tutejsza placówka jest jedyną tego rodzaju w Polsce, natomiast większość nieletnich pochodzi z południowej i zachodniej części kraju.*
- *Doprecyzowanie postulatu Przedstawicieli RPO, a nade wszystko zaproponowanie skuteczniejszych rozwiązań, niewątpliwie twórczo przyczyniłoby się do podniesienia efektywności resocjalizacji nieletnich ze szczególnym uwzględnieniem aspektu podtrzymywania więzi rodzinnych.*

Ad. 2. Wskazane jest przygotowanie zindywidualizowanej oferty dla każdego nieletniego skierowanego do tej placówki, w oparciu o § 59 pkt 1 rozporządzenia.

- *Zindywidualizowana oferta dla każdego nieletniego skierowanego do placówki jest przygotowana, opracowana i realizowana.*
- *Z chwilą przyjęcia do Zakładu Poprawczego nieletni zapoznaje się z całościową ofertą resocjalizacyjną naszej placówki.²*
- *Już w czasie pobytu nieletniego w izbie przejściowej, jest on zapoznawany z Regulaminem Zakładu, systemem wychowawczo-terapeutycznym placówki, możliwościami kontynuowania nauki w szkołach Zakładu, perspektywami rozwoju we wszystkich działach Zakładu.*
- *Zapoznawanie nieletniego przebywającego w izbie przejściowej z ofertą Zakładu przedstawia „Schemat obowiązkowych kontaktów w izbie przejściowej”, będący elementem Regulaminu izby przejściowej.³*
- *Równolegle przesyłana jest informacja do rodziców (opiekunów) nieletniego z zaproszeniem ich do współpracy.⁴*
- *W grupie wstępnej organizowane są spotkania informacyjne z kadrą i wychowankami pozostałych grup, podczas których prezentowane są ich programy, a wychowankowie grupy wstępnej mogą uzyskać szczegółowe odpowiedzi na pytania i wątpliwości związane z ich uczestnictwem w poszczególnych programach wychowawczych.*
- *W celu przybliżenia oferty resocjalizacyjnej grup wychowawczych poszczególne grupy opracowują informatory dla wychowanków grupy wstępnej, które przekazywane są również ich rodzicom.*

¹ Załącznik Nr 1 – kserokopia przykładowej informacji do rodziców przesyłanej przez nauczycieli szkół.

² Załącznik Nr 2 – Oferta resocjalizacyjna przedstawiana nieletniemu po przybyciu do placówki.

³ Załącznik Nr 3 – Schemat obowiązkowych kontaktów w izbie przejściowej (wychowankowie nowoprzybyli).

⁴ Załącznik Nr 4 – Treść listu do rodziców.

- *W ostatnim miesiącu pobytu nieletniego w grupie wstępnej zapoznaje się on z funkcjonowaniem wszystkich grup wychowawczych – uczestnicząc w wybranych zajęciach tych grup.*
- *Równolegle – podczas spotkania kadry internatu – prezentowana jest diagnoza nieletniego oraz wnioski do dalszej pracy resocjalizacyjnej i terapeutycznej.*
- *Na podstawie uzyskanych informacji oraz doświadczeń własnych zebranych podczas uczestnictwa w zajęciach grup resocjalizacyjnych – przy konsultacji z wychowawcami grupy wstępnej – nieletni określa grupę, do której chciałby zostać przyjęty.*
- *Nieletni zostaje przyjęty do grupy resocjalizacyjnej po spotkaniu w grupie, do której pretenduje (tzw. „przyjęciówka”) – po uzyskaniu akceptacji zespołu wychowawczego danej grupy, doprecyzowaniu oczekiwań oraz wstępnym określeniu zasad pobytu w grupie resocjalizacyjnej.*
- *Podczas powyższego spotkania określone są też rodzaje i formy oddziaływań resocjalizacyjnych, do których nieletni zostanie włączony, z podaniem przewidywanego czasu ich trwania oraz zakres i sposób współpracy z rodziną i innymi osobami w celu doprowadzenia do integracji społecznej oraz do usamodzielnienia się, jak również sposób i kryteria oceny przebiegu resocjalizacji.*
- *Zindywidualizowana oferta jest wynikiem zintegrowania diagnozy, możliwości i preferencji nieletniego.*
- *Jesteśmy otwarci na propozycje rozwiązań alternatywnych w zakresie sporządzania oferty resocjalizacyjnej, co mogłoby mieć wpływ na podniesienie jakości pracy tutejszej placówki.*

Ad. 3. Konieczne jest traktowanie nieletniego w izbie przejściowej w sposób nienaruszający jego prawa do edukacji i godziwego rozwoju.

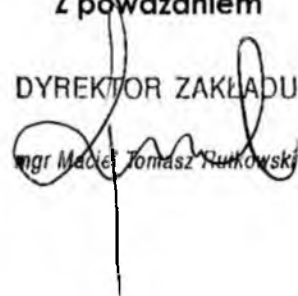
- *W Zakładzie Poprawczym w Białymstoku wychowanków przebywających w izbie przejściowej traktuje się ze szczególną uwagą, nie naruszając ich praw do godziwego rozwoju – zgodnie z obowiązującymi w tej kwestii przepisami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich.*
- *Prawo do edukacji jest w naszej placówce respektowane, a organizacja nauki szkolnej w przypadku nieletnich przebywających w izbie przejściowej odbywa się na podstawie obowiązujących przepisów prawa.”*
- *Poprzednia informacja, podobnie jak obecna – zawierała również szereg zdań, stwierdzeń, bezpodstawnych oskarżeń i ocen. Do większości szczególnie się odniosłem, nie miałem jednak świadomości, że należało je – niezależnie od ich prawdziwości i rzetelności – traktować jak zalecenia do realizacji.*

Jak wynika z opowiadań wychowanków po wizycie Pracowników BRPO, podczas indywidualnych rozmów byli oni „zachęcani” przez osoby wizytujące obietnicami spełnienia każdej swojej zachcianki i roszczeń. Otrzymali też informację, że Pracownicy BRPO „mogą wszystko” – włącznie z wymianą dyrektora (!).

Podobnie jak Przedstawiciele BRPO uznają opowieści wychowanków za fakty. W tym kontekście chciałbym zauważyć, że prowadzenie rozpoznania placówki poprzez nastawianie wychowanków przeciw pracownikom jest nie tylko wątpliwe moralnie – jest również niebezpieczne. Naraża Pracowników ZP Białystok na pojawienie się niczym nieuzasadnionych roszczeń, jak również wystąpień zagrażających ich zdrowiu i życiu.

Przyznam, że po raz pierwszy spotykam się z podobną praktyką przeprowadzania kontroli. Nie wydaje się, aby taki sposób postępowania oraz kontaktów z nieletnimi sugerowała młoty osiągnięcia współczesnych nauk pedagogicznych, na które Przedstawiciele BRPO nieustannie się powołują.

Uważam, że tego rodzaju postępowanie narusza prawa obywatelskie Pracowników Zakładu Poprawczego w Białymstoku. W najbliższym czasie prześlę stosowną informację na powyższy temat do Rzecznika Praw Obywatelskich z prośbą o zajęcie stanowiska, a nade wszystko zaprzestanie tego rodzaju neodpowiedzialnych praktyk.

Z poważaniem
DYREKTOR ZAKŁADU

mgr Maciej Tomasz Rutkowski

Załączniki:

- Zarządzenie Nr 4/06.
- Zarządzenie Nr 6/10.
- Zdjęcie twarzy nieletniego po uderzeniu głową w ścianę.
- Zarządzenie Nr 8/10.

Do wiadomości:

- Pan Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku.
- Pani Kierownik Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego przy Sądzie Okręgowym w Białymstoku.
- Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji MS w Warszawie.

Zarządzenie Nr 4/06

Dyrektora Zakładu¹ Poprawczego w Białymstoku z dnia 9 maja 2006 roku

Mając na względzie racjonalne gospodarowanie środkami finansowymi Zakładu Poprawczego w Białymstoku, ustaliam normy zużycia artykułów sanitarno-odzieżowych, środków czystości, środków higieny osobistej w internacie, szkole oraz warsztatach szkolnych.

§ 1. 1. Miesięczne normy zużycia artykułów sanitarno-odzieżowych, środków czystości, środków higieny osobistej są przydzielane odpowiednio na 1 dział, 1 grupę wychowawczą i 1 osobę oraz są zawarte w tabelach poniżej.

1) Dział szkoła

L.p.	Nazwa artykułu	Ilość
1.	Mydło w płynie 5l	2,5 ² litr.
2.	Papier toaletowy	14 szt.
3.	Pasta „SAMA” 250g	1 szt.
4.	Płyn antybakteryjny 1l	1 szt.
5.	Płyn do mycia szyb 1l	wg potrzeb
6.	Recznik papierowy rolka	4 szt.
7.	Szmata do podłogi	1 szt.

2) Dział warsztaty szkolne

L.p.	Nazwa artykułu	Ilość
1.	Kostka WC	3 szt.
2.	Mydło w płynie 5l	2,5 ³ litr.
3.	Papier toaletowy	24 szt.
4.	Pasta „SAMA” 250g	3 szt.
5.	Pasta BHP do rak 500g	7 szt.
6.	Pasta do podłogi 0,5l	3 szt.
7.	Płyn antybakteryjny	2 szt.
8.	Płyn do mycia szyb 1l	wg potrzeb
9.	Proszek do szorowania 1kg	2 szt.
10.	Recznik papierowy rolka	4 szt.
11.	Szmata do podłogi	4 szt.
12.	Zel do WC 0,7l	2 szt.

3) Dział internat

L.p.	Nazwa artykułu	Ilość	Uwagi
1.	Art. różne – żarówki, baterie, szczotki i kije do mopa, szczotki do szorowania, zmywaki, druciaki, szufelki)	wg potrzeb	
2.	Golarka	1szt./osoba	
3.	Klapki	wg potrzeb, w miarę zużycia	

4.	Kostka WC	4szt./grupe	Gr. II - 8 szt.
5.	Krem do rak	1 opak./grupe	
6.	Krem „Nivea”	1 opak./grupe	
7.	Materiały biurowe	wg potrzeb, w miarę zużycia	
8.	Mydelniczka	jednorazowo 1 szt./osobe	
9.	Mydło szare 200g	2 szt. /grupe	
10.	Mydło toaletowe 100g	3 szt./osobe	
11.	Papier toaletowy	5 szt./osobe	Gr. II dodatkowo 10 szt.
12.	Pasta „SAMA” 250g	3 szt./grupe	Gr. VII – 5 szt., Gr. II – 5 szt.
13.	Pasta do podłogi 0,5l	3 szt./grupe	Gr. II – 7 szt., Gr. V – 6 szt., Gr. VII – 20 szt.
14.	Pasta do zębów 125 ml	1 szt./osobe/2 miesiące	
15.	Pedzel do golenia	jednorazowo 1 szt./osobe	
16.	Płyn antybakteryjny 1l	1szt./grupe	Gr. II – 2 szt.
17.	Płyn do mycia naczyń 1l	1 litr./grupe	Gr. VII – 2 szt., Gr. gotujące 3 szt.
18.	Płyn do mycia szyb 1l	1szt./ grupe	Gr. II – 2 szt.
19.	Proszek do prania 600g	2 opak. /grupe	Gr. V – 3 opak., Gr. – VII – 3 opak.
20.	Proszek do szorowania 1kg	3szt./grupe	Gr. II – 5 szt.
21.	Skarpety	1 para/osobe	
22.	Slipy	1 szt./osobe	
23.	Szampon 1l	1 litr./grupe	
24.	Szczoteczka do zębów	1szt /3 miesiące/osobe	
25.	Szmaty do podłogi	3szt./grupe	Gr. II – 6 szt., Gr. VII – 5 szt.
26.	Trampki	wg potrzeb, w miarę zużycia	
27.	Worki do odkurzacza	1 opak./grupe	
28.	Worki na smieci	1 opak./grupe	
29.	Zel do WC 0,7l	2szt./grupe	Gr. II – 4 szt.

2. Wszystkie ustalone normy są normami maksymalnymi w/w artykułach. Odstępstwo od normy środków czyszczących może nastąpić tylko w przypadku grupy II, V i VII ze względu na ich specyfikę oraz zadania, jakie wykonuje na terenie internatu.

3. Kierownicy działów – zgodnie ze strukturą organizacyjną zakładu - sprawdzają poszczególne zamówienia pod względem zgodności z normami. Zasadność zapotrzebowanego asortymentu oraz jego ilość potwierdzają własnoręcznym podpisem.

§ 2. 1. Na podstawie zawartych w tabelach norm zużycia w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku oraz średnich cen zakupu ustalę wysokość kwot na zakup środków czystości i higieny osobistej oraz artykułów odzieżowych dla grup wychowawczych realizujących program usamodzielniania się.

2. Miesięczne normy zużycia artykułów sanitarno-odzieżowych, środków czystości, środków higieny osobistej są zawarte w tabelach poniżej.

1) Środki higieny osobistej przypadające na 1 wychowanka grupy wychowawczej.

L.p.	Nazwa artykułu	Ilość
1.	Golarka	1 szt./osobe
2.	Kremy	1 szt./osobe
3.	Mydło szare 200g	½ kostki/osobe
4.	Mydło toaletowe 100g	3 kostki/osobe
5.	Papier toaletowy	5 szt./osobe
6.	Pasta do zębów 125ml	1 szt./osobe ⁴

7.	Szczoteczka do zębów	1szt./osobe ⁵
	Razem	13.00 zł

2) Artykuły odzieżowe przypadające na 1 wychowanka grupy wychowawczej.

L.p.	Nazwa artykułu	Ilość
1.	Klapki	1 para/osobe ⁶
2.	Skarpety	1 para/osobe
3.	Slipy	1 szt./osobe
4.	Tenisówki	1 para/osobe ⁷
	Razem	19.00 zł

3) Środki czystości stałe, niezależne od stanu osobowego wychowanków, niezbędne do utrzymania prawidłowego stanu sanitarnego grupy wychowawczej nr IV.

L.p.	Nazwa artykułu	Ilość
1.	Art. różne – odświeżacz powietrza, żarówki, baterie, szczotki i kije do mopa, worki do odkurzacza i na śmieci, szczotki do szorowania, nawóz do kwiatów, materiały biurowe)	wg potrzeb
2.	Kostka WC	4 szt.
3.	Kostki do zmywarki a` 30 szt.	2 opak.
4.	Pasta „SAMA” 250g	3 szt.
5.	Płyn antybakteryjny 1l	2 szt.
6.	Płyn do mycia naczyń 1l	3 litry
7.	Płyn do mycia szyb 1l	2 szt.
8.	Proszek do prania do białego	1,5 kg
9.	Proszek do prania do koloru	1,5 kg
10.	Proszek do szorowania 1kg	3 szt.
11.	Reczniki papierowe	4 szt.
12.	Szampon 1l	1 litr
13.	Szmata do podłogi	3 szt.
14.	Zmywaki – gabki a` 10 szt.	1 opak.
15.	Zel WC 0,7l	2 szt.
	RAZEM:	120.00 zł

4) Środki czystości stałe, niezależne od stanu osobowego wychowanków, niezbędne do utrzymania prawidłowego stanu sanitarnego grupy wychowawczej.

L.p.	Nazwa artykułu	Ilość
1.	Art. różne – żarówki, baterie, szczotki i kije do mopa, worki do odkurzacza, szczotki do szorowania, nawóz do kwiatów, materiały biurowe)	wg potrzeb
2.	Kostka WC	4 szt.
3.	Kostki do zmywarki a` 30 szt.	2 opak.
4.	Pasta „SAMA”	3 szt.
5.	Pasta do podłogi	3 szt.
6.	Płyn antybakteryjny	1 szt.

7.	Płyn do mycia naczyń	3 litry
8.	Płyn do mycia szyb	1 szt.
9.	Proszek do prania	1,5 kg
11.	Proszek do szorowania	3 szt.
12.	Szampon	1 litr
13.	Szmata do podłogi	3 szt.
14.	Zmywaki – gabki a` 10 szt.	1 opak.
15.	Zel WC 0,7l	2 szt.
RAZEM:		100,00 zł

2. Kwoty ustalone w powyższych tabelach stanowią podstawę do wypłacenia zaliczki a następnie jej rozliczenia zgodnie z faktycznym stanem osobowym grupy oraz w ustalonym okresie rozliczeniowym. Kwoty niewykorzystane podlegają zwrotowi i nie przechodzą na następny okres rozliczeniowy.

3. Na wniosek kierownika działu wysokości ustalonych norm oraz kwot może być odpowiednio zwiększana lub zmniejszana. Zmiany wymagają zatwierdzenia odpowiednio na spotkaniu internatu, szkoły, warsztatów oraz zebraniu kadry kierowniczej zakładu.

4. Neracjonalne gospodarowanie środkami finansowymi przyznanymi na podstawie §2 ust.2 pkt 1-4 nie może być powodem braku w grupie jakichkolwiek artykułów wymienionych w zarządzeniu. Z tego też powodu niedopuszczalne jest zaniechanie wykonywania, przez wychowawców i wychowanków grupy, czynności sanitarno – porządkowych, czy higienicznych prowadzących do powstania brudu, zakażenia, braku higieny osobistej lub braku artykułów odzieżowych wśród wychowanków.

§ 3. 1. Traca moc:

- 1) Zarządzenie Nr 7/01 Dyrektora Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Białymstoku z dnia 31 października 2001 roku.
- 2) Zarządzenie Nr 1/04 Wicedyrektora Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Białymstoku z dnia 5 stycznia 2004 roku.

2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania roku.

Otrzymują:

1. Wicedyrektor
2. Dyrektor Szkół
3. Główny Księgowy
4. Kierownik Administracyjno-gospodarczy
5. Kierownik Internatu
6. Samodzielny ref. ds warsztatów
7. Magazynier

¹ Dyrektor zakładu kieruje zakładem, na podstawie art. 21 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 roku w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. Nr 124, poz. 1359).

^{2,3} Ponieważ mydło w płynie występuje w pojemnikach 5 litrowych, należy zapotrzebować 1 pojemnik na okres 2 miesięcy.

^{4,5,6,7} Do kalkulacji przyjęto połowę kosztów zakupu artykułu.

Zarządzenie Nr 6/10

Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku
z dnia 24 czerwca 2010 roku

W związku z ustaleniami pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczących skarg wychowanków na odpłatne ich wykorzystywanie do prac porządkowych, jak mycie samochodów, sprzątanie posesji itp. - niezależnie od stanu faktycznego

z a b r a n i a m


stosowania tego typu praktyk.

Osoby, które nie będą stosowały się do niniejszego zarządzenia będą pociągnięte do odpowiedzialności służbowej.

Otrzymaia:

1. Dyrektor szkoły
2. Kierownik warsztatów
3. Kierownik internatu
4. Zespół diagnostyczny
5. Kierownik adm. – gospod.
6. Główny księgowy
7. Ambulatorium
8. tablica ogłoszeń
9. a/a

dd.

DYREKTOR ZAKŁADU

mgr Maciej Tomasz Rutkowski

Jolanta Jarosz.
Anna Podolak
Jan Stepaniuk
Mirosław Roszczyk
Marta Auban - Obusinska

Zarządzenie Nr 8/10

Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku

z dnia 25 czerwca 2010 roku

w sprawie likwidacji sklepiku zakładowego

W związku ze skargami wychowanków złożonymi podczas kontroli przeprowadzonej przez Pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczącymi rzekomego zawyżania cen towarów znajdujących się w sklepiku zakładowym

likwiduję sklepik zakładowy.

Towary będące na stanie sklepiku polecam przekazać na cele charytatywne, a pieniądze – umieścić w depozycie Zakładu.

Jednocześnie – do czasu opracowania alternatywnego rozwiązania

zabraniam

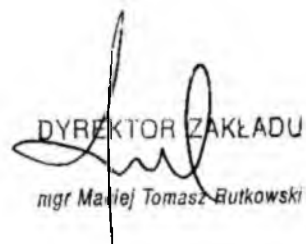
dokonywania i wnoszenia zakupów dla wychowanków przez pracowników Zakładu – bez uzyskania wcześniejszej bezpośredniej zgody dyrektora Zakładu bądź kierownika internatu.

Wobec osób nie stosujących się do niniejszego zarządzenia zostaną wyciągnięte konsekwencje służbowe.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Otrzymują:

1. Dyrektor szkoły
2. Kierownik warsztatów
3. Kierownik internatu
4. Zespół diagnostyczny
5. Główny księgowy
6. Kierownik adm. – gosp.
7. Ambulatorium
8. Koordynator pracy strażników
9. tablica ogłoszeń
10. a/a

DYREKTOR ZAKŁADU

mgr Maciej Tomasz Rutkowski

Jolanta Marosz.
Anna Podolalk
Jan Stepaniuk
Miroslaw Roszczyk
Marta Gubun - Owsin'ska



RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

PODSEKRETARZ STANU

DWOiP. III.073-63/10

RPO-597667/08

Warszawa, dnia 24 sierpnia 2010 r.

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPŁ.	2010-08-26
ZAL.	NR 133699-1

Pani

Prof. Irena Lipowicz

2010-08-31

Rzecznik Praw

Obywatelskich

Szanowne Pani Profesor,

W związku z przekazaną w dniu 22 lipca 2010 r. Informacją o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku w dniach 23-24 czerwca 2010 r., uprzejmie informuję, iż w sprawie wszczęto postępowanie wyjaśniające, w trakcie którego zbierane są wyjaśnienia od dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku, kierownika Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego w Białymstoku i Prezesa Sądu Okręgowego w Białymstoku.

Wobec powyższego uprzejmie informuję, że ostateczne stanowisko w sprawie nieprawidłowości stwierdzonych w działalności Zakładu Poprawczego w Białymstoku zostanie przedstawione do dnia 24 września 2010 r.

Z poważaniem,

PODSEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Igor Działuk

Igor Działuk

ZAKŁAD POPRAWCZY W BIAŁYMSTOKU

15-181 Białystok ul. 27 Lipca 89

<http://www.zp.bialystok.pl/>e-mail: biuro@zp.bialystok.pl

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPŁ.	2010 -09- 15
ZAL.	PL/13 NR 134082g

I. 02. 507/10

Białystok, dn. 2010-09-09

RPD	597067/08
-----	-----------

Pan 2010 -09- 16
dr Janusz Zagórski
Dyrektor Zespołu
Praw Karnego Wykonawczego
Biuro Rzecznika
Praw Obywatelskich

W nawiązaniu do zaleceń i uwag wydanych w „Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku” uprzejmie przesyłam informację uzupełniającą o sposobie realizacji zaleceń z prośbą o ustosunkowanie się do wątpliwości:

Ad. zalecenia: „Zmienić zasady funkcjonowania nieletnich przebywających w izbie przejściowej w zakresie wspomnianym w niniejszej Informacji.”

Ad. zdania „W porze nocnej swoje potrzeby fizjologiczne nieletni zatawiają do wiadra, które znajdują się w izbie.” **Zgodnie z życzeniem Przedstawicieli BRPO kubły z izb przejściowych zostały usunięte.**

Wychowankowie przebywający w izbie przejściowej przyjęli powyższe rozwiązanie z niezadowoleniem. Wyjaśnienia, że kubły zostały usunięte w trosce o ich komfort i dla ich dobra oraz na wyraźne zalecenie Pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, spotkały się z niezrozumieniem – wychowankowie napisali podania o wstawienie wiader z powrotem do izb przejściowych. Złożone podania rozpatrzyłem pozytywnie.

Biorąc pod uwagę zalecenie Pracowników BRPO, zwracam się z uprzejmym zapytaniem, czy wyrażenie przeze mnie zgody na ponowne wstawienie kubłów do izb przejściowych na prośbę wychowanków nadal nosi w sobie znamiona niehumanitarne traktowania, narażającego na utratę godności? Nie chciałbym być posądzany o niehumanitarne traktowanie moich wychowanków – odnosząc się negatywnie do ich prośby, zgodnie z zaleceniem Przedstawicieli BRPO.

T: 30/09/2010

Ad. zalecenia: „Umożliwić wszystkim wychowankom codzienny dostęp do zajęć na świeżym powietrzu.”

- W poprzednim piśmie poinformowałem, że zalecenie to przyjęto do realizacji od 05 lipca 2010r. W okresie wakacyjnym wychowankowie wszystkich grup wychowawczych korzystali z codziennego, godzinnego dostępu do świeżego powietrza, a dostęp ten dokumentowany był w dziennikach zajęć wychowawczych. Wakacyjny harmonogram dnia umożliwiał organizację godzinnego pobytu wychowanków na świeżym powietrzu – bowiem wychowankowie nie uczestniczyli w zajęciach szkolnych i warsztatowych.

Należy jednak zwrócić uwagę, że w okresie roku szkolnego od godziny 8.00 do godziny 14.30 wychowankowie przebywają w szkole i w warsztatach szkolnych – realizując zajęcia szkolne. Uczestnictwo w godzinnych zajęciach na świeżym powietrzu jest możliwe dopiero po obiedzie i po koniecznej poobiedniej chwili odpoczynku – to znaczy od godziny 16.00.

Po przeanalizowaniu rozkładu dnia wychowanka i organizacji pracy poszczególnych grup wychowawczych internatu uprzejmie informuję, że nie ma możliwości zorganizowania codziennych, godzinnych zajęć na świeżym powietrzu dla wszystkich grup wychowawczych, bez rezygnacji z innych organizowanych zajęć, takich jak: spotkania grupowe, przygotowywanie kolacji grupowych¹, socjoterapia, „odrabianki”, drobne prace remontowe i porządkowe w grupie i internacie, pranie, zajęcia w siłowni, sali gimnastycznej, czytelnicy, etc.).

Optymalnym rozwiązaniem wydaje się być organizacja zajęć na świeżym powietrzu wg poniższego harmonogramu.

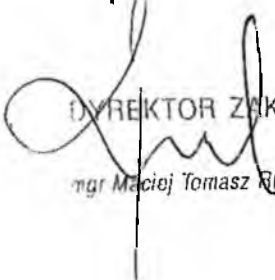
DZIEŃ	GODZINA	GRUPA
Poniedziałek	16.00 – 17.00	II
	17.00 – 18.00	IV
Wtorek	16.00 – 17.00	V
	17.00 – 18.00	VII
Środa	16.00 – 17.00	III
	17.00 – 18.00	II
Czwartek	16.00 – 17.00	V
	17.00 – 18.00	VII
Piątek	16.00 – 17.00	III
	17.00 – 18.00	IV
Sobota	16.00 – 17.00	VII
	17.00 – 18.00	IV
Niedziela	15.00 – 16.00	V
	16.00 – 17.00	II
	17.00 – 18.00	III

Pragnę jednocześnie nadmienić, że harmonogram zajęć na świeżym powietrzu uniemożliwi uczestnictwo wybranej grupy w zajęciach typu: spektakle teatralne, występy muzyczne, spotkania z ciekawymi ludźmi, organizowanych w godz. 16.00-18.00 w naszej placówce. Niezależnie bo-

¹ Wychowankowie wszystkich grup resocjalizacyjnych samodzielnie przygotowują śniadania i kolacje

wiem od dnia, w godzinach 16.00-18.00 któraś z grup wychowawczych będzie przebywać na świeżym powietrzu. Zgodnie z cytowaną na str. 14 „informacji o czynnościach przeprowadzanych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku” zasadą 81 Europejskich Zasad w sprawie Nieletnich Sprawców Przepięstw bęąących podmiotem sankcji lub środków – jedyną przestanką odstąpienia od pobytu na świeżym powietrzu są warunki pogodowe, a nie organizacja innych, choćby najbardziej atrakcyjnych i doniostych pedagogicznie zajęć.

Z poważaniem


DYREKTOR ZAKŁADU
mgr Maciej Tomasz Rutkowski

Załączniki:

- Kserokopie podań wychowanków przebywających w izbach przejściowych.

Do wiadomości:

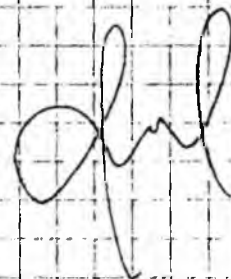
- Pan Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku;
- Pani Kierownik Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego przy Sądzie Okręgowym w Białymstoku;
- Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji MS w Warszawie.

Z poważaniem Jan Dyrektor
Zakładni Poprawczego.

Zwracam się z uprzejmą prośbą wyobrazić mi wiadomość
karnitarnego, ponieważ często korzystam z niego w dzień
i w nocy.

Białystok 15. VII 2010.

Dyrektor



Dyrektor Zakładu
Pielęgniarstwa w Białymstoku

Podanie

Upieram prośbę o serwozenie z
komisjami z wydziału na izbie pielęgniarstwa
w celach kontrolnych. Zgóry dziękuję za
pozytywne rozpatrzenie mojego podania.

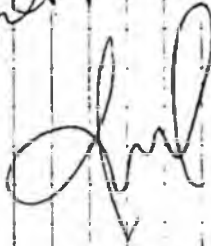
Zgodnie
Jul

Pan Dyrektor
Zakładu Poprawcy

Zwracam się z uprzejmą prośbą o wydanie mi
wiadomka do zaktualizowania się. Dlatego że często korzystam z niego
w pracy i w dzień.

Z góry Dziękuję

Białystok 15.08.2010

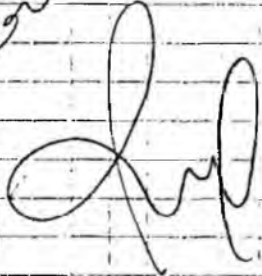
ZGONA


Zakładu Pan Dyrektor
Poprawczego

Podanie

Zwracam się z szczerą prośbą o wydanie mi
wiaderka sanitarnego. Prośba moja podłożona
jest tym że wielecę bodzić kolegów w czasie
ciszy nocnej.

Białystok, 05.09.2010r.

Zgoda


Do Dyktora
Katedry Prawniczej
w Białymstoku

Podanie

Zwracam się z uprzejmą prośbą o umożliwienie
mi korzystania z miejsc na rękę prawniczej
Swoją prośbę motywuję tym, że w pracy często
wstaje do mnie i nie chce, aby w pracy
służebnym. Za wyrozumiałość moją prośbę z góry
dziękuję

Zgodnie
[Signature]

Zakład Poprawczy
ul. 7-go Lipca 89
15-950 Białystok

Do Dyrektora
Zakładu Poprawczego
w Białymstoku.

Podanie

Proszę o umożliwienie korzystania z
wiaderka sanitarnego na izbie przejmionej,
ponieważ w mocy mełce budzi współlokatorów
kiedy dzwonię po strażnika.

Złota
ful

DO DYREKTORA
ZAKŁADU POKARMOWEGO
W BIAŁYMSTOKU

ROZKAZ

Proszę o umożliwienie korzystania z siodełka
sanitarnego na innej przejściu ponieważ
nam problemy z poruszaniem i często
muszę korzystać z WC

Zwart
[Signature]

Proszę dyrektora naczelny się zaproszenia
prośba o do pozwolenie mi. Wzrostu i z wiadomości
samodzielny na czas potrzebny w. Zbie prędkości

ZGONA
Jul

Zakład Poprawczy
27 lipca 88
15-181 Białyсток

Do Pana Dyrektora
Zakładu Poprawczego
w Białystoku.

PROŚBA

Zwracam się z uprzejmą prośbą o umożliwienie konystania z władzka sanitarnego w izbie przejściowej ponieważ w nocy nie dnoe bzdzie nigdy wymowanków kiedy dzwonic po strażnika.

Proszę o pozytywne rozpatrzenie mojej prośby.

Z poważaniem:

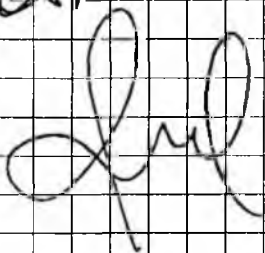
Zosta
Jul

Do Dyrektora Zakładu
Poprawczego w Biadymstoku

PODANIE

Zwracam się z uprzejmą prośbą o umożliwienie mi
konystania z siódemka na izbie przejściowej.

Swoją prośbę motywuję tym, że w pracy często ustoje
do uliczką a nie mogę znaleźć wychodzącej drzwi. Za
wzpotrzebie mojej prośby z góry dziękuję.

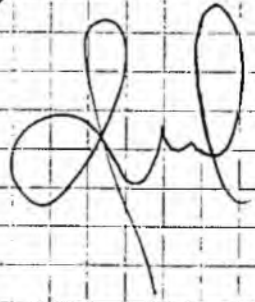
Zgodnie


Do Pana Dyrektora
Zakładu Poprawczego

Podanie

Pragnęłam się złożyć prośbę do
Pana Dyrektora o wydanie mieszkania na
przejściówkę, ponieważ często korzystam z WC

Wpiewan
Zgoda



Białystok dn. 13.08.20.

Do Dyrektora
Zakładu Poprawczego
w Białymstoku

Podanie

Proszę o umożliwienie korzystania z wiaderka
sanitarnego na izbie przejściowej ponieważ mam
problemy z pecherzem i często muszę korzystać
z toalety.

Zesła
Kul

PODANIE

ZWRACAM SIĘ DO PANA DOKTORA O WADZYK
SANITARNE ROZBUDUJE JE, POSTAWIĄ
MOSTO W NOCY WSTAJE Z GŁOY DUSZYCIE.

ZGONA
Jul

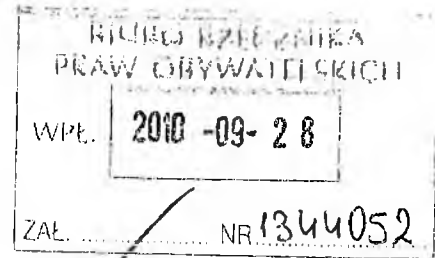


RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

SEKRETARZ STANU

DWOiP III 073-63/10

Warszawa, *24 września* 2010 r.



Pani
Prof. Irena Lipowicz
Rzecznik Praw Obywatelskich

Stanowisko Pani Rzecznik.

2010 -10- 14

W nawiązaniu do Informacji z dnia 20 lipca 2010 r. o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku w dniach 23-24 czerwca 2010 r. w ramach wykonywania zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, uprzejmie informuję, co następuje.

Przedmiotowa Informacja stała się podstawą do wszczęcia w Departamencie Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości postępowania wyjaśniającego, w trakcie którego zwrócono się o wyjaśnienia do Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku i Kierownika OZNP w Białymstoku. Nadto Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku wykonujący w imieniu Ministra Sprawiedliwości nadzór zwierzchni nad przedmiotową placówką, został zobligowany do przedstawienia opinii co do sposobu realizacji przez Dyrektora Macieja Rutkowskiego zadań Zakładu Poprawczego w Białymstoku, zwłaszcza w kontekście wskazanego w *Informacji* stanu realizacji zaleceń Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wydanych po wcześniejszej wizytacji zadań Zakładu przeprowadzonej w dniach 9 - 10 września 2008 r.

Analiza wyjaśnień Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku przedstawionych w piśmie z dnia 10 sierpnia 2010 r., jak i stanowiska Kierownika OZNP w Białymstoku zawartego w piśmie z dnia 6 sierpnia 2010 r. wykazała, iż w przeważającej części nie podzielają oni wniosków pokontrolnych zawartych w *Informacji* dotyczących stwierdzenia, iż nie zostało usuniętych większość

nieprawidłowości związanych z jej funkcjonowaniem, które ujawniono w trakcie poprzedniej wizytacji (w okresie 9-10 września 2008 r.).

Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku w piśmie z dnia 25 sierpnia 2010 r. pozytywnie ocenił pracę Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku, potwierdzając zasadność jedynie czterech zarzutów zawartych w *Informacji* i informując, iż zostały one niezwłocznie usunięte. Jednocześnie Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku zobowiązał się do zlecenia w ramach swoich uprawnień kompleksowej wizytacji Zakładu Poprawczego w Białymstoku przez sędziego nadzorującego zakład jeszcze w tym roku, ze szczególnym uwzględnieniem okoliczności podnoszonych w analizowanej *Informacji*.

W sprawie zapoznano się również ze sprawozdaniami sędziego rodzinnego nadzorującego Zakład, t.j. ze sprawozdaniem z okresowej kontroli Zakładu Poprawczego w Białymstoku za 2009 r. przeprowadzonej w dniach 29-30 grudnia 2009 r. oraz ze sprawozdaniem z lustracji stosowania § 66 i § 71 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich i ich wpływu na proces wychowawczy za 2008 r., która została przeprowadzona w dniach 16 i 19 stycznia 2009 r. Generalnie wynika z nich pozytywna ocena sędziego rodzinnego co do pracy Zakładu Poprawczego w Białymstoku. Zalecenia pokontrolne sędziego rodzinnego wyspecyfikowane w ww. sprawozdaniu z kontroli za rok 2009 dotyczyły jedynie przestrzegania określonego w § 44 Rozporządzenia 14 - dniowego terminu pobytu wychowanka w izbie przejściowej po jego przyjęciu do zakładu poprawczego oraz wydawania decyzji o umieszczeniu wychowanków poza zakładem w trybie art. 90 upn w takiej dacie, aby został zachowany 14 – dniowy termin do jej zaakceptowania przez Sąd. Z kolei jedyne zalecenie pokontrolne sformułowane w ww. sprawozdaniu z lustracji dotyczyło obowiązku uaktualnienia pouczenia zawartego we wniosku o zastosowanie środka dyscyplinarnego przez wskazanie imienia, nazwiska i Sądu.

Po uzyskaniu przez Departament Wykonania i Probacji przedmiotowych informacji w toku postępowania wyjaśniającego, podjęto decyzję o przeprowadzeniu lustracji Zakładu, której celem była ocena stanu realizacji zaleceń wydanych przez przedstawicieli Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w wyniku wizytacji Zakładu przeprowadzonej w dniach 9 – 10 września 2008 r. i porównanie stanu realizacji w/w zaleceń z ich oceną dokonaną podczas rekontroli przez pracowników Biura

Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku w dniach 23 – 24 czerwca 2010 r.

Lustracja została przeprowadzona w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku w dniu 06 i 07 września 2010 r. Lustracji dokonał wizytator – pedagog Waldemar Piekarski, posiadający długoletni staż pracy i niezbędne doświadczenie, a nadto również wykształcenie psychologiczne, co ma znaczenie w kontekście rodzaju lustrowanej placówki, która jest jedyną w Polsce placówką terapeutyczną dla nieletnich uzależnionych od alkoholu i środków psychoaktywnych.

W trakcie czynności lustracyjnych zostały przeprowadzone rozmowy: Dyrektorem Zakładu Maciejem Rutkowskim; z psychologiem Zakładu M. Mazuś, z terapeutą M. Kłopotowską, z Dyrektorem Szkoły, nadto rozmowy z nieletnimi grupy readaptacyjnej oraz z nieletnimi izby przejściowej. Została również przedstawiona dokumentacja Zakładu w postaci: arkuszy obserwacyjnych nieletnich, dziennika zajęć wychowawczych w grupie readaptacyjnej, dziennika zajęć szkolnych izby przejściowej, wniosków o umieszczenie nieletnich w izbie przejściowej, księgi pobytu w izbie przejściowej, Indywidualnych Programów Resocjalizacyjnych, dokumentacji dotyczącej kontaktów z rodziną, dziennika zajęć wychowawczych pedagoga grupy readaptacyjnej, programu zajęć socjoterapii w grupie readaptacyjnej, księgi kar i nagród, Zarządzenie Dyrekcji Zakładu nr 6/10 dotyczącego zakazu pracy przez wychowanków na rzecz pracowników, Zarządzenia nr 8/10 dotyczącego likwidacji sklepiku w Zakładzie, Zarządzenia nr 4/06 dotyczącego przydziału środków higieny osobistej, bielizny.

Wyniki przedmiotowej lustracji stały się podstawą do wysunięcia następujących wniosków co zasadności zarzutów zawartych w *Informacji* z dnia 20 lipca 2010 r.

Co do zarzutu stosowania izby przejściowej w sposób niezgodny z przepisami prawa zostało ustalone, iż nieletni, który złożył wniosek o przeniesienie do innego zakładu, nie jest umieszczany – jak stwierdzono w *Informacji*, w izbie przejściowej, ale w grupie readaptacyjnej jako tzw. wychowanek rezygnujący z oferty Zakładu Poprawczego w Białymstoku, dlatego w tym zakresie nie można podzielić stanowiska zawartego w *Informacji*.

Z *Informacji* o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku z dnia 20 lipca 2010 r. wynika, że nieletni umieszczeni w izbie przejściowej nie uczestniczą w zajęciach lekcyjnych. Podczas lustracji pozyskano natomiast informację, że wychowankowie

izby przejściowej mają zajęcia lekcyjne, a informacja na temat nauki szkolnej w/w nieletnich jest zawsze odnotowywana w „Dzienniku zajęć szkolnych izby przejściowej”, dlatego zarzutu w tym przedmiocie również nie można uznać za zasadny.

Wbrew stanowisku zawartemu w *Informacji* uznać należy, iż umieszczanie wychowanków dokonujących samookaleczeń w izbie przejściowej jest zgodne z § 44 ust. 1 pkt 4 cyt. wyżej rozporządzenia w *sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich*. Podzielić należy natomiast pogląd, iż wychowanek nie może być umieszczony w izbie przejściowej na własną prośbę, w związku z wyjazdem grupy macierzystej na wycieczkę, czy też w związku z tym, że w „*dalszym ciągu beztrąsko podchodzi do problemu swej ucieczki*” (jak to wskazano w jednym z wniosków o umieszczenie w izbie przejściowej nieletniego, ujawnionym w trakcie lustracji).

W *Informacji* z dnia 20 lipca 2010 r. znalazł się zarzut, że ani w Księdze pobytu w izbie przejściowej, ani w arkuszach obserwacji nie ma zawartych informacji dotyczących prowadzonych oddziaływań (rozmów z psychologiem). Z rozmów przeprowadzonych z psychologiem i terapeutą oraz z analizy informacji zamieszczonych w Księdze pobytu w izbie przejściowej wynika natomiast, że wychowankowie izby przejściowej znajdują się pod opieką w/w specjalistów. Rozbieżność stanowisk w tym zakresie może wynikać stąd, iż w Księdze pobytu w izbie przejściowej brak pieczęci przy podpisach psychologa i terapeuty, którzy w Księdze składają podpisy potwierdzające fakt przeprowadzenia rozmów.

Podzielić należy zasadność oceny komendy, jaką wypowiadają nieletni, gdy do izby przejściowej wchodzi pracownik Zakładu, kiedy to wychowanek ma obowiązek stać na baczność i wypowiedzieć powitanie: „Dzień dobry Panie strażniku. Wychowanek (imię i nazwisko) melduje się w izbie przejściowej i życzy Panu miłego dnia.” Stosowanie w/w komendy nie ma żadnego odniesienia do przepisów dotyczących nieletnich i musi zostać wyeliminowane.

W dniach 23 -24 czerwca 2010 r. w czasie rekontroli prowadzonej w Zakładzie stwierdzono również, iż w pomieszczeniach izby przejściowej nadal stały wiadra, do których w porze nocnej nieletni mogą załatwiać swoje potrzeby fizjologiczne. W piśmie z dnia 10 sierpnia 2010 r. Dyrektor Zakładu podniósł, iż uchybienia w tym zakresie zostały wyeliminowane, a nieletnim powinno się umożliwić korzystanie z toalety także podczas pobytu w izbie przejściowej i także w porze nocnej. W piśmie z dnia 09 września 2010 r. skierowanym do Biura RPO, przekazanym do wiadomości

Ministerstwa Sprawiedliwości, Dyrektor Maciej Rutkowski podał, iż wobec pisemnych podań wychowanków o wstawienie wiader do izb przejściowych wnioski rozpatrzył pozytywnie, co uznać należy za uchybienie, które musi zostać usunięte w toku realizacji zaleceń pokontrolnych.

Potwierdzono zarzut przekraczania w niektórych przypadkach czternastodniowego pobytu nieletniego w izbie przejściowej, jako niezgodnego z § 44 ust. 2 rozporządzenia w *sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich*.

Lustracja pozwoliła na uznanie zasadności zarzutów wobec funkcjonowania w zakładzie grupy readaptacyjnej. W programie grupie readaptacyjnej istniał sprzeczny z przepisami prawa zapis: „Alternatywą dla oferty programu jest pobyt w izbie przejściowej na okres niezbędny do głębokiej refleksji nad swoim aspołecznym zachowaniem”, natomiast z pisma Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 10 sierpnia 2010 r. wynika, iż zapis ów został usunięty, co zostało potwierdzone w czasie lustrowania placówki. Wychowankowie grupy readaptacyjnej w istocie noszą czerwone uniformy, co zostało potwierdzone również w rozmowach z nieletnimi. Jak wyjaśnił Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku, wybór czerwonego koloru jest przypadkowy i nie ma na celu zaznaczenia odrębności i większego poziomu demoralizacji nieletnich tej grupy. Uznać należy, iż wybór kolorów uniformu dla wychowanków grup nie stoi w sprzeczności z przepisami dotyczącymi nieletnich i jako takowy może być stosowany.

Wychowankowie grupy readaptacyjnej potwierdzili, że mają możliwość korzystania z zajęć socjoterapeutycznych 1 raz w tygodniu, z czytelnicy – 1 raz w tygodniu i z sali gimnastycznej 1 raz w tygodniu, natomiast zajęcia świetlicowe indywidualne odbywają się codziennie. Z dziennika zajęć wychowawczych w grupie readaptacyjnej wynika, że oprócz wspomnianych przez wychowanków zajęć w grupie wychowawczej (obejmującej korzystanie z czytelnicy, sali gimnastycznej, zajęć socjoterapeutycznych i zajęć świetlicowych odnotowanych w w/w dzienniku 1 raz w tygodniu), nieletni uczestniczyli w konkursie, we Mszy Św., w grupowych zajęciach połączonych z oceną zachowań, w spotkaniach z lekarzem psychiatrą i innymi pracownikami „służby zdrowia”. Oglądali również mecz piłki ręcznej. Uznać zatem należy za wystarczającą ilość zajęć wychowawczych i terapeutycznych w grupie readaptacyjnej.

Wychowankowie grupy readaptacyjnej rozpytywani w czasie lustracji potwierdzili, iż wykonują prace porządkowe i dyżury około 3 godzin dziennie, również

w niedziele. Z uwagi na to, iż czyszczenie pomieszczeń zakładu musi być stale wykonywane, a Zakład, tak jak pozostałe placówki, nie zatrudnia osób do sprzątanía obiektów, o czystość pomieszczeń muszą dbać wychowankowie pod nadzorem wychowawców.

Potwierdzone również zostało, iż przy nagannej ocenie wychowankom nie wolno oglądać telewizji. Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku podczas lustracji poinformował, że wiele działań, które można byłoby uznać za stosowanie środka dyscyplinarnego jest „działaniem dyscyplinującym nie mającym nic wspólnego ze stosowaniem kar /środków dyscyplinarnych i taką informację zamieścił również w piśmie z dnia 10 sierpnia 2010 r. Wobec sprzeczności takiej praktyki z przepisami prawa dotyczącymi nieletnich podzielić należy pogląd, iż musi ona zostać wyeliminowana.

Zasadny okazał się zarzut, iż kontakt z rodziną w grupie readaptacyjnej jest ograniczony. Potwierdzono, iż nie można telefonować do rodziny, a przy ocenie nagannej rozmowa nie może trwać dłużej niż 5 minut, przy nieodpowiedniej – 10 minut, a przy dobrej 15 minut. Rodzina może zaś telefonować do wychowanka tylko 1 raz dziennie. Tę informację potwierdzili rozpytywani wychowankowie, jak również Dyrektor Zakładu w piśmie z dnia 10 sierpnia 2010 r. Należy potwierdzić konieczność wyeliminowania tego rodzaju praktyki, skoro brak jest podstaw prawnych stosowania tego rodzaju środka dyscyplinarnego. Paragraf 71 ust. 1.pkt 6 rozporządzenia w *sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* wśród środków dyscyplinarnych dotyczących kontaktu z rodziną wymienia jedynie cofnięcie zezwolenia lub nieudzielenie zezwolenia na rozmowy telefoniczne na koszt zakładu na okres do 1 miesiąca, z wyjątkiem rozmów z rodzicami (opiekunami).

Podobnie należy ocenić praktykę przyznawania „ujemnych punktów” za brud i kurz, a za błąd ortograficzny w wypracowaniu – tzw. „froterki”, tj. zmywanie podłogi, która została potwierdzona w czasie lustracji placówki. Stosowanie kar tzw. „froterki” może bez wątpienia rodzić uzasadniony stres i nie jest zgodne z przepisami (vide: § 71 ust.1 cyt. wyżej rozporządzenia).

Co do zarzutu ograniczenia dostępu do zajęć na świeżym powietrzu należy stwierdzić, iż wychowankowie, którzy przebywają w izbie przejściowej Zakładu, nie uczestniczą w spacerach na świeżym powietrzu ze względu na bezpieczeństwo, jak wyjaśnił Dyrektor Zakładu Poprawczego w trakcie lustracji. Pogląd ten należy tylko

częściowo podzielić, ponieważ wychowankowie nie są jeszcze dokładnie zdiagnozowani.

Jednakże podkreślić należy, iż wszyscy wychowankowie, decyzją Dyrektora Zakładu, od dnia 05 lipca 2010 r. mają możliwość zajęć na świeżym powietrzu 1 godzinę dziennie. W trakcie kontroli w dniach 6-7 września b.r., w analizowanych arkuszach izby przejściowej dotyczących 2 wychowanków ujawniono zapisy potwierdzające w/w informację.

Zostało również potwierdzone, iż zarządzeniem Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku nr 4/06 z dnia 9 maja 2006 r. nieletni rzeczywiście mają przydzieloną 1 parę slipek i 1 parę skarpetek miesięcznie, co należy uznać za nieprawidłową praktykę, która musi zostać zdecydowanie zmieniona.

W trakcie lustracji przeprowadzono rozmowę z 2 nieletnimi, którzy potwierdzili informację, iż w sypialni nie mogą przechowywać rzeczy osobistych np. zdjęć, czy listów, co należy uznać za działania sprzeczne z przepisami dotyczącymi praw nieletnich.

Z Zarządzenia nr 4/06 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 9 maja 2006 r. wynika, że nieletniemu miesięcznie przydzielono 1 krem, 1 golarkę i 1 pastę do zębów 125 ml. Po likwidacji sklepiku zakładowego w dniu 25 czerwca br. w związku z zarzutami podniesionymi w trakcie kontroli dokonywanej przez przedstawicieli RPO nieletni mogą mieć utrudnione kupowanie środków do utrzymania higieny osobistej (obecnie poszczególne grupy wychowawcze raz w tygodniu składają zamówienia na zakupy dokonywane poza Zakładem przez magazyniera).

Jak wynika z w/w Zarządzenia Dyrektora Zakładu Poprawczego z dnia 9 maja 2006 r. nieletni mają przydzielone 3 kostki mydła toaletowego miesięcznie i 0,5 kostki mydła szarego, co uznać należy za wystarczające wyposażenie nieletniego w środki higieny.

Zgodzić się należy z zarzutem przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczącym braku jasno sformułowanych lub nie realizowanych adekwatnie do czasu pobytu nieletniego w zakładzie niektórych zapisów w Indywidualnych Programach Resocjalizacji. W trzech badanych również w trakcie lustracji przypadkach, wiele informacji, które powinny być zamieszczone w Indywidualnych Programach Resocjalizacji, nie zostało umieszczonych w tym dokumencie, co jest niezgodne z § 59 pkt 3 rozporządzenia *w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich*.

Stwierdzić należy, iż Zakład podejmuje pracę z rodziną nieletniego. Z informacji uzyskanych od Dyrektora placówki wynika, że przeciętnie 1 raz na 3 miesiące odbywają się spotkania z rodzicami, a w każdą niedzielę w godz. 11 – 13 odbywają się w placówce odwiedziny. Wychowawcy często rozmawiają z rodzinami przez telefon m.in. ze względu na dużą odległość między Zakładem a miejscem zamieszkania nieletnich kierowanych do tego zakładu (jest to jedyny zakład terapeutyczny w Polsce).

Został potwierdzony przypadek zakazu widzenia z rzekomym wujkiem. Dyrektor Zakładu potwierdził, że nowoprzyjęci do zakładu nieletni, umieszczeni w izbie przejściowej (na okres 14 dni) są pozbawieni prawa kontaktu z rodziną. Dyrektor potwierdził również, że najczęściej rodzina jest powiadamiana o tym ograniczeniu. Wobec tego, iż przepisy dotyczące praw i obowiązków nieletnich nie przewidują zakazu widzeń się z rodziną w sytuacji, gdy nieletni jest nowoprzybyłym do placówki, sytuacja ta musi zostać wyeliminowana.

W Zakładzie obowiązuje bezwzględny zakaz palenia papierosów, co musi zostać zmienione wobec prawa pełnoletnich nieletnich do używania wyrobów tytoniowych, w wyznaczonych do tego miejscach, co winno znaleźć stosowne uregulowanie w regulaminie Zakładu Poprawczego w Białymstoku (co sygnalizowano w piśmie Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 22 kwietnia 2010 r., sygn. DWOiP III 073-38/10).

Lustracja pozwoliła stwierdzić, iż nieletni nie wykonują prac na rzecz pracowników. Dyrektor placówki wydał w tej sprawie w dn. 24 czerwca 2010 r. Zarządzenie nr 6/10, a fakty wykonywania za drobną opłatą różnych prac przez wychowanków na rzecz pracowników, wskazane w Informacji okazały się niemożliwe do potwierdzenia w trybie przedmiotowej lustracji.

Co do zarzutów dotyczących terapii w Zakładzie i podawania przez przedstawicieli RPO, iż nieletni wykazywali się znikomą wiedzą na temat przyczyn i skutków alkoholizmu i narkomanii, co według nich było związane z brakiem dostępu niektórych wychowanków do oddziaływań terapeutycznych, to nie można go podzielić. Brak wiedzy nieletnich na w/w temat może mieć różne przyczyny, np. wynikać z niskiej motywacji do podjęcia terapii i poznawania przyczyn zjawiska, braku dostatecznych uzdolnień do zdobycia odpowiedniej wiedzy, czy niechęci do podejmowania terapii i do pobytu w zakładzie poprawczym.

Należy stwierdzić, że w grupie readaptacyjnej odbywają się grupowe zajęcia socjoterapeutyczne prowadzone przez psychologa i terapeutę (1 raz w tygodniu). W czasie lustracji przeglądano dziennik zajęć wychowawczych pedagoga stwierdzając, że są systematyczne wpisy dot. zajęć socjoterapeutycznych w grupie readaptacyjnej. 1 raz w tygodniu prowadzona jest również przez lekarza psychiatrę grupowa terapia uzależnień lub przez innego pracownika „służby zdrowia”, co jest stosownie udokumentowane. Poza tym odbywają się indywidualne rozmowy psychoterapeutyczne (na prośbę wychowanka), prowadzone przez psychologa. Taki stan rzeczy potwierdza, iż w grupie readaptacyjnej odbywa się wystarczająca ilość zajęć terapeutycznych (jak wcześniej wspomniano, również wychowankowie izby przejściowej znajdują się pod opieką psychologa).

Co do zarzutów dotyczących terapii w grupie wstępnej, stwierdzić należy, iż grupa wstępna jest pod względem terapeutycznym inną grupą. W niej nie jest prowadzona „prawdziwa” terapia uzależnień, chociażby z tego powodu, że jeszcze nie wiadomo, jaką drogę wybierze nieletni. Niemniej i w tej grupie, aczkolwiek niekoniecznie w dostatecznym stopniu, nieletni korzystają z terapii; jest to jednak inna terapia niż właściwa terapia uzależnień (należy dodać, że jej elementy mogą jednak być stosowane w terapii uzależnień).

Z rozmów z psychologiem i terapeutą wynika, że wychowankowie grupy wstępnej są poddani terapii indywidualnej – na ich prośbę lub na prośbę wychowawcy. Terapeuci prowadzą rozmowy mediacyjne w sytuacjach konfliktowych lub w sytuacjach doświadczania kryzysów emocjonalnych. Motywują nieletnich do podejmowania terapii, rozmawiają z nieletnimi przed zastosowaniem środków dyscyplinarnych oraz omawiają z pracownikami warsztatów wychowanków grupy wstępnej sprawiających szczególne trudności wychowawcze.

Z pisma Dyrektora Zakładu z dnia 10 sierpnia 2010 r. wynika nadto, że Zakład będzie w br. szkolnym rozważał możliwość wzmocnienia oferty placówki oddziaływaniami psychoedukacyjnymi i terapeutycznymi, kierowanymi do wszystkich wychowanków.

Co do zarzutu niezgodnego z przepisami prawa używania kasku ochronnego jako środka zapobiegawczego w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa wychowanka, to należy go w pełni podzielić. Ostatecznie Dyrektor Zakładu Poprawczego od praktyki używania kasku ochronnego odstąpił, o czym mowa również w piśmie z dnia 10 sierpnia 2010 r.

Co do zarzutu dotyczącego kontroli korespondencji, należy podzielić zarzuty pokontrolne i uznać, że sytuacja, w której korespondencja wychowanków zarówno przychodząca do Zakładu jak i wychodząca z Zakładu zawsze podlega kontroli (co Dyrektor Zakładu potwierdził w czasie lustracji), nie jest zgodna z przepisem art. 66 § 3 ustawy o *postępowaniu w sprawach nieletnich*.

Mając na uwadze wyniki lustracji przeprowadzonej w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku przez wizytatora Ministerstwa Sprawiedliwości w dniach 6-7 września należy stwierdzić, iż szereg zarzutów wyszczególnionych w *Informacji* z dnia 20 lipca 2010 r., a dotyczących nieprawidłowości w funkcjonowaniu placówki, znalazło potwierdzenie.

Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku zostanie zobowiązany do usunięcia wszystkich uchybień, a weryfikacja wykonania przez Dyrektora Zakładu Poprawczego zaleceń polustracyjnych zostanie dokonana w trakcie kolejnej lustracji, która odbędzie się w I połowie grudnia 2010 r.

O jej wynikach Pani Rzecznik zostanie niezwłocznie poinformowana, podobnie jak o wnioskach końcowych kompleksowej wizytacji Zakładu Poprawczego w Białymstoku przez sędziego nadzorującego ten zakład, która ma zostać dokonana w bieżącym roku.

2 poważaniem

SEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Stanisław Chmielewski
Stanisław Chmielewski

ZAKŁAD POPRAWCZY W BIAŁYMSTOKU

15-181 Białystok ul. 27 Lipca 89

<http://www.zp.bialystok.pl/>

e-mail: biuro@zp.bialystok.pl

L. dz. 656/10

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPEŁ.	2010 -10- 11
ZAL.	NR 142043

Białystok, dn. 2010-10-05

597667/08

Pan

dr Janusz Zagórski

2010 -10- 14

Dyrektor Zespołu

Prawa Karnego Wykonawczego

Biuro Rzecznika

Praw Obywatelskich

W nawiązaniu do zaleceń i uwag wydanych w „Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku” uprzejmie przesyłam kolejny wniosek o ustosunkowanie się do wątpliwości związanych z ich realizacją:

Ad. zalecenia: „Umożliwić wszystkim wychowankom codzienny dostęp do zajęć na świeżym powietrzu.”

- W piśmie z dn. 2010-09-09 poinformowałem, że zaplanowano zajęcia na świeżym powietrzu dla wszystkich wychowanków trzy razy w tygodniu. **Jednocześnie przekazałem informację, że harmonogram dostępu do świeżego powietrza uniemożliwi uczestnictwo wybranej grupy wychowanków w zajęciach innego rodzaju.**

W nawiązaniu do powyższego pragnę przekazać informację, że Ministerstwo Sprawiedliwości organizuje szkolenia zawodowe w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 (Projekt nr 1 – Kształcenie zawodowe nieletnich przebywających w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich) w ramach którego organizowane są kursy zawodowe dla nieletnich w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich.¹

W ramach realizacji ww. projektu w październiku 2010r. przewidziano przeprowadzenie kursu zawodowego na operatorów wózków widłowych

¹ http://www.ms.gov.pl/projekty_unijne/projekty_unijne_pokl.php?p=pr1pr1

dla 15 wychowanków naszego Zakładu. Zajęcia teoretyczne (40 godzin) miały odbywać się w godzinach 16.00-19.00, od poniedziałku do piątku przez około dwa tygodnie. Zajęcia praktyczne planowano na świeżym powietrzu – również w godzinach 16.00-19.00. Nadmieniam, że nie ma organizacyjnych i logistycznych możliwości organizacji zajęć we wcześniejszych godzinach (od 8.00 do 14.30 prowadzone są zajęcia szkolne i warsztatowe).

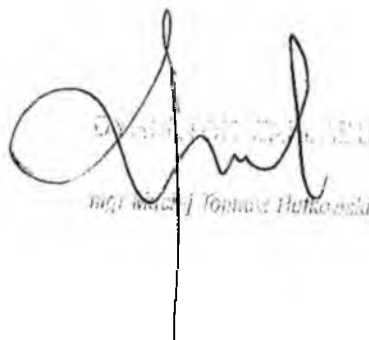
Wobec zaleceń Przedstawicieli BRPO organizacja ww. kursu będzie jednak niemożliwa. Wychowankowie – uczestnicząc w ww. kursie – przynajmniej przez dwa tygodnie nie będą mieli dostępu do świeżego powietrza (w sposób, w jaki ów „dostęp” definiują Przedstawiciele BRPO).

Jednocześnie – jak wynika z zaleceń Przedstawicieli BRPO – jedyną przesłanką uzasadniającą odstąpienie od pobytu nieletnich na świeżym powietrzu mogą być niesprzyjające warunki pogodowe. Nie możemy więc zrezygnować z zajęć na świeżym powietrzu, uzasadniając tę rezygnację „wyższą” koniecznością – tzn. uzyskaniem umiejętności i uprawnień zwiększających szanse na rynku pracy nieletnich opuszczających zakład poprawczy.

Nadmieniam jednocześnie, że moja wiedza i wieloletnie doświadczenie, które – jak się przekonałem podczas kontroli – zostały zakwestionowane, a wręcz zdewaluowane przez Przedstawicieli BRPO, nakazywałyby odstąpienie od zajęć na świeżym powietrzu, na rzecz organizacji kursu zawodowego dla wychowanków naszego Zakładu.

Wobec niemożności pogodzenia postulatów Przedstawicieli BRPO z organizacją szkolenia zawodowego dla wychowanków – zwracam się z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w powyższej sprawie. Żywię głębokie przekonanie, że troska Przedstawicieli BRPO o wychowanków przebywających w ZP Białystok nie ograniczy się jedynie do wydania zaleceń – a przejawia się również w wyrażeniu opinii dotyczącej ich realizacji.

Z poważaniem



mgr inż. Tomasz Hutkoński

Do wiadomości:

- Pan Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku;
- Pani Kierownik Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego przy Sądzie Okręgowym w Białymstoku;
- Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji MS w Warszawie.



Warszawa, dnia 12 listopada 2010 r.

BIURO

RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

RPO-597667-VII-7020/11006.3/10/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00

Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Zespół
„Krajowy Mechanizm Prewencji”

Pan
mgr Maciej Tomasz Rutkowski
Dyrektor Zakładu Poprawczego
ul. 27 Lipca 89
15 – 181 Białystok

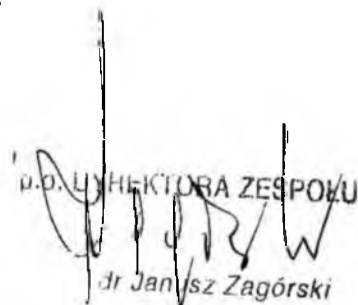
Uprzejmie dziękuję za nadesłanie odpowiedzi z dnia: 10 sierpnia 2010 r. (l.dz.517/10), 9 września 2010 r. (l.dz. 507/10), 5 października 2010 r. (l.dz. 656/10) oraz szczegółowe ustunkowanie się do wniosków zawartych w Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w podległej Panu Dyrektorowi placówce.

Z Pana pism oraz stanowiska Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego w Białymstoku wynika, iż w przeważającej części nie podzielają Państwo wniosków i zaleceń powizytacyjnych zawartych w Informacji, zaś wprowadzenie niektórych zmian proponowanych przez przedstawicieli Rzecznika, jak na przykład wyeliminowanie wiader z izb przejściowych oraz zapewnienie wychowankom dostępu do zajęć na świeżym powietrzu napotyka trudności. W związku z powyższym, Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministerstwa Sprawiedliwości z prośbą o odniesienie się do spornych – w Pana ocenie - kwestii.

Jednocześnie informuję, iż Rzecznik Praw Obywatelskich podtrzymuje swoje stanowisko przedstawione w przedmiotowej Informacji.

Do wiadomości:

- Dyrektor Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie Sprawiedliwości,
- Kierownik Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego w Białymstoku


p.o. DYREKTORA ZESPOŁU
Dr Janusz Zagórski



RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław TROCIUK

Warszawa, 12. 11. 2010 r.

RPO-597667-VII-7020/11006/10/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Stanisław Chmielewski
Sekretarz Stanu
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie dziękuję za nadesłanie odpowiedzi (DWOiP III 073-63/10) na moje pismo z dnia 20 lipca 2010 r. dotyczące usunięcia nieprawidłowości w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku, stwierdzonych w następstwie wizytacji tej placówki przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonujących zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Szczegółowe odniesienie się do większości zarzutów oraz sposobów ich zbadania wskazuje, iż problemy przedstawione w Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w wyżej wymienionej placówce, zostały potraktowane z powagą. Niemniej jednak, w mojej ocenie, pozostają jeszcze sprawy wymagające ponownego rozważenia.

W dniu wizytacji Zakładu Poprawczego w Białymstoku w izbach przejściowych przebywało 11 wychowanków. Czterech z nich wskazało, że zostali tam umieszczeni z powodu wniesienia prośby o przetransportowanie do innej placówki. Wzbudziło to niepokój wizytujących, gdyż taka praktyka stoi w sprzeczności z obowiązującymi przepisami prawnymi. W związku z powyższym, na podsumowaniu kończącym wizytację, w którym uczestniczyło czterech pracowników Biura RPO, poproszono p. Macieja Rutkowskiego, Dyrektora placówki, ażeby odniósł się do tej

sytuacji. Dyrektor przedstawił wówczas swój pogląd, zgodnie z którym wychowanek, który złoży wniosek o zmianę zakładu poprawczego odmawia korzystania z oferty Zakładu. W związku z tym nie może on uczestniczyć w życiu placówki, co skutkuje umieszczeniem w izbie przejściowej. Przedstawiciele Rzecznika, po wysłuchaniu Dyrektora, zgodni byli co do tego, że zaobserwowana praktyka świadczy o bezprawnym jej stosowaniu. Ku zaskoczeniu wizytujących, Dyrektor placówki w pisemnej odpowiedzi z dnia 10 sierpnia 2010 r., zaprzeczył informacjom przekazanym w tym zakresie oraz stwierdził, że cyt.: „przedstawiciele BPRO mijają się z prawdą” twierdząc, że taka praktyka jest stosowana.

Kolejnym zagadnieniem, wymagającym pogłębionej refleksji, jest umieszczanie w izbie przejściowej wychowanków dokonujących samookaleceń. Pojęcie „samookaleczenie” oznacza uszkodzenie własnego ciała albo nadwężenie zdrowia. Zatem sytuację, w której wychowanek dokonuje samookaleczenia, należałoby potraktować jako działanie wymierzone w jego życie lub zdrowie. W związku z tym, zastosowanie znajduje tu art. 95a § 1 *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, zgodnie z którym w celu przeciwdziałania m.in. usiłowaniu targnięcia się nieletniego na życie lub zdrowie własne albo innej osoby stosuje się środki przymusu bezpośredniego.

Ten sam przepis wskazuje również, że środki przymusu mogą być stosowane w razie bezskuteczności środków oddziaływania psychologiczno-pedagogicznych. Ustawodawca, zakładając subsydiarność zastosowania środków przymusu bezpośredniego, wskazał na pierwszeństwo obowiązku podjęcia przez personel placówki wszelkich oddziaływań psychologicznych i pedagogicznych, co w sytuacji wychowanka dokonującego samouszkodzenia wydaje się szczególnie ważne. Tymczasem, zastosowanie przepisu § 44 ust 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w *sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* (Dz. U. Nr 124, poz. 1359, ze zm.), na który powołuje się Pan Minister w swoim piśmie, sprowadza się jedynie do tego, iż wychowanek, który dokonał samookaleczenia, zostaje umieszczony w izbie przejściowej i może w niej przebywać maksymalnie 14 dni. A zatem pracownicy placówek nie mają obowiązku podejmowania w pierwszej kolejności oddziaływań innych aniżeli izolowanie nieletniego. Niewątpliwie zagadnienie autoagresji, a przede wszystkim samookaleceń wychowanków zakładów poprawczych i

schronisk dla nieletnich jest trudne i złożone, zaś sposób postępowania w takich przypadkach wymaga szczególnego rozważenia.

Odnosząc się do kwestii funkcjonowania na terenie placówki sklepiku pragnę podkreślić, iż przedstawiciele Rzecznika nie kwestionowali i nie kwestionują jego istnienia i funkcjonowania. W dniu wizytacji, w rozmowach indywidualnych, wizytujący odebrali uwagę dotyczącą zbyt wysokich cen. Każdorazowo, po powzięciu takiej informacji podejmowane są działania w celu zweryfikowania zarzutów. W taki sam sposób postąpiono w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku, a mianowicie poproszono Dyrektora placówki o cennik oraz wprowadzenie wizytujących na teren sklepiku. Jednakże Dyrektor placówki wyjaśnił, iż jest to niemożliwe z uwagi na fakt, że klucze do sklepu posiada osoba, która w tym czasie nie przebywała w pracy. W związku z powyższym, przedstawicielom Rzecznika nie udało się zweryfikować tego zarzutu, co zostało wyraźnie zaznaczone w Informacji. Nie sformułowano żadnego zarzutu w tym zakresie i nie zawarto zalecenia dotyczącego likwidacji sklepiku. Pozostaje jedynie domniemać, iż Dyrektor placówki dokonał nadinterpretacji ustaleń przedstawicieli Rzecznika, usprawiedliwiając tym samym zlikwidowanie sklepiku, który jak sam przyznał w swoim piśmie z dnia 10 sierpnia 2010 r. stanowił „*obciążenie pracowników merytorycznych niepotrzebnymi, dodatkowymi obowiązkami*”.

Jednym z zaleceń powizytacyjnych, zawartych w Informacji o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w przedmiotowej placówce było zweryfikowanie zarzutów dotyczących wykonywania przez wychowanków pracy na rzecz personelu Zakładu. Kwestia ta została zasygnalizowana Dyrektorowi placówki już na podsumowaniu wizytacji. Zobowiązał się on poczynić wszelkie starania, ażeby wyjaśnić powzięte informacje, a w razie ich potwierdzenia wyciągnąć właściwe konsekwencje wobec pracowników odpowiedzialnych za ujawniony proceder. Kwestia ta stanowiła także przedmiot lustracji, na której wyniki powołuje się Pan Minister w swoim piśmie. Po zbadaniu zarzutu przez wizytatora Ministerstwa Sprawiedliwości stwierdzono, że nieletni nie wykonują prac na rzecz pracowników, zaś fakty wykonywania takich prac, wskazane w Informacji okazały się niemożliwe do potwierdzenia. Tymczasem, Dyrektor placówki w odpowiedzi z dnia 10 sierpnia 2010 r. potwierdził, że „*stwierdzone przez Pracowników BRPO przypadki wykonywania przez*

wychowanków prac w gospodarstwie rolnym i przy remoncie mieszkania *miały miejsce odpowiednio ponad rok i dwa lata temu*". Dyrektor placówki wydał w tej sprawie Zarządzenie nr 6/10 zakazujące stosowania podobnych praktyk. Nie poczynił jednak żadnych innych działań zmierzających do starannego zbadania tej sprawy oraz wyciągnięcia stosownych konsekwencji wobec pracowników odpowiedzialnych za ten proceder. W mojej ocenie jest to zbyt poważny zarzut, ażeby pozostawić go niewyjaśnionym, nawet jeżeli wskazane przypadki miały miejsce rok lub dwa lata temu.

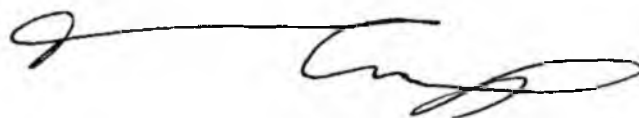
Generalnie rzecz biorąc, mimo bardzo dobrych warunków bytowych, atmosfera wychowawcza panująca w wizytowanej placówce była niewłaściwa. Szczególny niepokój wizytujących wzbudził sposób dyskusji i refleksji Dyrektora placówki nad problemami zarówno podopiecznych jak i Zakładu. Wiele informacji, które przedstawiciele Rzecznika uzyskali od Dyrektora placówki podczas wizytacji, zostało przez niego zanegowanych w pisemnych odpowiedziach. Niezrozumiałe wydaje się także jego nastawienie wobec unormowań prawnych oraz paradygmatów nauki, określających zasady oddziaływania wobec nieletnich. Wyrazem tego są liczne wypowiedzi Dyrektora zawarte w pismach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 10 sierpnia 2010 r., 9 września 2010 r., 5 października 2010 r., przekazywanych również do wiadomości Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wysyłając Informację o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku do Ministra Sprawiedliwości oraz Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego w Białymstoku żywiłem przekonanie, że podjęte zostaną odpowiednie działania zmierzające do wyeliminowania oczywistych nieprawidłowości w funkcjonowaniu tej placówki. Tymczasem, Okręgowy Zespół Nadzoru Pedagogicznego w Białymstoku w swoim stanowisku z dnia 6 sierpnia 2010 r. poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, iż nie podziela większości zarzutów zawartych w Informacji. Co więcej, w obszernej odpowiedzi znalazły się zapisy świadczące o aprobachie OZNP w Białymstoku dla praktyki umieszczania wychowanków w izbie przejściowej na podstawie przesłanek nie znajdujących oparcia w przepisach prawnych: cyt. „w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku wychowankowie są umieszczani w izbach przejściowych na podstawie przesłanek znajdujących odzwierciedlenie w obowiązujących przepisach prawnych. (...)”.

Ustalono także, że aktualnie w izbie przejściowej przebywa 9 wychowanków. W przypadku 5 wychowanków pobyt w izbie datuje się od maja. Są to wychowankowie, którzy odmówili i nadal odmawiają wejścia na grupę wychowawczą". Zapis ten świadczy o stosowaniu w przedmiotowej placówce niewłaściwej praktyki umieszczania nieletnich w izbie przejściowej oraz o tolerowaniu tej praktyki przez OZNP w Białymstoku.

Kończąc, chciałabym podziękować Panu Ministrowi za staranne zapoznanie się z sytuacją występującą w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku, dogłębną analizę poruszanych problemów oraz podjęcie odpowiednich czynności, które mam nadzieję, skutecznie wyeliminują nieprawidłowości w działalności tej placówki. Jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o systematyczne monitorowanie zarówno przestrzegania praw nieletnich umieszczonych w Zakładzie, jak też sprawowania skutecznego i rzetelnego nadzoru pedagogicznego przez Okręgowy Zespół Nadzoru Pedagogicznego w Białymstoku.

Z poważaniem





RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
SEKRETARZ STANU

DWOIP-III-073-63/10

Dot. RPO 597667-VII-7020/11006/10/JJ

RPO 597667/108

Warszawa, dnia 13.12.2010 r.

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPL. 2010 -12- 15

ZAL. / NR 1361.636

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku.

W związku z Pana pismem z dnia 12 listopada 2010 r. w przedmiocie nieprawidłowości w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku, stwierdzonych w następstwie wizytacji tej placówki przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonujących zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, uprzejmie informuję o dalszych działaniach Ministra Sprawiedliwości podjętych w sprawie.

W wyniku postępowania wyjaśniającego wszczętego w Departamencie Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z przedstawioną Informacją z dnia 20 lipca 2010 r. o czynnościach kontrolnych w placówce w Białymstoku, pismami z dnia 30 listopada 2010 r. tak Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku, jak też Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku poinformowali podległy mi departament o sposobie wykonania poleceń nadzorczych.

Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku wskazał, że kontrolę w placówce przeprowadzili niezależnie: wizytator w sprawach rodzinnych w Sądzie Okręgowym w Białymstoku (16.listopada 2010r.) oraz sędzia rodzinny nadzorujący placówkę (w dniach: 5,15,17 listopada 2010 r.).

T: 31/01/2011

W wyniku kontroli obu tych osób dokonano następujących ustaleń:

- 1) Nie stwierdzono, aby aktualnie w zakładzie dochodziło do naruszania § 44 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17.10.2001r. *w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* (Dz. U. Nr 134, poz. 1359 ze zm.), jednak znaczna część pobytów wychowanków w izbach przejściowych odbywa się w trybie § 25 rozporządzenia motywowanym utrzymaniem porządku i bezpieczeństwa w zakładzie;
- 2) Wyeliminowano obowiązek wypowiadania komendy przez nieletnich umieszczonych w izbie przejściowej z dniem 30 listopada 2010r.;
- 3) Usunięto z izby przejściowej wiadra służące zaspokajaniu potrzeb fizjologicznych;
- 4) Usunięto zakaz oglądania telewizji wobec wychowanków grupy readaptacyjnej;
- 5) Zmieniono zasady dotyczące kontaktu telefonicznego z rodziną dla wychowanków grupy readaptacyjnej – zrezygnowano z ograniczeń ilościowych i czasowych w odniesieniu do „przychodzących” rozmów telefonicznych nieletniego z rodziną, zaś telefonowanie wychowanków do rodziny możliwe jest w formie przyznania nagrody;
- 6) Umożliwiono wychowankom dostęp w szerszym zakresie do bielizny osobistej;
- 7) Zniesiono zakaz przechowywania w sypialni rzeczy osobistych przez wychowanków (zdjęć, listów) z dniem 30 listopada 2010r.
- 8) Wyeliminowano praktykę stosowania „froterki” za błąd ortograficzny;
- 9) Odstąpiono od kontroli korespondencji nieletnich za wyjątkiem sytuacji, o których stanowi art. 66 § 3 ustawy *o postępowaniu w sprawach nieletnich*;
- 10) Nie stwierdzono praktyki zakazywania widzeń z rodziną w przypadku wychowanków nowoprzybyłych do placówki (do bliskich nieletniego kierowana jest prośba o powstrzymanie się od odwiedzin we wstępnym okresie adaptacji wychowanka do warunków zakładu i obowiązującego w nim regulaminu)

Przeprowadzający kontrolę stwierdzili, że w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku utrzymany został bezwzględny zakaz palenia tytoniu ze względu na zmianę art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 09 listopada 1995 r. *o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych* (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz.

55 ze zm.). Nie została również zmieniona praktyka zamieszczania informacji w Indywidualnych Programach Resocjalizacji, ze względu na zbyt ogólne, zdaniem kontrolujących oraz dyrektora zakładu, sformułowanie uwagi wizytatora MS oraz treść § 59 w/w rozporządzenia MS, który wymienia elementy IPR jedynie przykładowo. Podczas czynności kontrolnych stwierdzono, że dyrektor Zakładu Poprawczego nie wyeliminował dotychczas praktyki punktowego oceniania nieletnich „za brud i kurz” jako zgodnej z dokumentami zakładowymi i art. 12 ust. 2 Karty Nauczyciela.

W odniesieniu do stanowiska Dyrektora Zakładu Poprawczego, pismem z dnia 30.11.2010 r. nadesłał on Zarządzenie Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 25 listopada 2010 r. o nr 15/10, które potwierdza wykonanie zaleceń w tym samym zakresie, jaki został stwierdzony przez sędziów kontrolujących.

Niezależnie od trafności stanowisk sędziów kontrolujących placówkę na polecenie Prezesa Sądu Okręgowego w Białymstoku oraz od sposobu wykonania poleceń nadzorczych przez Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku uprzejmie informuję, że w dniu 15 grudnia 2010 r. zostanie przeprowadzona ponowna lustracja przez wizytatora Ministerstwa Sprawiedliwości, o której wyniku niezwłocznie poinformuję osobnym pismem. Przedmiotem lustracji będzie rzeczywiste, a nie jedynie deklarowane, wykonanie zaleceń nadzorczych Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości. Sprawdzone zostaną także m.in. powody wykonywania przez wychowanków prac na rzecz pracowników placówki oraz działania dyrektora zmierzające do wyjaśnienia okoliczności tych przypadków (poza faktem wydania zarządzenia nr 6/10).

Nadto uprzejmie informuję, że podzielam Pana uwagi dotyczące uznania za nieprawidłowość długotrwałego stosowania izby przejściowej wobec wychowanków którzy odmawiają udziału w ofercie zakładu, w tym wejścia do grupy wychowawczej. Dalsze działania nadzorcze podległego mi departamentu będą zmierzać do wyeliminowania tej praktyki.

Odnosząc się natomiast do kwestii zachowania się Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku, w tym do licznych jego wypowiedzi oraz uwag i spostrzeżeń przekazywanych pisemnie, uprzejmie informuję, że postawa Pana Dyrektora zostanie wzięta pod uwagę przy całościowej ocenie realizacji zadań przez

placówkę, a także w ramach planowanego na 2011 r. konkursu na stanowisko dyrektora tego zakładu, do przeprowadzenia którego upoważnia § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lipca 2009 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* (Dz. U. z 2009 r. Nr 119, poz. 996).

2 powierzeniem

SEKRETARZ STANU
Ministerstwie Sprawiedliwości

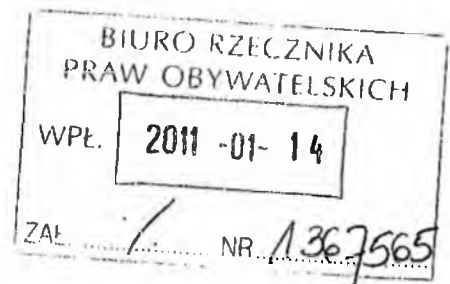
Stanisław Chmielewski

Stanisław Chmielewski



RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
SEKRETARZ STANU

597667 08
Warszawa, dnia 13. 01. 2011 r.



DWOiP-III-073-63/10

Dot. RPO 597667-VII-7020/11006/10/JJ

77

2011 -01- 18

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W nawiązaniu do dotychczasowej korespondencji w przedmiocie nieprawidłowości w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku, stwierdzonych w następstwie wizytacji tej placówki przez przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich, wykonujących zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, uprzejmie przedstawiam poniższą informację o realizacji przez dyrektora placówki zaleceń dotyczących wyeliminowania stwierdzonych uchybień w pracy placówki, wynikającą z ponownej kontroli zakładu przez wizytatora Ministerstwa Sprawiedliwości, przeprowadzonej w dniu 15 grudnia 2010 r.

Przedmiotem lustracji w dniu 15 grudnia 2010 r. były następujące obszary:

- 1) prawidłowość umieszczania nieletnich w izbie przejściowej,
- 2) usunięcie: wypowiedzianych przez nieletnich umieszczonych w izbie przejściowej komend, plastikowych wiader z pomieszczeń izb przejściowych,
- 3) dostęp wychowanków grupy readaptacyjnej do telewizji,
- 4) zakres kontaktów nieletnich z grupy readaptacyjnej z rodziną,
- 5) umożliwienie wychowankom szerszego dostępu do bielizny osobistej,
- 6) umożliwienie wychowankom posiadania rzeczy osobistych w tym: zdjęć i listów w sypialniach,

T: 30/03/2011

- 7) prowadzenie Indywidualnych Planów Resocjalizacji zgodnie z § 59 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. *w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich*,
- 8) umożliwienie kontaktu nowoprzybyłym nieletnim z rodziną,
- 9) zniesienie zakazu palenia tytoniu pełnoletnim wychowankom zakładu,
- 10) zniesienie kontroli korespondencji nieletnich w zakładzie,
- 11) zniesienie kar (w tym tzw. froterki) za popełnienie przez wychowanka błędu ortograficznego.

Ad 1) Obecnie w izbach przejściowych są umieszczani wyłącznie nieletni nowoprzybyli do Zakładu - na okres nie dłuższy niż 14 dni. Inni wychowankowie Zakładu Poprawczego w Białymstoku są umieszczani zgodnie z § 25 ust.1 pkt 4 rozporządzenia *w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich*, tj. dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie, wyłącznie na czas określony w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym (nie zaś w izbie przejściowej). Dyrektor zakładu określa z góry termin pobytu nieletniego w takim pomieszczeniu (pomieszczenia te są odpowiednio przystosowane i wyposażone do potrzeb umieszczonych w nich nieletnich) i po upływie tego okresu dokonuje oceny, czy stosowanie tego pomieszczenia jest nadal konieczne. Nieletni, podczas pobytu w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym mogą być odwiedzani przez rodzinę, odbywają zajęcia, w tym w systemie indywidualnym, posiadają do dyspozycji prasę, dokończają się, uczestniczą w spacerach, posiadają własne rzeczy osobiste wykonują prace społecznie-użyteczne w zakładzie, mają pełny dostęp do lekarza, psychologa i pedagoga.

Powyższe spostrzeżenia wizytatora wynikają z oceny dokumentacji poddanej kontroli, jak również z rozmów z wychowankami, którzy w czasie lustracji przebywali w izbach przejściowych i oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych. Tym samym należy stwierdzić, że Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku dostosował zasady postępowania z nieletnimi umieszczanymi w izbach przejściowych lub oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych do obowiązujących w tym zakresie przepisów.

Ad 2) W toku lustracji zostało potwierdzone, że w związku z zarządzeniem nr 15/10 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 25.11.2010r., zaprzestano stosowania w izbie przejściowej na powitanie strażnika komendy,

podczas której nieletni stoi na baczność. Zostały również usunięte z izb przejściowych plastikowe wiadra do załatwiania potrzeb fizjologicznych. Obecnie nieletni przebywający w izbie przejściowej, jeśli potrzebują skorzystać z toalety, mają obowiązek zadzwonić do strażnika.

Ad. 3) W toku kontroli zostało potwierdzone (w tym poprzez indywidualne rozmowy wizytatora z nieletnimi), że wszyscy nieletni z grupy readaptacyjnej codziennie oglądają telewizję (tj. dziennik TV1). W czasie rozmowy 4 wychowanków w/w grupy stwierdziło, że inne programy telewizyjne mogą oglądać wychowankowie z pozytywną oceną ze sprawowania.

Ad 4) W toku lustracji zostało ustalone, że na podstawie w/w Zarządzenia nr 15/10 z dnia 25.11.2010 r., Dyrektor Zakładu umożliwił wychowankom grupy readaptacyjnej przeprowadzanie rozmów telefonicznych z rodziną bez jakichkolwiek ograniczeń czasowych (w przypadku jeśli rodzina telefonuje do wychowanka). Natomiast telefonowanie przez wychowanków do rodziny na koszt zakładu odbywa się zgodnie z § 66 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich i przywilej ten jest udzielany jako nagroda. Podczas rozmów indywidualnych z niektórymi wychowankami umieszczonymi w oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych oraz w grupie readaptacyjnej ustalono, że możliwe jest również telefonowanie do rodziny w ważnej sprawie.

Ad 5) W toku kontroli ustalono, że nieletni dysponują obecnie odpowiednią ilością bielizny osobistej, wydawanej nie tylko z zasobów zakładu, ale także, za zgodą dyrektora placówki, przekazywanej z zasobów własnych wychowanków.

Ad 6) Zgodnie z Zarządzeniem nr 15/10 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 25.11.2010 r. nieletni mogą przechowywać zdjęcia i listy w sypialniach. Realizacja powyższego postanowienia została potwierdzona w rozmowach ze wszystkimi wychowankami grupy readaptacyjnej oraz wychowankami umieszczonymi w oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych.

Ad 7) Zgodnie z § 59 rozporządzenia w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, zakład poprawczy prowadzi proces resocjalizacji wychowanka m.in. w oparciu o indywidualny plan resocjalizacji, opracowany przez pedagoga przy współudziale wychowanka, psychologa i innych pracowników zakładu. Indywidualny plan resocjalizacji obejmuje w szczególności:

- rodzaje i formy oddziaływań resocjalizacyjnych, do których wychowanek zostanie włączony, z podaniem przewidywanego czasu ich trwania,

- zakres, kierunki i formy nauczania, kształcenia zawodowego, jakimi wychowanek ma zostać objęty oraz jego indywidualne obowiązki wiążące się z przebiegiem nauczania,

- zakres i sposób współpracy z rodziną i innymi osobami w celu doprowadzenia do integracji społecznej oraz do usamodzielnienia się,

- sposób i kryteria oceny przebiegu procesu resocjalizacji,

- program przygotowań wychowanek do życia po zwolnieniu z zakładu.

Podczas lustracji w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku stwierdzono, że aktualnie Indywidualne plany resocjalizacji zawierają obszerne i dokładne informacje, opracowywane adekwatnie do czasu pobytu nieletniego w Zakładzie i odnoszące się do każdego z wyżej wskazanych obszarów pracy z nieletnimi. Jednocześnie plany te, jak też dodatkowe notatki i spostrzeżenia pracowników placówki, zawierają informacje istotne dla prowadzenia procesu terapii wychowanków.

Ad 8) W toku lustracji ustalono, że obecnie nieletni nowoprzybyli do zakładu, umieszczeni w izbie przejściowej, mogą uzyskać zgodę na odwiedziny przez rodzinę (na podstawie zarządzenie nr 15/10 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 25.11.2010 r.). Planowaną wizytę rodziny potwierdził jeden z wychowanków umieszczonych w izbie przejściowym w dniu kontroli, zaś drugi z wychowanków wskazał, że nie chciał i nie chce odwiedzin rodziny, był jednak świadomy, że może wnieść o wizytę bliskich.

Ad 9) W Zakładzie Poprawczym w Białymstoku nadal obowiązuje zakaz palenia tytoniu (Zarządzenie nr 15/10 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 25.11.2010 r.). Dyrektor placówki wielokrotnie wskazywał powody podjęcia tego rodzaju decyzji w zakładzie resocjalizacyjno-terapeutycznym, zaś ostatnio powoływał się na zmianę stanu prawnego ograniczającego możliwość palenia w miejscach publicznych. Od dnia 15.11.2010 r. obowiązuje bowiem zmieniony art. 5 ustawy z dnia 09 listopada 1995 r. o *ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych* (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55 ze zm.), stosownie do treści którego zabrania się palenia wyrobów tytoniowych, z zastrzeżeniem art. 5a:

- 1) na terenie zakładów opieki zdrowotnej i w pomieszczeniach innych obiektów, w których są udzielane świadczenia zdrowotne,

- 2) na terenie jednostek organizacyjnych systemu oświaty, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, oraz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej,
- 3) na terenie uczelni,
- 4) w pomieszczeniach zakładów pracy innych niż wymienione w pkt 1 i 2,
- 5) w pomieszczeniach obiektów kultury i wypoczynku do użytku publicznego,
- 6) w lokalach gastronomiczno-rozrywkowych,
- 7) w środkach pasażerskiego transportu publicznego oraz w obiektach służących obsłudze podróżnych,
- 8) na przystankach komunikacji publicznej,
- 9) w pomieszczeniach obiektów sportowych,
- 10) w ogólnodostępnych miejscach przeznaczonych do zabaw dzieci,
- 11) w innych pomieszczeniach dostępnych do użytku publicznego.

Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku, podobnie jak inni dyrektorzy zakładów dla nieletnich, powołują się na pkt 2 wskazanego przepisu, podnosząc, że na terenie całej placówki obowiązuje całkowity zakaz palenia. Pomijając już okoliczność, że przepis wskazuje wyjątki od zakazu palenia tytoniu w miejscach publicznych (art. 5a), to zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich nie są objęte systemem oświaty upoważniającym do wprowadzenia całkowitego zakazu palenia. Do systemu oświaty zaliczyć można jedynie szkoły prowadzone w placówkach i w tym zakresie stosowany być powinien zakaz palenia wyrobów tytoniowych. W stosunku do zakładów dla nieletnich nadal obowiązuje także § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26.11.1996 r. w *sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości* (Dz. U. Nr 140, poz. 658 ze zmianami), stosownie do treści którego w zakładach dla nieletnich zabrania się używania wyrobów tytoniowych poza przypadkami określonymi w regulaminie oraz wyraźnie wyodrębnionymi miejscami. Miejsca te nie mogą być wyznaczane w salach sypialnych, klasach szkolnych, pracowniach do zajęć praktycznej nauki zawodu i innych pomieszczeniach dydaktycznych.

Ze względu jednak na okoliczność, że dyrektor placówki również od pracowników egzekwuje pełny zakaz używania wyrobów tytoniowych, a także ze względu na profil

placówki i efektywność prowadzonej terapii (nieletni pod pozorem tytoniu mogą palić i inne środki psychoaktywne, dodatkowo palenie tytoniu może utrudniać leczenie uzależnień nieletnich, a nadto nieletni uzależniony od alkoholu i narkotyków może szybciej uzależnić się od nikotyny niż nieletni używający wyrobów tytoniowych, który nie jest uzależniony od innych środków) oraz biorąc pod uwagę tendencję wynikającą z ostatniej nowelizacji w/w ustawy, fakt braku zapisu w regulaminie placówki o wyznaczeniu miejsc, w których używanie wyrobów tytoniowych jest możliwe, uznaję za okoliczność należycie usprawiedliwioną charakterem placówki i potrzebami terapii.

Ad 10) W toku kontroli ustalono, że Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku formalnie zarządził (Zarządzenie nr 15/10 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 25.11.2010 r.) zaniechanie kontroli korespondencji nieletnich (za wyjątkiem sytuacji, o których stanowi art. 66 ustawy o *postępowaniu w sprawach nieletnich*). Jednak w toku rozmów z nieletnimi ustalono, że korespondencja wychowanków wysyłana nawet do rodziny i przychodząca od rodziny jest kontrolowana. W toku wyjaśnień Pan Dyrektor wskazał, że w listach do nieletnich mogą być przesyłane niektóre narkotyki albo treści związane z próbami przemycenia tych środków na teren zakładu. Dyrektor placówki podał, że w przeszłości zdarzały się próby dostarczenia narkotyków w paczkach. W listach dotychczas nie stwierdzono prób przekazania narkotyków nieletnim, jednak dyrektor wskazał, że wiedza nieletnich o braku kontroli korespondencji mogłaby doprowadzić do prób dostarczenia niektórych środków odurzających tą drogą. Wyjaśnienia powyższe oraz rzeczywiste wysokie prawdopodobieństwo dostarczania środków odurzających lub informacji o dostępie do tych środków pomocą korespondencji dają możliwość kontroli korespondencji zgodnie z art. 66 § 3 ustawy o *postępowaniu w sprawach nieletnich*.

Ad 11) W toku lustracji ustalono, że obecnie nieletni nie są karani tzw. froterkami (tj. obowiązkiem zmywania podłogi) za popełnienie błędu ortograficznego (Zarządzenie nr 15/10 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dn. 25.11.2010 r. m.in. zakazujące stosowania tzw. „froterek”). W/w informację potwierdzili w rozmowach nieletni z grupy readaptacyjnej oraz nieletni przebywający w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym.

Przedmiotem kontroli było również wyjaśnienie okoliczności świadczenia pracy wychowanków zakładu na rzecz pracowników placówki. Dyrektor zakładu wskazał, że po ujawnieniu zdarzeń tego rodzaju nie stosował kar porządkowych wobec pracowników winnych uchybienia, podał jednak, że zaprzestanie dalszych czynności wobec tych osób było spowodowane faktem nieprzedłużenia wobec tych pracowników umów o pracę (pracownicy winni uchybienia nie są już pracownikami zakładu). Obecnie zatrudnienie wychowanków do prac na rzecz pracowników placówki jest bezwzględnie zakazane.

Ponadto uprzejmie informuję, że w związku z wynikami lustracji w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku przeprowadzonej przez wizytatora Ministerstwa Sprawiedliwości w dniu 15 grudnia 2010 r., nie wydano w stosunku do Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku dalszych poleceń nadzorczych, jednak ponowna kontrola realizacji zaleceń pokontrolnych wydanych w 2010 r. wobec placówki zostanie przeprowadzona w I półroczu 2011 roku.

z poważaniem

SEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Stanisław Chmielewski
Stanisław Chmielewski



RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław TROCIUK

Warszawa, 6.05.2011r.

RPO-597667-VII-7020/11006/10/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Stanisław Chmielewski
Sekretarz Stanu
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Warszawa

szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie dziękuję za nadesłanie pism z dnia 13 grudnia 2010 r. oraz 13 stycznia 2011 r. (DWOiP-III-073-63/10) informujących o realizacji przez Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku zaleceń dotyczących usunięcia nieprawidłowości, stwierdzonych w następstwie wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji.

W piśmie z dnia 13 stycznia 2011 r. poinformował Pan, iż ponowna kontrola realizacji zaleceń zostanie przeprowadzona przez wizytatora Ministerstwa Sprawiedliwości w I półroczu 2011 r. W związku z tym zwracam się z uprzejmą prośbą o nadesłanie kopii raportu.

Z kolei, w treści pisma z dnia 13 grudnia 2010 r. zwarte zostało stwierdzenie, że postawa Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku zostanie wzięta pod uwagę przy całościowej ocenie realizacji zadań przez placówkę, a także w ramach planowanego na 2011 r. konkursu na stanowisko dyrektora tego zakładu, do przeprowadzenia którego upoważnia § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lipca 2009 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* (Dz. U. z 2009 r. nr 119, poz. 996).

Wobec powyższego uprzejmie proszę o poinformowanie, czy odbył się już wspomniany przez Pana konkurs i jaki był jego wynik, a jeżeli nie, proszę o wskazanie daty planowanego konkursu.

Jednocześnie, jestem Panu bardzo wdzięczny za zaangażowanie oraz wnikliwe zainteresowanie się sprawą. Z Pana pism wynika, iż większość zaleceń wydanych przez Krajowy Mechanizm Prewencji jest systematycznie realizowana przez Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku.

Z poważaniem

A handwritten signature in black ink, consisting of a long horizontal stroke followed by a series of loops and a final flourish.



Warszawa, dnia 18 maja 2011 r.

RPO-597667/38

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Sprawiedliwości
Sekretarz Stanu

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2011-05-20
ZAL.	NR 1395648

DWOiP III 073 – 63/2010/32

Dot. RPO-597667-VII-7020/11006/10/JJ

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W odpowiedzi na pismo z dnia 6 maja 2011 r. (sygn. RPO-597667-VII-7020/11006/10/JJ), dotyczące realizacji przez Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku zaleceń wydanych w związku z wizytacją tej placówki dokonaną przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, uprzejmie przedstawiam poniższe ustalenia.

Odnosnie informacji o ponownej kontroli realizacji zaleceń przez dyrektora ww. placówki, uprzejmie informuję, że została ona wyznaczona na dzień 2 czerwca 2011 r. i przeprowadzona będzie przez Pan Waldemara Piekarskiego – starszego wizytatora/pedagoga w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Informuję jednocześnie, że konkurs na stanowisko dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku zaplanowany został na dzień 26 maja 2011 r. Przeprowadzany będzie on bezpośrednio przez Ministerstwo Sprawiedliwości, a o jego wynikach niezwłocznie zostanie Pan poinformowany.

Z pozdrowieniami

Stanisław Chmielewski

T: 31/07/2011

T: 31/08/2011

ODPIS

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji

Al. Ujazdowskie 11

00-950 WARSZAWA Skr. Poczt. 33

Centrala tel. 52 12 888

SEKRETARIAT PRACOWNI
SĄDU OKRĘGOWEGO W BIAŁYMSTOKU
Warszawa, dnia 12.01.2011 r.

Probacji 17-01-2011

Nr zał.

DWOiP-III-073-63/10 128

Dnia 17.01.2011 r.

Referat Wizytacyjny

p. Prezes Gulgig
p. Prezes Chojnowski

Pan


Krzysztof Chojnowski

Prezes Sądu Okręgowego

w Białymstoku

Iracowny Paweł Pleszenie

al. p. kier. OZK
do wiadomości
17.01.11



W nawiązaniu do pisma Pani Elżbiety Siergiej, Wiceprezes Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 30 listopada 2010 r. oraz w związku z ustaleniami dokonanymi w wyniku ponownej lustracji Zakładu Poprawczego w Białymstoku w dniu 15 grudnia 2010 r. przeprowadzonej przez wizytatora Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji uprzejmie przedstawiam poniższe stanowisko.

W wyniku kontroli wizytatora do spraw rodzinnych oraz sędziego rodzinnego nadzorującego zakład ustalono, że większość zaleceń wydanych w wyniku kontroli zakładu przez przedstawicieli Biura Rzecznika Praw Obywatelskich została wykonana przez dyrektora zakładu

Przeprowadzający kontrolę stwierdzili, że w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku utrzymany został bezwzględny zakaz palenia tytoniu ze względu na zmianę art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 09 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55 ze zm.). Nie została również zmieniona praktyka zamieszczania informacji w Indywidualnych Programach Resocjalizacji, ze względu na zbyt ogólnikowe, zdaniem kontrolujących oraz dyrektora zakładu, sformułowanie uwagi wizytatora MS oraz treść § 59 w/w rozporządzenia MS, który wymienia elementy IPR jedynie przykładowo.

Dodatkowo sędzia rodzinny nadzorujący placówkę w Białymstoku we wnioskach swojego sprawozdania podniósł, że kompleksowa kontrola zakładu jednoznacznie świadczy o wysokiej jakości pracy placówki, a realizacja wymogów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich nie budzi zastrzeżeń. W stosunku do

dyrektora zakładu zostały sformułowane przez tego sędziego następujące zalecenia pokontrolne:

1. uzupełnienie dwóch wpisów w księdze ewidencji wychowanków umieszczonych w izbie przejściowej (na str. 71 i 73),
2. omówienie wykreślenia jednego wpisu w księdze ewidencji wychowanków umieszczonych w izbie przejściowej (na str. 10),
3. kontynuowanie rozpoczętej praktyki umieszczania nieletnich odmawiających poddania się procesowi resocjalizacji i pobytu w grupie readaptacyjnej w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym.

W nawiązaniu do zaleceń pokontrolnych wydanych przez sędziego rodzinnego nadzorującego zakład nie sposób zgodzić się z zaleceniem kontynuowania praktyki umieszczania nieletnich odmawiających poddania się procesowi resocjalizacji i pobytu w grupie readaptacyjnej w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym – na dotychczasowych zasadach.

Biorąc pod uwagę literalną interpretację § 25 rozporządzenia w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, należy wskazać, że jeśli wystąpi zagrożenie bezpieczeństwa i porządku w zakładzie dyrektor zakładu może na czas określony podjąć różne czynności (poza umieszczeniem w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym lub izbie przejściowej), tj. zamykać pomieszczenia, w których wychowankowie przebywają, zwiększyć obsadę zajęć pracownikami, ograniczyć lub wstrzymać zajęcia zespołowe lub umieścić nieletniego w izbie przejściowej lub oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym. Czas stosowania tych nietypowych działań musi być oznaczony i tym samym ograniczony okresem występowania zagrożenia bezpieczeństwa lub porządku w zakładzie.

Jednakże, w razie wystąpienia tej przesłanki, działania, do których upoważnia dyrektora zakładu przepis § 25 nie mogą być jedynymi działaniami, których się on podejmie, ponieważ działania te niewątpliwie mają charakter następczy, w celu eliminacji eskalacji zagrożenia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie. Jeżeli wobec wychowanka podejmuje się wyłącznie działania polegające na odizolowaniu od innych wychowanków i umieszczeniu w osobnym pomieszczeniu (takie oddzielne pomieszczenia mieszkalne nie stanowiące pomieszczeń grupy wychowawczej dyrektor stworzył w zakładzie) nie służą rzeczywistemu przeciwdziałaniu przyczynie

umieszczenia, tj. przyczynie spowodowania przez wychowanka zagrożenia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie. Tego rodzaju umieszczenia poza grupą wychowawczą muszą być wsparte dodatkowymi oddziaływaniami ze strony kadry zakładu w stosunku do wychowanka, aby ograniczyć ryzyko dalszych zachowań przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w zakładzie.

Ponadto, jeżeli dyrektor stosuje umieszczenie w izbie przejściowej na podstawie § 25, konieczne jest określenie z góry czasu pobytu nieletniego w takim pomieszczeniu. Po upływie wyznaczonego terminu potrzebna będzie ocena, czy czas ten był wystarczający do wyeliminowania zagrożeń płynących ze strony wychowanka. Bez dodatkowych oddziaływań na wychowanka umieszczonego na w/w podstawie prawnej w izbie przejściowej (lub innym pomieszczeniu mieszkalnym), ocena występowania w dalszym ciągu zagrożenia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie będzie bardzo utrudniona

Praktyka Zakładu Poprawczego w Białymstoku wskazywała, że umieszczenie w izbie przejściowej lub oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym jest środkiem służącym ukaraniu czy też zdyscyplinowaniu nieletniego niż rzeczywistym środkiem mającym na celu eliminację zagrożenia bezpieczeństwa i porządku (wcześniej istniał zapis w regulaminie zakładu, że stosowanie izby przejściowej ma służyć refleksji wychowanka nad swoim zachowaniem). Z tego względu nawet krótkotrwałe przypadki stosowania izby przejściowej na podstawie § 25 w sytuacjach takich jak: kradzieży maszynki do golenia, braku reakcji źrenic, wnoszenia papierosów na teren zakładu, zakłócania ciszy nocnej, autoagresji, braku przygotowania do zajęć szkolnych (interesujące jest w jaki sposób to wydarzenie rzeczywiście zagraża porządkowi i bezpieczeństwu w zakładzie), nieprzygotowania do przebywania w szkole (?), groźby autoagresji – wskazują wyłącznie na postępowanie wbrew katalogowi środków dyscyplinarnych, ponieważ zakładają izolację w każdym przypadku zachowania przeciwko regularninowi obowiązującemu w zakładzie, a więc przeciwko porządkowi zakładu.

Innym przypadkiem jest stosowanie na podstawie § 25 rozporządzenia izby przejściowej ze względu na rezygnację z oferty zakładu. Pobytu wychowanków w izbie przejściowej z tej przyczyny trwają nawet po kilka miesięcy (co zostało potwierdzone sprawozdaniem wizytatora DWOiP oraz sędziego rodzinnego nadzorującego zakład) i kończą się wraz z przeniesieniem do innej placówki. Wydaje

się jednak, że nieletni poprzez stwierdzenie, że nie chce korzystać z oferty zakładu, nie może decydować, w którym zakładzie zostanie umieszczony. Często w przypadku wychowanków uzależnionych od środków odurzających lub psychotropowych sądy rodzinne w wyroku określają umieszczenie w zakładzie poprawczym ze wskazaniem rodzaju zakładu (resocjalizacyjno-terapeutyczny). W DWOiP Zespół specjalistów ds. kierowania nieletnich do zakładów poprawczych bezwzględnie realizuje orzeczenie sądu, przygotowując projekt skierowania do Zakładu Poprawczego w Białymstoku (jedyne zakłady terapeutyczne dla uzależnionych w Polsce). W tej sytuacji nieletni nie może, na skutek wyrażenia opinii lub stwierdzenia, że rezygnuje z oferty zakładu w Białymstoku, zmierzać do przeniesienia do innego zakładu, który dla tego nieletniego nie jest właściwy (choćby ze względów zdrowotnych).

Dyrektor zakładu w Białymstoku, nie wprowadzając takich wychowanków do grup wychowawczych, koncentruje się wyłącznie na funkcji terapeutycznej zakładu, pomijając aspekt resocjalizacyjny i przymusowy pobytu w zakładzie tego rodzaju. Rezygnacja z jakichkolwiek form oddziaływań na skutek wyrażenia opinii przez wychowanka, że rezygnuje z pobytu i oferty zakładu jest, z punktu widzenia doktrynalnej dobrowolności terapii, może prawidłowa, ale umieszczenie w zakładzie tego rodzaju nie jest motywowane wyrażeniem przez wychowanka zgody na pobyt w danym zakładzie i terapię. Przeciwnie, powodem umieszczenia w tego rodzaju zakładzie jest popełnianie przez nieletniego czynów karalnych związanych z używaniem środków psychotropowych lub odurzających, przy stwierdzeniu przez specjalistów uzależnienia wychowanka i konieczności podjęcia terapii w warunkach zakładu resocjalizacyjno-terapeutycznego. Tym samym rezygnacja przez placówkę z podjęcia oddziaływań wobec wychowanków, którzy zaprzeczają swojemu uzależnieniu i konieczności pobytu w zakładzie resocjalizacyjno-terapeutycznym jest odmową wykonania prawomocnego orzeczenia sądu w przedmiocie umieszczenia w tego rodzaju zakładzie.

Należy jednak stwierdzić, że podczas kontroli placówki przez wizytatora DWOiP w dniu 15 grudnia 2010 r., dostrzeżono zmianę praktyki stosowania § 25 i 44 rozporządzenia w zakresie umieszczania nieletnich w izbach przejściowych i oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych.

Obecnie w izbach przejściowych są umieszczani wyłącznie nieletni nowoprzybyli do Zakładu - na okres nie dłuższy niż 14 dni. Inni wychowankowie Zakładu Poprawczego w Białymstoku są umieszczani zgodnie z § 25 ust.1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich, tj. dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie, wyłącznie na czas określony w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym (nie zaś w izbie przejściowej). Dyrektor zakładu określa z góry termin pobytu nieletniego w takim pomieszczeniu (pomieszczenia te są odpowiednio przystosowane i wyposażone do potrzeb umieszczonych w nich nieletnich) i po upływie tego okresu dokonuje oceny, czy stosowanie tego pomieszczenia jest nadal konieczne. Nieletni, podczas pobytu w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym mogą być odwiedzani przez rodzinę, odbywają zajęcia, w tym w systemie indywidualnym, posiadają do dyspozycji prasę, dokształcają się, uczestniczą w spacerach, posiadają własne rzeczy osobiste wykonują prace społecznie-użyteczne w zakładzie, mają pełny dostęp do lekarza, psychologa i pedagoga.

Powyższe spostrzeżenia wizytatora wynikają z oceny dokumentacji poddanej kontroli, jak również z rozmów z wychowankami, którzy w czasie lustracji przebywali w izbach przejściowych i oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych. Tym samym należy stwierdzić, że Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku dostosował zasady postępowania z nieletnimi umieszczanymi w izbach przejściowych lub oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych do obowiązujących w tym zakresie przepisów, jednakże sposób realizacji wskazanych przepisów w dłuższym okresie będzie przedmiotem systematycznych kontroli placówki.

Ponadto wiele spostrzeżeń wizytatora DWOiP po lustracji w grudniu 2010 r. w zakresie wykonania zaleceń pokontrolnych przez Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku pokrywa się z ustaleniami sędziego wizytatora oraz sędziego rodzinnego nadzorującego zakład. Jedynie w odniesieniu do kontroli korespondencji nieletnich oraz zakazu stosowania wyrobów tytoniowych na terenie zakładu, dotychczasowa praktyka placówki nie uległa zmianie.

W toku kontroli w dniu 15 grudnia 2010 r. ustalono, że w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku nadal obowiązuje zakaz palenia tytoniu (Zarządzenie nr 15/10 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 25.11.2010 r.). Dyrektor

placówki wskazał powody podjęcia tego rodzaju decyzji w zakładzie resocjalizacyjno-terapeutycznym, zaś ostatnio powoływał się również na zmianę stanu prawnego ograniczającego możliwość palenia w miejscach publicznych. Od dnia 15.11.2010 r. obowiązuje bowiem zmieniony art. 5 ustawy z dnia 09 listopada 1995 r. o *ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych* (Dz. U. z 1996 r. Nr 10, poz. 55 ze zm.), stosownie do treści którego zabrania się palenia wyrobów tytoniowych, z zastrzeżeniem art. 5a, m.in. na terenie jednostek organizacyjnych systemu oświaty, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, oraz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej (art. 5 pkt 2 ustawy).

Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku powołał się na wskazany przepis, podnosząc, że na terenie całej placówki powinien obowiązywać całkowity zakaz palenia. Pomijając okoliczność, że przepis wskazuje wyjątki od zakazu palenia tytoniu w miejscach publicznych (art. 5a), to zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich nie są placówkami objętymi systemem oświaty, co zobowiązałoby do wprowadzenia całkowitego zakazu palenia. Do systemu oświaty zaliczyć można jedynie szkoły prowadzone w placówkach i w tym zakresie stosowany być powinien zakaz palenia wyrobów tytoniowych. W stosunku do zakładów dla nieletnich nadal obowiązuje także § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26.11.1996 r. w *sprawie określenia zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych w obiektach zamkniętych podległych Ministrowi Sprawiedliwości* (Dz. U. Nr 140, poz. 658 ze zmianami), stosownie do treści którego w zakładach dla nieletnich zabrania się używania wyrobów tytoniowych poza przypadkami określonymi w regulaminie oraz wyraźnie wyodrębnionymi miejscami. Miejsca te nie mogą być wyznaczane w salach sypialnych, klasach szkolnych, pracowniach do zajęć praktycznej nauki zawodu i innych pomieszczeniach dydaktycznych.

Ze względu jednak na okoliczność, że dyrektor placówki również od pracowników egzekwuje pełny zakaz używania wyrobów tytoniowych, a także ze względu na profil placówki i efektywność prowadzonej terapii (nieletni pod pozorem tytoniu mogą palić i inne środki psychoaktywne, dodatkowo palenie tytoniu może utrudniać leczenie uzależnień nieletnich, a nadto nieletni uzależniony od alkoholu i narkotyków może szybciej uzależnić się od nikotyny niż nieletni używający wyrobów tytoniowych, który

nie jest uzależniony od innych środków) oraz biorąc pod uwagę tendencję wynikającą z ostatniej nowelizacji w/w ustawy, fakt braku zapisu w regulaminie placówki o wyznaczeniu miejsc, w których używanie wyrobów tytoniowych jest możliwe, uznają za okoliczność należycie usprawiedliwioną charakterem placówki i potrzebami terapii.

W toku kontroli ustalono także, że Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku formalnie zarządził (Zarządzenie nr 15/10 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 25.11.2010 r.) zaniechanie kontroli korespondencji nieletnich (za wyjątkiem sytuacji, o których stanowi art. 66 ustawy o *postępowaniu w sprawach nieletnich*). Jednak w toku roznów z nieletnimi ustalono, że korespondencja wychowanków wysyłana nawet do rodziny i przychodząca od rodziny jest kontrolowana. W toku wyjaśnień Pan Dyrektor wskazał, że w listach do nieletnich mogą być przesyłane niektóre narkotyki albo treści związane z próbami przemycenia tych środków na teren zakładu. Dyrektor placówki podał, że w przeszłości zdarzały się próby dostarczenia narkotyków w paczkach. W listach dotychczas nie stwierdzono prób przekazania narkotyków nieletnim, jednak dyrektor wskazał, że wiedza nieletnich o braku kontroli korespondencji mogłaby doprowadzić do prób dostarczenia niektórych środków odurzających tą drogą. Wyjaśnienia powyższe oraz rzeczywiste wysokie prawdopodobieństwo dostarczania środków odurzających lub informacji o dostępie do tych środków pomocą korespondencji dają możliwość kontroli korespondencji zgodnie z art. 66 § 3 ustawy o *postępowaniu w sprawach nieletnich*.

W dniu 15 grudnia 2010 r. kontroli poddano ponownie treść indywidualnych planów resocjalizacji wychowanków, ponieważ tak pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, jak też wizytator DWOiP w trakcie wrześniowej lustracji stwierdzili, że IPR-y stosowane w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku nie zawierają wszystkich elementów wymienionych w § 59 ust. 3 rozporządzenia i nie są modyfikowane w miarę pobytu nieletniego w placówce.

Nie można podzielić zapatrywania sędziego wizytatora i sędziego nadzorującego zakład, że wskazany wyżej przepis dotyczy jedynie przykładowych składników IPR-ów i nie w każdym z dokumentów wszystkie wymienione elementy mogą się znajdować. Przepis ten wskazuje na minimalne wymogi, jakie powinny

znaleźć się w IPR każdego wychowanka w okresie „niedługo” po przyjęciu do placówki. Do tego celu służy nie tylko zespół diagnostyczno-korekcyjny tworzony w każdej placówce, aby określić oddziaływania, jakim nieletni zostanie poddany, ale także pozostała kadra pedagogiczna placówki (tak nauczyciele, w tym nauczyciele zawodu, jak też wychowawcy w internacie), która powinna, w wyniku kontaktu z nieletnim, dostarczyć danych, aby kolejne elementy IPR uzupełnić. Natomiast użycie w przepisie wyrażenia „w szczególności” oznaczać może, że IPR-y mogą zawierać i inne dodatkowe uwagi, które związane są z programem resocjalizacji przyjętym dla konkretnego nieletniego, np. informacje o przebiegu leczenia (w tym psychiatrycznego), o stosowanej terapii i jej wynikach, informacje od pracodawcy (jeśli nieletni jest zatrudniony), opinie wychowawcy ze szkoły (jeżeli nieletni uczęszcza do szkoły poza zakładem) itp.

Wizytator DWOiP, podczas lustracji we wrześniu 2010 r. stwierdził, że w przypadku niektórych IPR-ów nie było informacji o podstawowym znaczeniu dla przebiegu procesu resocjalizacji np. zakres, kierunki i formy nauczania, kształcenia zawodowego, jakimi wychowanek ma zostać objęty, oraz jego indywidualne obowiązki wiążące się z przebiegiem nauczania, zakres i sposób współpracy z rodziną i innymi osobami w celu doprowadzenia do integracji społecznej oraz do usamodzielnienia się, sposób i kryteria oceny przebiegu procesu resocjalizacji, mimo że nieletni, którego kontrolowany IPR dotyczy przebywał w placówce od 30.11.2009 r. (a więc ok. 10 miesięcy na dzień lustracji). Wskazany przepis § 59 rozporządzenia nie podaje terminu, w którym poszczególne elementy IPR powinny być uzupełniane, jednak każdy nowoprzyjęty wychowanek jest poddawany szeregu badaniom osobopoznawczym (m.in. w trakcie dopuszczalnego pobytu w izbie przejściowej do 14 dni), mającym na celu określenie tych podstawowych dla funkcjonowania wychowanka w placówce informacji. Zmiana oddziaływań w stosunku do wychowanka, w wyniku jego obserwacji w trakcie pobytu w zakładzie, powinna być również niezwłocznie odnotowywana w IPR w taki sposób, aby możliwe było objęcie nieletniego właściwymi, zweryfikowanymi metodami postępowania (§ 59 ust. 5 rozporządzenia).

Dopiero podczas lustracji w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku w dniu 15.12.2010 r. stwierdzono, że aktualnie Indywidualne plany resocjalizacji zawierają obszerne i dokładne informacje, opracowywane adekwatnie do czasu pobytu

nieletniego w Zakładzie i odnoszące się do każdego z obszarów pracy z nieletnim. Jednocześnie plany te, jak też dodatkowe notatki i spostrzeżenia pracowników placówki, zawierają informacje istotne dla prowadzenia procesu terapii wychowanków.

W odniesieniu do systemów punktowych obowiązujących w placówce w Białymstoku w pierwszej kolejności należy wskazać, że w niektórych internatach zakładów dla nieletnich stosowany jest system punktowy, od którego uzależnione jest korzystanie z przywilejów wskazanych w regulaminie placówki (np. przepustka dla nieletniego lub wyjazd na wycieczkę lub wyjście z grupą poza teren zakładu) przez grupę wychowawczą lub indywidualnie wskazanych nieletnich. Wyniki takiego systemu punktowego są najczęściej ogłaszane publicznie, na apelach i tablicach ogłoszeń. Stosowane są także tzw. „punkty ujemne” związane np. z nieterminowym powrotem do placówki z urlopu lub przepustki, nieporządek w sypialni, itp., które wydłużają drogę do uzyskania przywilejów.

Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku, powołując się na praktykę stosowania systemu punktowego wskazał, że upoważnia go do tego art. 12 ust. 2 ustawy *Karta Nauczyciela*. Stosowanie do treści tego przepisu, nauczyciel w realizacji programu nauczania ma prawo do swobody stosowania takich metod nauczania i wychowania, jakie uważa za najwłaściwsze spośród uznanych przez współczesne nauki pedagogiczne, oraz do wyboru spośród zatwierdzonych do użytku szkolnego podręczników i innych pomocy naukowych.

Wobec powyższego, jeżeli „punkty ujemne” prowadzą do stosowania dodatkowych godzin prac porządkowych na terenie zakładu (np. „froterka”) należy uznać, że takie postępowanie jest wbrew przepisom dotyczącym stosowania środków dyscyplinarnych, które tego rodzaju oddziaływań dyscyplinujących nie przewidują. Jednym z obowiązków wychowanka jest dbanie o czystość pomieszczeń, w których przebywa (§ 61 pkt 8 rozporządzenia). Zgodnie z § 70 pkt 2 rozporządzenia, dyrektor zakładu może stosować środki dyscyplinarne, jeżeli wychowanek nie wykonuje swoich obowiązków. Stosowanie innych środków nieprzewidzianych w rozporządzeniu, mających na celu zdyscyplinowanie nieletniego, nie może być usprawiedliwiane swobodą wyboru metod nauczania i

wychowania. Przepisy rozporządzenia w zakresie środków dyscyplinarnych, jako ograniczające prawa nieletnich, muszą być interpretowane w sposób ścisły.

Ponadto uprzejmie informuję, że w związku z wynikami lustracji w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku przeprowadzonej przez wizytatora Ministerstwa Sprawiedliwości w dniu 15 grudnia 2010 r., nie wydano w stosunku do Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku dalszych poleceń nadzorczych, jednak ponowna kontrola realizacji zaleceń pokontrolnych wydanych w 2010 r. wobec placówki zostanie przeprowadzona w I półroczu 2011 roku.

DYREKTOR DEPARTAMENTU
Wykonania Orzeczeń i Probacji

Mirosław Przybylski
sędzia

*Za zgodność
oryginałem*
SPECJALISTA
ds. kancelaryjnych i kadrowych
w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku

mgr Dorota Drwiega

2012.03.30



Warszawa, 2011 -10- 25

BIURO

RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

RPO-597667-VII-7020/11006.3/10/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00

Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan Dyrektor

Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Al. Ujazdowskie 11

00-950 WARSZAWA

Zespół

„Krajowy Mechanizm Prewencji”

1600506

Uprzejmie dziękuję za rzetelną kontrolę realizacji zaleceń i rekomendacji wydanych przez Krajowy Mechanizm Prewencji w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku (dot. pisma DWOiP III 073-63/2010/32).

Jednocześnie zwracam się z prośbą o informacje dotyczące wyników konkursu na stanowisko dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku, który zaplanowany był na dzień 26 maja 2011 r.

Z poważaniem

ZASTĘPCA DYREKTORA ZESPOŁU

Magdalena Chmielak

T: 301112011

ANALIZY



RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Poczł. 33
Centrala tel. 52 12 888

DWOiP. III. 135 - 32/11

Warszawa, dnia

2. 01.

2011r.

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH
WIPEL 2011 -11- 03
ZAL. NR 1430404

Pani

Justyna Lewandowska

Dyrektor Zespołu

„Krajowy Mechanizm Prewencji”

w Biurze

Rzecznika Praw Obywatelskich

Aleja Solidarności 77

00 - 090 Warszawa

27
2011 -11- 07

Szanowna Pani Dyrektro,

W związku z pismem z dnia 25 października 2011r. (RPO-597667-VII-7020-11006.3-10-JJ) nadesłanym z Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” uprzejmie informuję, iż w wyniku przeprowadzonego w dniu 26 maja 2011r. konkursu na stanowisko dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku, wyłoniono kandydata w osobie Pana Macieja Tomasza Rutkowskiego.

Decyzją z dnia 18 sierpnia 2011r. Minister Sprawiedliwości powierzył Panu Maciejowi Tomaszowi Rutkowskiemu stanowisko dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku na okres 5 lat (od dnia 1 września 2011r. do dnia 31 sierpnia 2016r).

Monika Lewoc
ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu
Wykonania Orzeczeń i Probacji
Monika Lewoc
sędzia

T: sierpień 2012



RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 22. II, 2012

RPO-597667-VII-7020/11006/09

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 22 551 77 00
Fax 22 827 64 53

Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości

1626355

Szanowny Panie Ministrze,

§.31.03.

W nawiązaniu do dotychczasowych wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie potrzeby podjęcia inicjatywy ustawodawczej, zmierzającej do właściwego uregulowania zasad i warunków umieszczania nieletnich w izbie przejściowej oraz zapewnienia im w czasie pobytu w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich prawa do codziennych zajęć na świeżym powietrzu, zwracam się z prośbą o przedstawienie aktualnej informacji o stanie i stopniu zaawansowania prac w tym zakresie.

Jednocześnie nadmieniam, iż Rzecznik Praw Obywatelskich od 2009 r. monitoruje wyżej wymienione zagadnienia. W obszernej korespondencji padały zapewnienia o tym, że Minister Sprawiedliwości dostrzega konieczność zmian i w tym celu opracowywane są plany kompleksowej nowelizacji ustawy z dnia 26 października 1982 r. o *postępowaniu w sprawach nieletnich* (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 ze zm., dalej zwana upn) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych. Wśród tych gwarancji planowano wówczas uwzględnić problematykę wskazaną w pismach Rzecznika Praw Obywatelskich, czyli precyzyjnego określenia maksymalnego czasu i podstawy umieszczenia nieletnich w izbach przejściowych, jak również zapewnienia im prawa do codziennych zajęć na świeżym powietrzu (pismo z dnia 5.06.2009 r., DWOiP III 073-29/09). Jednakże do chwili obecnej kwestie te nie zostały uregulowane, zarówno w upn jak i rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w

ANALIZY

sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1359 ze zm., zwane dalej rozporządzeniem).

W piśmie z dnia 11.03.2010 r. (DWOiP III 073-21/10) Minister Sprawiedliwości poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich o nowelizacji rozporządzenia oraz upn, a także o opracowaniu szczegółowych regulaminów dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa w tych placówkach. Ponadto, na szczeblu Ministerstwa Sprawiedliwości, przystąpiono wówczas do opracowania jednolitych dla wszystkich zakładów i schronisk procedur, w których między innymi znajdują się regulaminy izb przejściowych oraz opracowane zostaną zasady korzystania przez wychowanków z zajęć na świeżym powietrzu. Z przykrością informuję jednak, iż powyższe procedury i regulaminy nie regulują przedstawionych kwestii w sposób kompleksowy i jednoznaczny.

W następstwie wizytacji prewencyjnych, Krajowy Mechanizm Prewencji od 2009 r. wielokrotnie interweniował w sprawie zapewnienia nieletnim przebywającym w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich prawa do codziennych zajęć na świeżym powietrzu. Z rozmów indywidualnych z nieletnimi wynika, iż w niektórych placówkach wychodzą na dwór raz na kilka dni, w innych zaś mogą spędzać czas na świeżym powietrzu jedynie podczas przerwy szkolnej (ok. 15 min dziennie). W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji możliwość codziennego przebywania na świeżym powietrzu stanowi istotny wpływ na rozwój psycho – fizyczny młodzieży niedostosowanej społecznie, przebywającej w zakładach zamkniętych, czyli w warunkach ograniczonej swobody. Spędzanie czasu na dworze jest często doskonałą platformą do wyrównania niedoboru ruchowego wychowanków. KMP zgadza się w pełni z *Europejskimi Zasadami w sprawie Nieletnich Sprawców Przestępstw będących podmiotem sankcji lub środków* (5 listopada 2008 r.), zgodnie z którymi nieletni pozbawieni wolności powinni mieć zapewnione regularne ćwiczenia przynajmniej dwie godziny w ciągu dnia, z czego jedna z nich winna odbyć się na świeżym powietrzu, o ile warunki pogodowe na to zezwalają (zasada 81).

W stałym zainteresowaniu Krajowego Mechanizmu Prewencji pozostaje również problem umieszczania nieletnich w izbach przejściowych lub tzw. oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych. Jak wynika z prewencyjnych wizytacji Mechanizmu, dyrektorzy niektórych placówek w różny sposób interpretują przepisy rozporządzenia,

mówiące o maksymalnym czasie pobytu nieletnich w izbach przejściowych lub oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych oraz o przyczynach umieszczania w tego typu pomieszczeniach. O ile w przepisach § 44 i § 51 rozporządzenia dokładnie określono podstawy i maksymalny czas pobytu w izbie przejściowej, o tyle § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia daje podstawę do umieszczenia nieletniego w oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym lub izbie przejściowej na czas określony - dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku. Przepis ten jest nieprecyzyjny i w praktyce prowadzi do sytuacji, w których nieletni przebywają w tego typu pomieszczeniach zbyt długi czas (w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku odnotowano przypadki pobytu nieletnich w izbie przejściowej lub oddzielnym pomieszczeniu mieszkalnym nawet przez ok. 3 miesiące).

Mając na uwadze poważne konsekwencje, wynikające z różnorodnej interpretacji § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia, zwracam się do Pana Ministra z prośbą o wykładnię powyższego przepisu w zakresie określenia podstaw umieszczania oraz maksymalnego czasu pobytu nieletnich w izbach przejściowych i oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych. Ponadto, uprzejmie proszę o informację o stanie prac zmierzających do systemowego uregulowania kwestii umieszczania nieletnich w izbach przejściowych lub oddzielnych pomieszczeniach mieszkalnych oraz zagwarantowania wszystkim nieletnim prawa do codziennych zajęć na świeżym powietrzu (w upn lub przepisach wykonawczych wydanych na jej podstawie).

Z poważaniem





Warszawa, 2012 -02- 2 3

BIURO

RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

RPO-597667-VII-7020/11006.3/10/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00

Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan Dyrektor

Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji

w Ministerstwie Sprawiedliwości

Al. Ujazdowskie 11

00-950 WARSZAWA

Zespół
„Krajowy Mechanizm Prewencji”

1626357

Zwracam się z uprzejmą prośbą o udostępnienie dokumentacji dotyczącej ostatnio przeprowadzonego konkursu na stanowisko dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku oraz trybu pracy komisji konkursowej.

Z poważaniem

STĘPCA DYREKTORA ZESPOŁU


Magdalena Chmielak

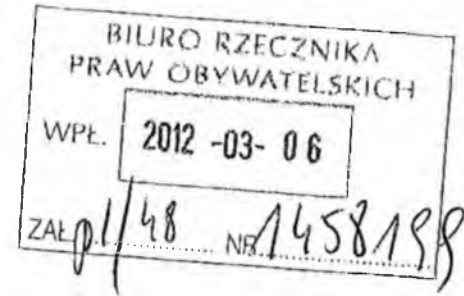
T: 31/03/2012

RPO-597667 / 08



Warszawa, dnia 02.03. 2012 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33
Centrala tel. 52 12 888



DWOiP III 072 – 4/12 / 2

Pani
Magdalena Chmielak
z-ca Dyrektor Zespołu
„Krajowy Mechanizm Prewencji”
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Aleja Solidarności 77
00 – 090 Warszawa

Stacionna Pani Apertoe,

77
2012-03-08

W odpowiedzi na pismo z dnia 23 lutego 2012 r. (RPO – 597667 – VII – 7020/11006.3/10/JJ) nadesłanym przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich - Zespół „Krajowy Mechanizm Prewencji,” uprzejmie przesyłam dokumentację dotyczącą przeprowadzonego w dniu 26 maja 2011 r. konkursu na stanowisko dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku oraz trybu pracy Komisji Konkursowej.

Maciej Rutkowski
ZASTĘPCY DYREKTORA
Departamentu
Wykonania Orzeczeń i Probacji
Maciej Rutkowski
2012.03.08

Załączniki:

1. - kserokopia zarządzenia o powołaniu Komisji Konkursowej,
2. - kserokopia pism do różnych podmiotów o publikację ogłoszenia Ministra Sprawiedliwości o konkursie na stanowisko dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku,
3. - kserokopia pisma zawierającego treść ogłoszenia Ministra Sprawiedliwości o konkursie na stanowisko dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku,
4. - kserokopia protokołu prac Komisji Konkursowej,
5. - kserokopia pisma przewodniego do Ministra Sprawiedliwości przedstawiającego kandydaturę osoby, która wygrała konkurs,
6. - kserokopia decyzji Ministra Sprawiedliwości o powierzeniu Panu Maciejowi Rutkowskiemu stanowiska dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku na okres 5 lat,
7. - kserokopia koncepcji pracy i rozwoju Zakładu Poprawczego w Białymstoku przedstawiona przez Pana Macieja Rutkowskiego.